

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

Diplomová práce

Výuka místního regionu (SO ORP TŘEBOŇSKO)
s využitím metodiky 3A

Vypracoval: Ondřej Bartl

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jiří Rypl, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. 3. 2022

.....

Ondřej Bartl

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce doc. Mgr. Jiřímu Ryplovi, Ph.D. za odborné vedení a věcné připomínky k této kvalifikační práci. Mé poděkování také směřuje učitelům zeměpisu na základní škole Sokolské v Třeboni za umožnění tvorby a aplikaci didaktické kazuistiky na výuku v 9. třídách. V neposlední řadě bych chtěl také poděkovat své rodině a blízkým osobám za neustálou podporu a vstřícný přístup v průběhu celého studia.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Bc. Ondřej Bartl

Katedra: Geografie

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obory: Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství dějepisu pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jiří Rypl, Ph.D.

Název práce: Výuka místního regionu (SO ORP Třeboňsko) s využitím 3A metodiky

Druh práce: diplomová práce

Rok odevzdání: 2022

Počet stran: 81 s. + 18 s. přílohy

Anotace:

Tématem této diplomové práce je tvorba didaktické kazuistiky a její aplikace v 9. třídách na ZŠ Sokolské v Třeboni.

V úvodní části autor seznámí čtenáře s geografickou charakteristikou místního regionu (SO ORP Třeboňsko), dále se také pokusí nastínit, jak velký prostor je věnován místnímu regionu v kurikulárních dokumentech (rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program a tematické plány škol) a učebnicích používaných na základních školách, a stručně představí 3A metodiku, která se stala důležitým východiskem pro zpracování této kvalifikační práce.

V druhé, analytické, části se autor pokusí vytvořit didaktickou kazuistiku na téma místního regionu. Tato didaktická kazuistika bude nejprve aplikována v 9.B. a pak s dílčími úpravami, které by měly vézt ke zvýšení výuky, také v 9.A.

Klíčová slova: 3A metodika, místní region, SO ORP Třeboň, didaktická kazuistika, kurikulární dokumenty

ANNOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE

FACULTY OF EDUCATION

Author: Bc. Ondřej Bartl

Department: Geography

Study programme: Teaching at Primary school

Field of study: Teaching of Geography at lower secondary school

Teaching of History at lower secondary school

Thesis supervisor: doc. Mgr. Jiří Rypl, Ph.D.

Title: Teaching of local region (SO ORP Třeboň) with using 3A methodology

Type of thesis: Diploma thesis

Year of delivery: 2022

Number of pages: 81 p. + 18 p. of annexes

Annotation:

The topic of this diploma thesis is the creation of didactic case studies and its application in the 9th grade at the Sokolská primary school in Třeboň.

In the introductory part, the author introduces the reader to the geographical characteristics of the local region (SO ORP Třeboňsko), also tries to outline how much space is devoted to the local region in curricular documents (framework curriculum, school curriculum and thematic school plans) and textbooks used in primary schools and will briefly introduce the 3A methodology, which has become an important starting point for the processing of this qualification work.

In the second, analytical part, the author tries to create a didactic case study on the topic of the local region. This didactic case study will first be applied in 9.B. and then with partial adjustments that should lead to an increase in teaching, also in 9.A.

Keywords: 3A methodology, local region, SO ORP Třeboň, didactic case report, curricular documents

Obsah

1 Úvod a cíle práce	7
2 Rešerše literatury	8
3 Metodika práce	10
3.1 Metodika rozboru učebnic	10
3.2. Metodika tvorby didaktické analýzy učiva.....	12
3.3. Metodika tvorby didaktické kazuistiky	15
4 Geografie místního regionu	17
4.1 Fyzicko-geografická charakteristika.....	18
4.2 Socioekonomická charakteristika	20
5 Geografie místního regionu v kurikulárních dokumentech	23
5.1 Místní region v RVP.....	23
5.2 Místní region v ŠVP	28
6 Rozbor učebnic zeměpisu	29
7 Didaktická analýza učiva geografie místního regionu	41
8 Výuka geografie místního regionu v 9.B.	46
9 Didaktická kazuistika (místní region SO ORP Třeboň)	54
9.1 Anotace	54
9.2 Analýza	55
9.3 Alterace.....	64
10 Výuka geografie místního regionu v 9.A.	70
11 Závěr	73
12 Seznam použité literatury a zdrojů	74
13 Seznam obrázků, tabulek a map	78
14 Seznam příloh	81

1 Úvod a cíle práce

Jelikož autor již dochází učit na základní školu (zatím pouze v rámci suplování) a věděl, že ho v druhém ročníku magisterského studia čeká větší množství praxí, tak se ve své diplomové práci chtěl vydat směrem, kde by se zabýval problematikou související se vzděláváním. Po konzultaci se svým vedoucím se rozhodl pro zmapování problematiky místního regionu na druhém stupni základních škol a mělo dojít k vytvoření didaktické kazuistiky, která by každému učiteli měla sloužit k zefektivnění a zdokonalení jeho výuky.

Téma pro didaktickou kazuistiku si autor zvolil geografii místního regionu, a to především z důvodu, že místním regionem (SO ORP Třeboňsko) se již zabýval ve své bakalářské práci. Druhým důvodem pro zvolení tohoto tématu byla autorova vlastní zkušenost ze základní školy, kde věděl, že místnímu regionu v hodinách zeměpisu byla věnována pouze minimální pozornost. Autor se chtěl přesvědčit, zda tento trend trvá i do dnešní doby. Zároveň by autor současnou situaci v následujících letech, až bude učit na základní škole, rád pozměnil a místnímu regionu by chtěl věnovat mnohem více času. Autor se totiž domnívá, že z pohledu žáků je důležité vědět základní informace o městě a jeho blízkém okolí, v němž žáci bydlí.

Hlavním cílem této práce je vytvoření didaktické kazuistiky, ve které autor bude zkoumat, jaké všechny determinanty ovlivňují výuku v 9.B. Tyto determinanty budou dále upraveny tak, aby hodina na stejné téma v paralelní třídě byla efektivnější. Jako dílčí cíle této kvalifikační práce si autor stanovil porovnání učebnic zeměpisu pro 9. třídu a také rozbor kurikulárních dokumentů s ohledem na problematiku místního regionu. Konkrétně se bude jednat o rámcový vzdělávací program (dále RVP) a školní vzdělávací program (dále ŠVP). Posledním dílčím cílem bude také vytvořit didaktickou analýzu učiva geografie místního regionu, která by měla autorovi posloužit jako úvod do dané problematiky.

Autor se bude snažit být k sobě, co nejvíce kritický, aby odhalil, co nejvíce nedostatků, jenž bude obsahovat vyučovací hodina ve třídě 9.B. Tyto nedostatky se poté bude snažit odstranit a tím pádem posunout vyučovací hodinu v paralelní třídě na mnohem vyšší úroveň.

2 Rešerše literatury

Sice existuje velké množství publikací, které se zabývají místním regionem (konkrétně tedy oblastí Třeboňska), ale pouze minimum z nich ovšem pokrývá tento místní region z více aspektů. Drtivá většina z těchto publikací je vždycky zaměřená pouze na jednu složku krajinné sféry. Ať již se jedná například o geomorfologickou charakteristiku u Demka (2006), horopisné a hydrologické poměry u Chábery (1998), klimatické podmínky u Tolasze (2007) či cestovní ruch v publikacích od Galvasové (2008) nebo Čertíka (2001). Celistvou charakteristiku přírodních poměrů můžeme nalézt především v Plánech (2018) péče o CHKO Třeboňsko, které vycházejí v desetiletých cyklech, či v doplňující publikaci Rozbory (2016), která vychází společně s Plány péče o CHKO, a ve které jsou navrženy opatření, která by měly vést k pozitivnímu vývoji CHKO Třeboňsko. Nejcelistvější přehled o místním regionu podává 13- dílná ediční řada Chráněná území České republiky. Pro region Třeboňska je zásadní 8. svazek od Albrechta (2003), který se zabývá ochranou přírody v Jihočeském kraji. Zde kromě přírodní charakteristiky nalezneme i část informací z oblasti socioekonomické sféry. Neexistuje žádná publikace, která by byla zaměřena pouze na socioekonomickou charakteristiku regionu SO ORP Třeboňsko, a tudíž informace z této sféry budou použity především z databáze českého statistického úřadu (ČSÚ 2021).

Geografii místního regionu je na školách věnován poměrně malý prostor. Na některých školách je zaveden předmět Regionální výchova, který je sice zaměřen na místní region, ale jeho problematika je zde probírána komplexně, tedy z pohledu vícero předmětů (zeměpis, dějepis, přírodopis, člověk ve společnosti). Geografie místního regionu podle kurikulárního dokumentu RVP pro základní vzdělávání od kolektiv autorů (2021) by měla být probírána společně s učebním celkem Česká republika. Tento dokument si jednotlivé školy upravují podle svých potřeb do vlastních školních vzdělávacích programů. V této práci je použito ŠVP ZŠ Sokolská (2019), na které autor prováděl didaktickou kazuistiku.

Uměním každého učitele by mělo být udělat hodiny, co nejvíce zajímavé, protože pouze tehdy lze zajistit, že budou pro žáky i přínosné a žáci si z nich odnesou, co nejvíce poznatků. To lze zajistit tím, že se učitel bude snažit neustále vymýšlet nové výukové metody, aby zabránil monotónnosti hodin. O celé škále výukových a hodnotících metod se ve své práci zmiňují například Gersmehl (2008), Bordovskaia (2016), Basha (2004), Kühnlová (1997), Maňák (2003), Zormanová (2012), Petty (2013), Ginnis (2017) nebo Čapek (2015). Právě poslední zmíněná publikace se stala východiskem této kvalifikační práce.

Jak již bylo zmíněno v předchozí části této práce, místnímu regionu ve školách a v kurikulárních dokumentech není věnována příliš velká pozornost. Bohužel podobná situace je i v učebnicích zeměpisu používaných na základních školách. Žádná či minimální zmínka o místním regionu je v učebnicích zeměpisu pro 9. třídu od autorů Kubů, Oherová (2018), Stražilová, Kubů, Kyšová (2019), Marada a kol. (2008). Místní region je podrobněji zmíněn v učebnici od Kastnera a kol. (1999). Dále ještě existuje velmi podrobná učebnice od Kühnlové (2007), která je zcela zaměřená na místní region, ale v hodinách zeměpisu lze používat jen zčásti, protože se tam objevují pasáže, které by spíše byly vhodné využít v jiných předmětech.

Hlavní částí této práce je vypracovat didaktickou kazuistiku, která by vždycky měla vézt ke zvyšování kvality výuky. Právě problematikou didaktických kazuistik se zabývají díla autorů Janík, Slavík, Mužík, Trna a kol. (2013) a Slavík, Stará, Uličná, Najvar a kol. (2017). Autor ovšem ve své práci se spíše zabýval determinanty, které ovlivňují výuku na 2. stupni základních škol. Průcha (1987) a Zormanová (2014) za základní determinanty, které ovlivňují výuku, považují čas, interakci, obsah výuky, učitele a žáka.

Existuje několik metodik, podle kterých může být didaktická kazuistika vypracována. Jedná se například o metodiku CDI, ze které vychází práce od Valvodové (2020). Ovšem pro tuto práci je důležitější metodika 3A, protože právě podle ní je zpracována daná didaktická kazuistika. Hlavní fáze této metodiky jsou anotace, analýza a alterace. Tato metodika je stručně charakterizována v publikaci od autorů Slavík, Janík, Jarníková a Tupý (2014) a z ní vychází také například práce od Neradové (2020). Výukou místního regionu na základních školách se dále zabývají kvalifikační práce od Hruškové (2012), Valigové (2017), Kraftové (2013) či Šmatové (2018).

3 Metodika práce

V této kapitole autor představí metodická východiska, která se měla stát podkladem pro vypracování praktické části této diplomové práce. Tato kapitola bude rozdělena na tři podkapitoly. V první z nich se bude autor věnovat metodice hodnocení učebnic zeměpisu pro 9. třídu, ve kterých by se podle kurikulárních dokumentů měl objevovat tematický celek místního regionu. Druhá část se bude věnovat metodice tvorby didaktické analýzy učiva, která je naprosto stěžejní pro každého vyučujícího, protože by měla předcházet jeho plánování výuky. Poslední podkapitola bude již zaměřena na metodiku samostatné tvorby didaktické kazuistiky.

3.1 Metodika rozboru učebnic

Učební téma s názvem Místní region podle RVP by mělo být probíráno společně s tematickým celkem Česká republika. Záleží na každé škole, jak si sestaví vlastní ŠVP. I z tohoto důvodu se může lišit struktura a obsah výuky na jednotlivých školách. V praxi to znamená, že na jedné škole může být probírána Česká republika v 8. třídě, zatímco na jiné škole až ve třídě 9. Tomu odpovídá i struktura učebnic. Autor se tedy rozhodl neporovnávat učebnice jednoho ročníku, ale základním kritériem se pro něj stal obsah učebnic, tzn. vybíral učebnice (z 8. i 9. třídy), které ovšem byly zaměřené na učební celek Česká republika. Podle MŠMT (2021) se celkem jednalo o 9 učebnic, z nichž 8 má již doložku MŠMT. Učebnice Hravý zeměpis 8 od Taktiku zatím tuto doložku nemá, ale jelikož je již v řízení o získání této doložky, tak se autor rozhodl ji také zařadit do této analýzy. Konkrétně se jednalo o následující učebnice:

- 1) Kubů, E., Oherová, P. (2018): Hravý zeměpis 8. Česká republika. Taktik International, Praha, 88 s.
- 2) Borecký, D., Novák, S., Chalupa, P. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola, Brno, 94 s.
- 3) Chalupa, P., Weinhöfer, M., Kráčmar, D. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola – DUHA, Brno, 75 s.
- 4) Kastner, J. a kol. (2005): Zeměpis naší vlasti. Nakladatelství české geografické společnosti, Praha, 101 s.

- 5) Kolektiv autorů (2016): Česká republika. Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. Kartografie Praha, Praha, 36 s.
- 6) Kühnlová, H. (2007): Život v našem regionu. Pracovní učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň, 64 s.
- 7) Jeřábek, M., Anděl, J., Peštová, J. (2013): Zeměpis 8. Fraus, Plzeň, 128 s.
- 8) Voženílek, V., Szczyrba, Z. (2002): Zeměpis 4. Česká republika. Prodos, Olomouc, 109 s.
- 9) Chalupa, P., Horník, S., Demek, J. (2010): Zeměpis 9. Česká republika. SPN, Praha, 112 s.

Pro porovnání učebnic se autor rozhodl pro SWOT analýzu. SWOT analýza je například v hojně míře uplatňována ve velkých podnikatelských firmách, kde jim má pomáhat při strategickém plánování. Lze ji ovšem využít kdekoliv, kde potřebujeme porovnat několik věcí současně. Proto se autor domnívá, že tato metoda bude dokonalým nástrojem pro porovnávání jednotlivých učebnic. SWOT analýza vymezuje silné a slabé stránky, a dále také nastiňuje, jaké příležitosti či hrozby se v jednotlivých učebnicích mohou vyskytovat. Tato metoda je sice založena na subjektivním názoru, ale především díky tomu je umožněno hodnotit jednotlivé učebnice samotným učitelem.

Jak již bylo v průběhu této kvalifikační práce nastíněno, tak místní region v učebnicích je bohužel na okraji zájmu. A i z tohoto důvodu bude autor této kvalifikační práce hodnotit učebnice především z pohledu obsahové struktury, což znamená, do jaké míry je v učebnicích zmíněna problematika místního regionu. Toto téma může mít buď svoji kapitolu, nebo může být zmíněno v rámci doprovodných otázek u jiných tematických celků. Další aspekty hodnocení učebnic budou především grafické zpracování a atraktivita jednotlivých úkolů pro žáky základních škol. Autor také po loňské zkušenosti s distanční výukou v učebnicích ocení pasáže (úkoly), které by mohly být použity i pro online výuku.

3.2. Metodika tvorby didaktické analýzy učiva

Každý učitel by si ještě před samotným plánováním výuky a předáváním znalostí žáků měl vytvořit didaktickou analýzu učiva. Didaktické analýze učiva je přikládána velká pozornost, neboť se jedná o činnost, která by měla učitelovi pomoc proniknout do učební látky a měla by mu pomoc při sestavování výchovně-vzdělávacích cílů, kterých by chtěl s žáky dosáhnout (Skalová 2007).

Celá činnost didaktické analýzy učiva se podle Švece (2003) skládá ze tří základních na sebe navazujících činností.

- 1) Pojmová analýza
- 2) Operační analýza
- 3) Analýza z hlediska mezipředmětových vztahů

Jako první by měla následovat pojmová analýza, ve které bychom si měli stanovit pojmy, které se vztahují k danému tématu, a které by si žáci měli osvojit. Zároveň bychom měli po žácích požadovat, aby mezi nimi hledali souvislosti a dokázali si vytvářet logické struktury, což znamená, aby si propojili nové učivo s předchozí látkou. Poté by měla následovat druhá fáze, která je založena na rozboru činností, podle kterých si žáci budou dané učivo osvojovat. Na závěr bude následovat analýza z hlediska mezipředmětových vztahů, která může být buď vertikální (mezi jednotlivými ročníky) nebo horizontální (mezi jednotlivými předměty) a v této fázi budou žáci se snažit pospojovat osvojené učivo skrz vícero předmětů (Podroužek 1998).

Při didaktické analýze učiva bychom měli podle Podroužka (1998) postupovat podle následujících kroků:

- 1) Zvolení tématu včetně vhodného zvolení počtu hodin
- 2) Stanovení konkrétních výchovných a vzdělávacích cílů, kterých bychom s žáky chtěli dosáhnout
- 3) Vycházet z vlastní zkušenosti, a pokud možno se snažit vyhnout problémům, které by mohli mít žáci
- 4) Promyslet strukturu učiva a zajímavé didaktické zpracování
- 5) Zkusit popřemýšlet, jak vhodně zajistit aktivitu žáků do vyučovacího procesu
- 6) Zamyslet se nad vhodnými vyučovacími metodami

Právě podle této struktury bude autor zpracovávat svoji didaktickou analýzu učiva (viz kapitola 7).

Poté, co máme zpracovány jednotlivé činnosti didaktické analýzy, tak teprve tehdy můžeme přistoupit k přípravě vyučovací hodiny. Dle Zormanové (2014) bychom měli při přípravě vyučovací hodiny dodržet následující kroky:

- 1) Stanovit si cíle výuky
- 2) Výběr učebních úloh a aktivit
- 3) Sestavení časového plánu vyučovací hodiny
- 4) Vytvoření učebních pomůcek
- 5) Doladění přípravy

Právě těmito základními body se inspiroval i autor této kvalifikační práce při sestavování vlastní vyučovací hodiny. Kromě toho také vycházel z ŠVP základní školy Sokolské v Třeboni a využil i konzultaci s učitelkami zeměpisu na škole, se kterými diskutoval o vyučovacích metodách, které by byly vhodné zvolit, a o obsahu problematiky místního regionu. Jelikož autor není úplně příznivec složkového pojetí výuky, které ve velké míře převažuje na základních školách při probírání otázek regionálního charakteru, a tak se po konzultaci se svým vedoucím diplomové práce a učitelkami zeměpisu na základní škole rozhodl pro jiný přístup. Chtěl se zabývat především problémovými oblastmi, které jsou pro daný region typické. V regionu Třeboňska se jednalo určitě o přírodní podmínky a problematiku cestovního ruchu. Aby žádná oblast, která by žáky zajímala nebyla vynechána, tak se autor rozhodl pro skupinovou práci tvorby posteru, kde každý žák se mohl zaměřit na oblast, která je podle něj typická a zajímavá pro daný místní region.

Na problematiku místního regionu byly autorovi vyčleněny dvě vyučovací hodiny. Samozřejmě, že nejlepším řešením by byla jednodenní projektová výuka. Bohužel ovšem tato diplomová práce vznikala v době covidu 19, kdy velká část žáků a učitelů se potýkala s problémy karantén a tím souvisejícím odpadávaní hodin, a tak i z tohoto důvodu jednodenní projektový den byl zcela vyloučen. Výuku místního regionu si autor tedy rozdělil do dvou vyučovacích hodin, které mu škola poskytla.

První vyučovací hodina měla vypadat následovně:

0 – 10 min BRAINSTORMING – SO ORP TŘEBOŇSKO

10 – 25 min PŘÍRODNÍ PODMÍNKY TŘEBOŇSKA

25 – 40 min CESTOVNÍ RUCH NA TŘEBOŇSKU

40 – 45 min ZADÁNÍ PROJEKTU

Struktura druhé vyučovací hodiny měla vypadat takto:

0 – 10 min CESTOVNÍ RUCH (KLADY A ZÁPORY)

10 – 40 min PREZENTACE PROJEKTŮ

40 – 45 min ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Struktura hodiny bude ještě podrobněji přiblížena v kapitole 8 – Výuka geografie místního regionu v 9.B.

3.3. Metodika tvorby didaktické kazuistiky

Klíčovou částí této kvalifikační práce bylo vytvoření didaktické kazuistiky a její aplikace. Didaktická kazuistika byla vytvářena během autorovy praxe na základní škole Sokolské v Třeboni v paralelních devátých třídách. Nejprve byla odučena hodina na téma geografie místního regionu ve třídě 9.B. a poté byla vypracována didaktická kazuistika pomocí metody 3A. Metoda 3A je ve velké míře využívána teprve od roku 2010, kdy Institut výzkumu školního vzdělávání při brněnské Masarykově univerzitě společně s Národním ústavem pro vzdělávání a vybranými základními středními školami začaly pracovat na výzkumu, jehož smyslem bylo nahrávat či navštěvovat vyučovací hodiny a posléze je rozebírat a hodnotit. Výsledkem byla 3A (nazývána také jako AAA metodika), která v průběhu dalších let byla zdokonalována a v současné době se stala jednou z nejvíce efektivních metod, jak reflektovat vlastní výuku. Právě reflexe by měla přispívat ke zvyšování kvality výuky, neboť nutí učitele, aby se zamýšleli nad způsoby, jak svou výuku neustále vylepšovat (Voborná 2016).

Metoda 3A rozlišuje tři základní fáze: anotace, analýza, alterace. Tyto fáze byly důležité i pro autora této diplomové práce, neboť se staly základem při tvorbě didaktické kazuistiky. Anotace je úvodní částí metodiky 3A a jejím cílem je popis nastalé vyučovací situace, v našem případě tedy vyučovací hodiny. Poté následuje druhá fáze, tedy analýza, která posuzuje vztahy mezi vzdělávacím obsahem a činnostmi žáků. Zabývá se také všemi možnými činiteli neboli determinanty, které ovlivňují vyučovací proces. Na závěr následuje alterace, ve které se navrhuje dílčí úpravy, ke kterým by mělo dojít, aby došlo ke zefektivnění vyučovací hodiny (Slavík a kol. 2014).

Každý učitel bohužel musí počítat s tím, že každá hodina, i když ji má dokonale připravenou, je bohužel jiná. Ve školním prostředí se totiž objevují determinanty, které nějakým způsobem vyučovací proces ovlivňují. Těchto činitelů je bezesporu velké množství, ale autor této práce vychází ze Zormanové (2014), která za hlavní determinanty výuky považuje čas, interakci, obsah vzdělávání, učitele a žáky. Za nejdůležitější považuje posledně tři zmíněné. Důležitým činitelem výuky je také klima třídy.

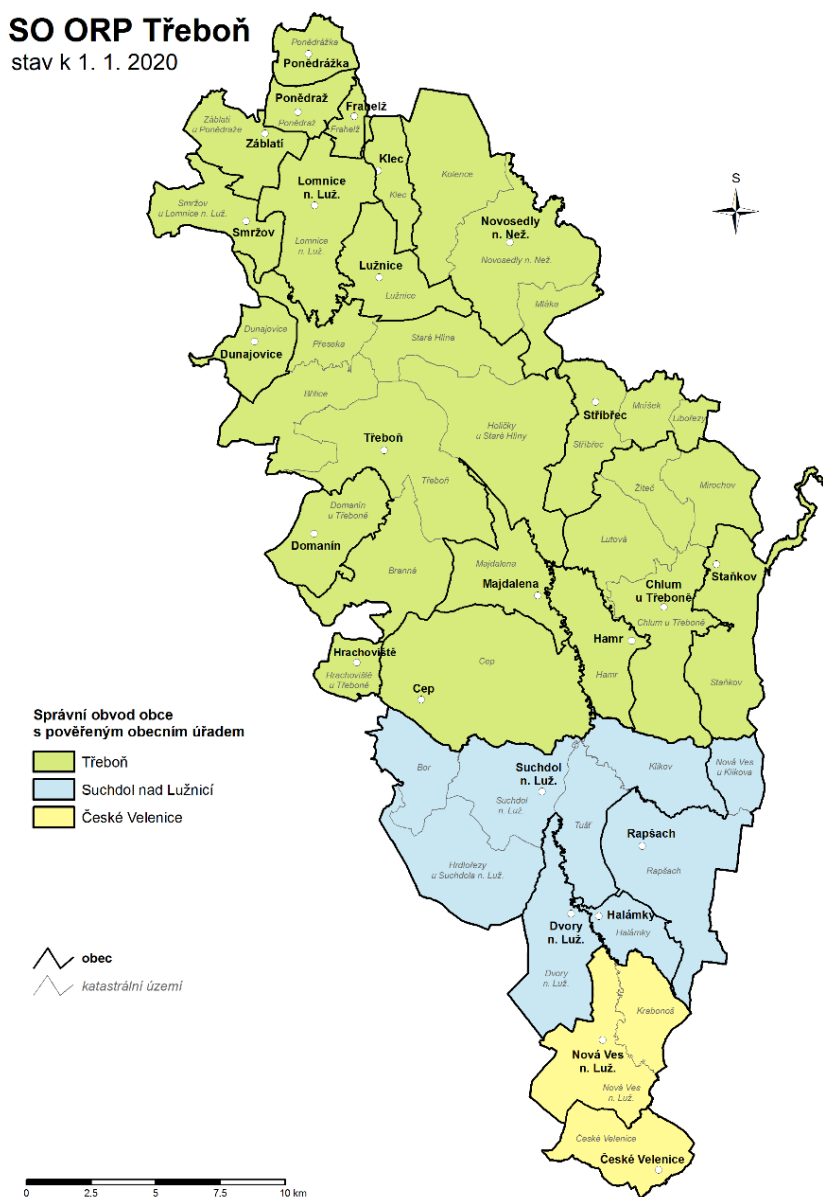
Jak již bylo v úvodu této kapitoly řečeno, tak didaktická kazuistika byla prováděna v devátých třídách na ZŠ Sokolské v Třeboni. Autor si nejprve vybral třídu 9.B. a to pouze z jednoho důvodu. Bohužel české školství se v průběhu podzimu roku 2021 potýkalo s problémy týkající se onemocnění Covidu 19 a následnými karanténami. To ve velké míře činilo problémy i autorovi této kvalifikační práce. Jelikož autor nechtěl učit geografii místního

regionu distanční či hybridní formou, tak musel počkat až se mu jedna z 9. tříd vrátí ve větším počtu do školy. Jako první se vrátila 9.B., a proto z toho důvodu geografii místního regionu učil jako první v této třídě. Po dokončení problematiky geografie místního regionu v 9.B. autor vytvořil didaktickou kazuistiku, kde navrhnul úpravy vyučovací hodiny. Upravenou vyučovací hodinu posléze aplikoval ve třídě 9.A. Didaktická kazuistika bude podrobněji popsána v kapitole 9 – Didaktická kazuistika.

4 Geografie místního regionu

Místním regionem v této kvalifikační práci je myšlen správní obvod obce s rozšířenou působností (dále již jen jako SO ORP) Třeboň. SO ORP Třeboň se nachází v jižní části Jihočeského kraje při hranicích s Rakouskem. V SO ORP Třeboň se nachází celkem 25 obcí, z nichž pouze čtyři mají status města: Třeboň, Suchdol nad Lužnicí, České Velenice a Lomnice nad Lužnicí, 1 status městyse: Chlum u Třeboně a zbytek status obcí. Správní obcí je město Třeboň (ČSÚ 2021a).

Mapa č. 1: SO ORP Třeboň

Zdroj: ČSÚ 2020

4.1 Fyzicko-geografická charakteristika

Jelikož skoro celá část SO ORP Třeboň spadá do chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) Třeboňsko, tak při charakteristice přírodních podmínek daného regionu můžeme vycházet z fyzicko-geografické charakteristiky CHKO.

Z pohledu geologického je podloží Třeboňské pánve tvořeno převážně horninami moldanubika. Vyskytují se zde horniny předprvohorního až kvartérního stáří. Z předprvohorního období zde nalezneme například sillimaniticko-biotitické a cordieriticko-biotitické paraluly a migmatity. Dále se zde nachází například granitoidy z období prvohorního, jezerně-říční sedimenty (barevné pískovce, slepence, jílovce, prachovce) druhohorního až třetihorního stáří a v neposlední řadě také fluviální štěrky, soliflukční hlíny a oligotrofní rašeliny, nacházející se v nivách řek Lužnice a Nežárky, které pocházejí z období kvartéru (AOPK ČR 2020). Postglaciálním pozůstatkem v oblasti Třeboně jsou rašeliniště. Nejrozsáhlejší z nich se nacházejí v okolí Třeboně, Šalmanovic, Hrdlořez, Mirochova, Zábłatského a Horusického rybníku. Nalezneme zde i menší rašelinná ložiska, ve kterých ovšem přechází rašelina do rašelinných zemin (Albrecht 2003).

SO ORP Třeboň spadá do geomorfologického celku Třeboňské pánve, která na jihu sousedí s Novohradským podhůřím, na západě s Českobudějovickou pánví, na severozápadě s Táborskou pahorkatinou, na severovýchodě s Křemešnickou vrchovinou a na východě s Javořickou vrchovinou. Společně s Českobudějovickou pánví, které od sebe odděluje Lišovský práh, tvoří geomorfologickou oblast Jihočeské pánve, které spadají do Českomoravské subprovincie (Demek 2006).

Z pohledu hydrologického je Třeboň především rybníkářskou oblastí. Budování rybníků je spojeno především se jmény jako například Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan, Štěpánek Netolický či Mikuláš Ruthard z Malešova. Rybníky byly budovány v 15. a 16. století a se zdejším pivovarem přinášely největší ekonomický výnos pro rožmberské panství. Většina rybníků v SO ORP Třeboň je napojena v tzv. Třeboňské neboli Rožmberské rybníční soustavě, kde se nalézá například rybník Rožmberk, Svět nebo Velký Tisý. O něco méně významnější, ale také turisticky hojně navštěvována je Nadějská rybníční soustava s rybníky Víra, Láska, Naděje, Skutek a Dobrá Vůle (Chábera 1998). Kromě rybníků je na Třeboňsku také velmi rozvinuta říční síť. Mezi hlavní říční tepny patří především Lužnice, Nežárka a Dračice, kdy nejznámější je první zmíněná, a to především díky využívání vodáky v letních

měsících. Kromě výše přirozených toků v dané oblasti také byly vybudovány umělé stoky a kanály, které měly za úkol regulovat stav hladiny mezi jednotlivými rybníky v daných rybníčních soustavách. Zde můžeme zmínit Zlatou Stoku nebo Starou a Novou řeku (Rozbory 2016).

Pokud bychom se řídili klimatickým členěním podle českého geografa a klimatologa Evžena Quitta, tak oblast Třeboně zařazujeme do mírně teplé klimatické oblasti, kde dominují dlouhá teplá léta a krátké mírně teplé zimy. Průměrná teplota této oblasti se pohybuje mezi 7–8 °C a ročně zde spadne okolo 600 mm atmosférických srážek. Typickými meteorologickými jevy pro Třeboňsko jsou časté inverze s bezvětřím, mlhami a v zimních měsících přizemní mrazíky (Albrecht 2003).

Díky relativně nízké úrodnosti zdejších půd se na Třeboňsku zachovaly rybníční soustavy až do dnešní doby. Ostatní části českých zemích, kde byly půdy úrodné, tak je zasáhlo na přelomu 17. a 18. století hromadné rušení rybníků. Tento jev byl typický například pro oblast Pardubicka, kde sice ještě v 16. století bylo k zhlédnutí velké množství rybníků, ale díky vysoké úrodnosti půd v tamější oblasti se rybníků do současnosti dochovalo pouze minimálně (Košinová 2005). Půdotvorný substrát v této oblasti tvoří především nezpevněné předkvartérní sedimenty na úkor kvartérních pokryvů či zvětralých pevných hornin. Oblast Třeboně je oblastí, kde jsou z celého Česka nejvíce rozšířeny souvislé pásy semihydromorfních a hydromorfních půd. V severovýchodní a východní části (oblast Rapšachu a Klikova) jsou rozšířeny pseudogleje, které jsou v oblastech jižně od Třeboně a v okolí Suchdola nad Lužnicí rozrušeny rašeliništi s jejich organozeměmi. Právě organozemě zde vytvářejí největší souvislé celky v rámci celých Čech. Nezanedbatelná místa pokrývají také kambizemě typické a kambizemě arenické (Rozbory 2016). Celé území Třeboňska je relativně chudé na půdní živiny, a tak v poslední době zde probíhá proces eutrofizace, kdy celá oblast je dosycována živinami ze zemědělství a z rybářské činnosti (Albrecht 2003).

Většina SO ORP Třeboň patří do fytogeografické oblasti mezofytikum, konkrétněji do fytogeografického okresu Třeboňská pánev. Na okrajích regionu zasahuje ještě fytogeografický okres Českomoravská vrchovina (Rozbory 2016). Flóra i fauna dané oblasti je především díky rozsáhlým lesním komplexům, velkému množství vodních ploch a výskytu rašelinišť velmi bohatá. Vegetaci na rašeliništních komplexech tvoří především borovice blatka, bříza pýřitá, rojovník bahenní či borůvka černá či bažinná. Podél řeky Lužnice se vyskytují brusinkové borové doubravy, popř. acidofilní keříčkovité bory. K nejrozšířenějším dřevinám, které prostupují celou oblast SO ORP Třeboň, patří dub letní, borovice lesní, bříza

bělokorá, topol osika či jeřáb ptačí. V bylinném patře se zde můžeme setkat například s kručinkou německou, ostricí třeslicovitou, prvosenka vyšší, kopřivou dvoudomou či metlicí trsnatou a z keřů je pro tuto oblast typická líska obecná nebo kalina obecná (Albrecht 2003).

Podobně jako flóra, tak i fauna je velmi bohatá. Společenství bezobratlých je vázáno hlavně na vodní ekosystém, takže druhy z tohoto řádu nalezneme hlavně na vodních plochách, rašeliništích a v nivách řek. Mezi nejohroženější bezobratlé živočichy patří populace raka říčního, velevruba nadmutého, škeble ploché a velevruba tupého. Počty těchto druhů každoročně klesají, a v současnosti je Třeboňsko jedno z mála míst, kde tyto živočichy ještě můžeme zahlédnout (AOPK ČR 2020). Pro okolí řeky Lužnice jsou typické klínatky rohaté, vážky čárkované či páskovci kroužkovaní. Pro okolí luk a lesů jsou typické druhy motýlů, kdy na Třeboňsku se můžeme setkat například s bělopáskem topolovým, hranostajíkem bílým či okáčem stříbrookým. Z obratlovců jsou nejdůležitější druhy mihule potoční, mníka jednovousého, vranky obecné či sekavce podunajského. Na Třeboňsku žije 12 druhů žab, kdy nejvýznamnější jsou druhy ropuchy krátkonohé a skokana štíhlého (Albrecht 2003). Přes 180 druhů pravidelně hnízdících ptáků bylo zaznamenáno na Třeboňsku. Největší počty zde zaznamenala potápka roháč, kormorán velký, racek chechtavý, volavka popelavá, husa velká, hohol severní a čáp bílý. Největší význam nejen pro Českou republiku, ale i pro celou Střední Evropu má orel mořský. Přes 50 druhů žijících savců bylo zaznamenáno v dané oblasti (Rozbory 2016). V současné době neustále stoupají počty rysa ostrovida, losa evropského, vydry říční či hraboše mokřadního (Albrecht 2003).

4.2 Socioekonomická charakteristika

K roku 2021 v SO ORP Třeboň žilo přes 24 500 obyvatel, přičemž přibližně 51 % ze všech obyvatel tvořily ženy, což odpovídá celorepublikovému trendu. Průměrný věk obyvatel v SO ORP Třeboň činil 44 let. Téměř 63 % veškeré populace v námi zkoumaném území se v současnosti zařazuje do produktivní složky obyvatelstva, 23 % do postproduktivní a pouze jen 14 % do předproduktivní. Z těchto údajů jasně vyplývá, že obyvatelstvo v daném regionu neustále stárne. Celkový přírůstek počtu obyvatel v SO ORP každoročně neustále klesá. Spíše, než migrací z tohoto regionu je to způsobeno úbytkem přirozeným. Hustota obyvatelstva zde činí 45,8 obyvatel na km², což je hodně podprůměrný údaj ve srovnání s Českou republikou. Existuje zde poměrně velká disproporce mezi východní a západní částí. Zatímco na západě SO ORP se vyskytují větší sídla (Třeboň, Lomnice nad Lužnicí), tak ve východní části z větších sídel je pouze Chlum u Třeboně. Tento fakt odkazuje na větší hustotu

zalidnění především na západě. Urbanizace zde téměř dosahuje 70 %, což je způsobeno především díky nízkému počtu vyskytujících se obcí (ČSÚ 2021b).

Celé území SO ORP Třeboň se skládá ze 43 katastrálních území, které leží ve správním území 25 obcí. Z nich pouze 4 mají status města: Třeboň, Lomnice nad Lužnicí, Suchdol nad Lužnicí a České Velenice a jedna obec má status městyse: Chlum u Třeboně. Zbývajících 20 má status obce. Konkrétně se jedná o Ponědražku, Ponědraž, Záblatí, Frahelž, Smržov, Klec, Lužnice, Novosedly nad Nežárkou, Dunajovice, Stříbřec, Domanín, Majdalena, Hrachoviště, Cep, Hamr, Staňkov, Rapšach, Halámky, Dvory nad Lužnicí a Nová Ves nad Lužnicí (ČSÚ 2021a).

Celková rozloha SO ORP Třeboň činí téměř 54 000 ha, přičemž 1/3 tvoří zemědělská a 2/3 nezemědělská půda. Ve všech částech našeho zájmového území jsou rozdílné půdní podmínky, které jsou vhodné pro zemědělství. V některých částech SO ORP (okolí Dunajovic, Lomnice nad Lužnicí, Ponědraže a jižně od Suchdola nad Lužnicí) se nacházejí zemědělsky vhodné hnědé půdy a pseudogleje, takže v minulosti zde došlo k výraznému odlesnění a zornění pozemků. V ostatních částech SO ORP nalezneme naprosto zemědělsky nepřijatelné nivní či rašelinné půdy, takže se zde můžeme setkat jen výjimečně s menšími pozemky, které jsou specializované na zemědělství (AOPK ČR 2020). Ze zemědělských plodin na Třeboňsku dominuje pěstování kukuřice, řepky, v menší míře také píce, které jsou ovšem pěstovány u malých farem jako doplněk živočišné výroby. Je zde absence pěstování technických plodin jako je len, mák nebo konopí. Ze živočišné oblasti lze zmínit ve větší míře jen chov skotu. V oblasti Třeboně se lze ještě setkat s chovem ovcí a v severní části SO ORP (Ponědražka) s chovem prasat. Ovšem obě tyto zmíněné živočišné složky mají spíše lokální charakter a v dnešní době nemají tak velký význam. V současné době působí v SO ORP Třeboň celkem 17 hospodářských subjektů, které svoji činnost zaměřují na zemědělství (Rozbory 2016).

Ani průmyslová výroba na Třeboňsku není nijak zvláště rozvinutá. Dominují zde středně velké, a především menší podniky a drobné živnosti, které ovšem mají pouze okrajový význam. Průmyslová výroba navazuje na pro Třeboň tradiční odvětví primárního sektoru jako je těžba nerostných surovin a rašeliny, lesnictví a rybářství. Z tohoto důvodu v tomto regionu působí například LB Minerals a.s. nebo divize Živec Nová Ves nad Lužnicí. Tyto oba podniky se specializují na produkci stavebních hmot. Dále například KODAVO s.r.o. nebo společnost Santal s.r.o. se zaměřením na dřevozpracující a nábytkářský průmysl. Skloform a.s., která se specializuje na výrobu skla či Agrico Třeboň, jenž zajišťuje strojírenský servis

pro zemědělství. Velký význam, který přesahuje i hranice SO ORP, má podnik zpracovna ryb Rybářství Třeboň a.s. V neposlední řadě za zmínku stojí tradiční odvětví, která i v současné době mají celorepublikový význam. Jedná se o Bohemia Regent a.s. zaměřující se na oblast pivovarnictví a podniky Bertiny lázně s.r.o. a Lázně Aurora a.s., které podnikají v oblasti lázeňství (Rozbory 2016).

Dopravní infrastruktura v dané oblasti je celkem na slušné úrovni. Z pohledu silniční dopravy, tak našim zájmovým územím procházejí dvě silnice 1. třídy. Konkrétně se jedná o silnice I/24 vedoucí z Veselí nad Lužnicí přes Třeboň až do Halámek, a o silnici I/34 spojující České Budějovice, Třeboň a Jindřichův Hradec. Dále by za zmínku stály ještě silnice 2. třídy, které navazují na silnice 1. třídy. Jedná se o silnice spojující Halámky a České Velenice, Třeboň a Borovany nebo Lásenici, Chlum u Třeboně a Majdalenu. Železniční síť není na tak vyspělé úrovni jako infrastruktura silniční. Ve směru sever-jih prochází nejdůležitější železnice celé oblasti a na ní jsou napojené obce jako jsou např. České Velenice, Suchdol nad Lužnicí, Majdalena, Třeboň, Lomnice nad Lužnicí a táhne se až do Veselí nad Lužnicí, tedy až za hranice našeho zájmového území. Lokální význam má ještě železnice České Velenice – České Budějovice, ale ta prochází SO ORP Třeboň jen minimální částí. Letecká doprava je omezena pouze na sportovní létání a o vodní dopravě můžeme mluvit pouze s veslařskými závody na rybníce Svět, vyhlídkovou jízdou lodí či sjížděním řeky Lužnice v letních měsících (Rozbory 2016).

Velký počet historických památek, kulturní a společenské akce, cykloturistické trasy a příroda. To jsou hlavní atributy, proč Třeboň v letních měsících každoročně přiláká tolik turistů. Samozřejmě na jednu stranu, je to pro Třeboň velmi finančně zajímavé, ale na druhou stranu to přináší mnohá negativa. Znečišťování přírodních podmínek, přeplněnost centra města, problémy s parkováním, našťvanost zdejších lidí na nevhodné chování návštěvníků. To je jen krátký výčet toho, se kterými se Třeboň v souvislosti s cestovním ruchem musí v letních měsících každoročně vyrovnávat (Rozbory 2016).

5 Geografie místního regionu v kurikulárních dokumentech

V této kapitole se autor pokusí vymezit místní region v kurikulárních dokumentech. V první části bude místní region vymezen v souvislosti s rámcovým vzdělávacím programem (RVP) a v druhé části ve školním vzdělávacím programu (ŠVP).

5.1 Místní region v RVP

RVP společně s tzv. Bílou knihou (tzv. národní program pro rozvoj vzdělávání) definují nejvyšší úroveň vzdělávání v České republice. Tzv. Bílá kniha definuje vzdělávání jako celek, zatímco RVP jsou zaměřeny pouze na dílčí etapy, což znamená že máme RVP pro předškolní vzdělávání, RVP pro základní vzdělání a RVP pro středoškolské vzdělání. Pro potřeby této kvalifikační práce byl důležitý RVP pro základní vzdělávání. Od roku 2004 navíc ještě Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) změnilo systém kurikulárních dokumentů takovým způsobem, že v současnosti ještě existuje ŠVP, které vychází z RVP, ale jednotlivé školy si ho sestavují sami (edu.cz 2020).

RVP pro základní vzdělávání navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání a skládá se z několika následujících částí.

- Vymezení RVP pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů
- Charakteristika základního vzdělávání
- Pojetí a cíle základního vzdělávání
- Klíčové kompetence
- Vzdělávací oblasti
- Průřezová témata
- Rámcový učební plán
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných
- Materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky pro uskutečňování RVP ZV
- Zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu

(Kolektiv autorů 2021a, s. 2-3)

Pro potřeby této kvalifikační práce a vymezení místního regionu byla nejdůležitější 5. kapitola – Vzdělávací oblasti. U každé vzdělávací oblasti je v úvodu uvedena její charakteristika, jaký

má význam a jakých cílů by měla dosáhnout v základním vzdělávání. Dále následuje tzv. vzdělávací obsah, který je složen ze dvou stejně důležitých částí: očekávaných výstupů a učiva. Očekávané výstupy stanovují, jakých cílů (výstupů) by žák po probrání vzdělávacího obsahu měl být schopen. V souvislosti s tím je zde také uvedena minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření, což jsou očekávané výstupy na nižší úrovni a slouží především pro školy při sestavování individuálního vzdělávacího plánu. Jak již bylo řečeno, kromě očekávaných výstupů vzdělávací obsah tvoří ještě učivo, a to můžeme chápat jako prostředek, který nám má pomoci dosáhnout očekávaných výstupů. RVP pouze školám doporučuje, jaké učivo by měly zařadit do svých ŠVP. Na školách pak čistě záleží, jak dané učivo budou distribuovat mezi jednotlivé ročníky. Někdy se v kapitole ohledně vzdělávacího obsahu mohou objevit i Standardy či Klíčové kompetence (Kolektiv autorů 2021a).

RVP ZV rozděluje vzdělávací obsah do následujících devíti oblastí:

- 1) Jazyk a jazyková kompetence (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)
- 2) Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- 3) Informatika (Informatika)
- 4) Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- 5) Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- 6) Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- 7) Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- 8) Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- 9) Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

(Kolektiv autorů 2021a, s. 14)

Školní předmět zeměpis můžeme podle RVP zařadit společně s fyzikou, chemií a přírodopisem do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Tato vzdělávací oblast umožňuje žákům porozumět veškeré problematice spojené s přírodou. Mezi hlavní cíle této vzdělávací oblasti patří například zkoumání přírodních fakt a jejich souvislostí pomocí experimentů či pozorování, dále umět uvažovat o průběhu a příčinách jednotlivých přírodních procesů, dokázat potvrdit či vyvrátit hypotézy ze získaných dat z různých experimentů, porozumět činnostem mezi lidskou aktivitou a přírodním prostředím a v neposlední řadě také například zapojit se do aktivit, které přispívají k ochraně životního prostředí a zdraví lidí (Kolektiv autorů 2021a).

V rámci vzdělávací oblasti Člověk a příroda je vzdělávací obsah zeměpisu rozdělen do následujících vzdělávacích okruhů:

- Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie
- Přírodní obraz země
- Regiony světa
- Společenské a hospodářské prostředí
- Životní prostředí
- Česká republika
- Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

(Kolektiv autorů 2021a, s. 75–79)

Místní region bychom zařadili do části, která pojednává o České republice. V této části RVP definuje následující očekávané výstupy:

Obr. č. 1: Očekávané výstupy učebního tématu Česká republika v RVP

ČESKÁ REPUBLIKA	
Očekávané výstupy	
žák	
Z-9-6-01	<i>vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy</i>
Z-9-6-02	<i>hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu</i>
Z-9-6-03	<i>hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu</i>
Z-9-6-04	<i>lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit</i>
Z-9-6-05	<i>uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států</i>

Zdroj: Kolektiv autorů (2021a)

Žák by tedy podle těchto očekávaných výstupů měl pouze správně vymežit a lokalizovat místní region a stručně ho charakterizovat z pohledu přírodní, hospodářské a kulturní stránky. Úplně stejné výstupy se očekávají i od žáků, kterých se týkají různá podpůrná opatření.

Obr. č. 2: Minimální úroveň očekávaných výstupů pro téma místního regionu dle RVP

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:	
žák	
Z-9-6-01p	<i>vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy</i>
Z-9-6-02p	<i>charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu</i>

Zdroj: Kolektiv autorů (2021a)

Ke splnění těchto očekávaných výstupů bychom se měli dostat pomocí učiva.

Obr. č. 3: Učivo tématu Česká republika podle RVP

<p>Učivo</p> <ul style="list-style-type: none">• místní region – zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál × bariéry)• Česká republika – zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zdroje; obyvatelstvo: základní geografické, demografické a hospodářské charakteristiky, sídelní poměry; rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová struktura hospodářství; transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní projevy a dopady; hospodářské a politické postavení České republiky v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodní dělby práce a obchodu• regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění, kraj místního regionu, přeshraniční spolupráce se sousedními státy v euroregionech

Zdroj: Kolektiv autorů (2021a)

Žáci po probrání dané látky místní region správně vymezí, dokáží zauvažovat o vztazích k okolním regionům (v rámci regionů na hranicích i spolupráce se zahraničními euroregiony), správně ho charakterizují z pohledu fyzicko-geografického i socioekonomického či se dokáží zamyslet nad potenciálem či bariérou zkoumaného území (Kolektiv autorů 2021a).

V roce 2021 RVP zaznamenalo změny, které se dotkly všech školních předmětů. Došlo k významným škrtnutím v oblasti očekávaných výstupů a učiva. Zeměpis narozdíl od ostatních předmětů nezaznamenal tak velké změny. Minimální změna byla uskutečněna ve vzdělávacím obsahu tématu Česká republika, a tedy i místního regionu. Předchozí očekávaný výstup vypadal takto:

- Žák hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům. Kolektiv autorů (2021b, s. 85)

Očekávaný výstup po úpravách vypadá následovně:

- Žák hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu

Kolektiv autorů (2021b, s. 85)

Změna tedy nastala, že podle upraveného RVP by žáci se již neměli zamýšlet nad predikcí budoucího vývoje regionu a také by měla být omezena problematika ohledně vztahů k vyšším samosprávním jednotkám. Další změny, které by se dotýkaly výuky místního regionu, již RVP nezaznamenalo (Kolektiv autorů 2021b).

Místní region je poměrně široké téma, takže by mohl být vyučován ve vícero předmětech. Tomu také odpovídá RVP, které stanovuje, že o problematice místního regionu by se mohli vyučující zmínit i v předmětech Člověk a jeho svět (vzdělávací obsah Místo, kde žijeme a vzdělávací obsah Lidé a čas), který je určen pouze pro 1. stupeň základních škol. Na druhém stupni se o problematice místního regionu zmiňuje předmět Výchova k občanství (vzdělávací obsah Člověk ve společnosti) a Člověk a svět práce (vzdělávací obsah Svět práce) (Kolektiv autorů 2021).

V RVP ZV jsou také stanovena průřezová témata, která by se měla zabývat aktuálními problémy současného světa. Škola je povinna tato témata zařadit jako součást obsahu vyučovacího předmětu na prvním i druhém stupni základních škol. Jednotlivá průřezová témata mají těsné vazby k jednotlivým vzdělávacím oblastem a vyučovacím předmětům. RVP ZV konkrétně stanovuje tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Enviromentální výchova
- Mediální výchova

Kolektiv autorů (2021a, s. 124)

I v některých z těchto průřezových témat se objevuje problematika místního regionu. Je vymezena například v tématu Environmentální výchova, kde by se žáci měli dozvědět o přírodních zdrojích, odpadovém hospodářství a ochraně životního prostředí v místním regionu. Dále by se také dalo využít i průřezové téma Výchova demokratického občana, které by žáky mělo seznámit s volebním systémem a kooperací školy a správních orgánů v dané obci (Kolektiv autorů 2021a).

Místnímu regionu v zeměpise je RVP ZV věnován poměrně velký prostor. Měl by být probíráán společně se vzdělávacím obsahem s Českou republikou. Žáci by po probrání dané látky měli být schopni svůj region charakterizovat z pohledu přírodních podmínek, hospodářství i kultury, a zároveň by měli být schopni dokázat říct, v jakých oblastech probíhá spolupráce s okolními regiony. Měli by se také zamyslet, jaký potenciál a překážky daný region skýtá. Místní region má mezioborový přesah. Dle RVP by se neměl probírat jen v zeměpise, ale o této problematice by se žáci na druhém stupni základních škol měli

dozvědět i v předmětech Člověk a svět práce a Výchova k občanství. Zároveň problematikou místního regionu by se žáci měli dozvídat v průběhu celého druhého stupně základních škol skrze průřezová témata.

5.2 Místní region v ŠVP

Jak již bylo nastíněno v úvodu této kapitoly, tak RVP je dokument, který se tvoří na státní úrovni a společně s tzv. Bílou knihou definují nejvyšší úroveň vzdělávání v České republice. Z RVP si každá škola sama sestavuje vlastní ŠVP, takže může nastat situace, že jeden tematický okruh bude na dvou základních školách probírán například v jiných ročnících. To se týká například i geografie České republiky, a tudíž i geografie místního regionu. To si můžeme ukázat na příkladu základních škol v Třeboni. Podle ŠVP treboňské základní školy Na Sadech (2018) je téma geografie České republiky probíráno již v 8. třídě, zatímco dle ŠVP na základní škole Sokolské (2019) je totožné téma probíráno až o rok později. Jelikož autor vytvářel a aplikoval didaktickou kazuistiku v 9. třídách na ZŠ Sokolské, tak vycházel z ŠVP právě této školy. Zde byla geografie místního regionu probírána společně s tématem Kraje České republiky. Podle ŠVP ZŠ Sokolské (2019, s. 296) v Třeboni by žák měl být schopen:

Obr. č. 4: Očekávané výstupy a učivo vztahující se k místnímu regionu dle ŠVP ZŠ Sokolské

4. Kraje České republiky

Očekávané výstupy	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje jednotlivé regiony a administrativní celky v ČR, vytváří myšlenkové mapy v orientaci regionu • charakterizuje přírodní podmínky, hospodářství, kulturní zajímavosti jednotlivých regionů a porovná jejich hospodářskou vyspělost • zjistí historii a statistické údaje vztahující se k obci podle školy či bydliště • hodnotí regionální zvláštnosti, typické znaky přírody, osídlení, hospodářství a kultury místního regionu a možnosti dalšího rozvoje k vyšším územním celkům • pracuje aktivně s turistickou mapou místního regionu 	<p>rozmístění krajů v ČR zeměpisná charakteristika jednotlivých krajů ČR porovnání přírodních a hospodářských podmínek v jednotlivých regionech</p>

Zdroj: ZŠ Sokolská (2019)

Žák by podle ŠVP ZŠ Sokolské měl vědět o historických souvislostech místního regionu. Podobně jako bylo určeno v RVP, tak by měl umět místní region zhodnotit z pohledu přírodních podmínek, hospodářské struktury, kultury a obyvatelstva. Zároveň by měl se naučit orientovat se v mapě místního regionu.

Podobně jako v RVP tak i v ŠVP ZŠ Sokolské je věnován místnímu regionu poměrně velký prostor. Ovšem záleží pouze na jednotlivých školách a učitelích, jak k tomu přistoupí.

6 Rozbor učebnic zeměpisu

Jak bylo uvedeno v předchozí části, tak místnímu regionu v kurikulárních dokumentech je věnováno poměrně dost prostoru. Jestli podobná situace bude i v učebnicích se autor pokusí nastínit v následující kapitole.

Místní region je součástí výuky o České republice, takže autor při analýze rozboru učebnic vycházel z publikací, které byly zaměřené především na téma geografie České republiky. Druhým kritériem pro jejich zvolení byla povinnost mít doložku MŠMT. Celkem se jednalo o 9 učebnic, ze kterých pouze jedna učebnice (od nakladatelství Taktik) neměla doložku MŠMT, ale jelikož byla v řízení o získání této doložky, tak i ji se autor rozhodl začlenit do této analýzy. Většina učebnic byla určena pro 8. třídu, což odkazuje na tendenci škol učit Českou republiku již ve třídě osmé.

K analýze byly vybrány následující učebnice:

- Kubů, E., Oherová, P. (2018): Hravý zeměpis 8. Česká republika. Taktik International, Praha, 88 s.
- Borecký, D., Novák, S., Chalupa, P. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola, Brno, 94 s.
- Chalupa, P., Weinhöfer, M., Kráčmar, D. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola – DUHA, Brno, 75 s.
- Kastner, J. a kol. (2005): Zeměpis naší vlasti: učebnice zeměpisu pro základní školy a víceletá gymnázia: pro 8. a 9. ročník. Nakladatelství české geografické společnosti, Praha, 101 s.
- Kolektiv autorů (2016): Česká republika. Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. Kartografie Praha, Praha, 36 s.
- Kühnlová, H. (2007): Život v našem regionu. Pracovní učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň, 64 s.
- Jeřábek, M., Anděl, J., Peštová, J. (2013): Zeměpis 8. Fraus, Plzeň, 128 s.
- Voženílek, V., Szczyrba, Z. (2002): Zeměpis 4. Česká republika. Prodos, Olomouc, 109 s.
- Chalupa, P., Horník, S., Demek, J. (2010): Zeměpis 9. Česká republika. SPN, Praha, 112 s.

Jak již bylo dříve uvedeno v kapitole 3.1 Metodika rozboru učebnic, tak při analýze rozboru učebnic bude autor používat SWOT analýzu a hlavními kritérii hodnocení bude zaměřenost učebnic na geografii místního regionu, atraktivita úkolů pro prezenční, ale i distanční výuku, obsahová struktura a grafické zpracování. Autor nebude hodnotit pouze samostatné kapitoly pojednávající o místním regionu, ale učebnice budou hodnoceny z celkového hlediska, protože se dá předpokládat, že místní region může být zmíněn i v rámci ostatních témat.

Kubů, E., Oherová, P. (2018): Hravý zeměpis 8. Česká republika. Taktik International, Praha, 88 s.

Tato učebnice je jediná z uvedeného seznamu, která zatím nemá platnou doložku MŠMT, ale je již v řízení o získání této doložky. Ostatní učebnice z této řady již položku MŠMT získaly. Tato učebnice je sice určena pro 8. ročník základních škol, ale shodou okolností je využívána na ZŠ Sokolské v Třeboni, kde autor s pomocí devátých tříd vytvářel didaktickou kazuistiku, až v 9. třídě.

Učebnice od nakladatelství Taktik je velmi dobře strukturována a graficky zpracována. Pozitivně hodnoceno žáky i učitelem je dostatečné množství fotografického materiálu a doplňujících zajímavostí v rámečcích ve formě Věděli jste, že? Učebnice na druhou stranu má i pár negativních stránek. Především zde zcela chybí aktivity pro žáky. Sice na konci každé kapitoly jsou otázky k opakování, ale v průběhu jednotlivých kapitol dílčí otázky či úkoly chybí. A druhým, významnějším negativem této učebnice je, že není úplně vhodně zaměřená na výuku místního regionu, neboť zde zcela chybí samostatná kapitola o místním regionu. Sice zde nalezneme rámečky odkazující na jednotlivé místní regiony (např. informace o kostkovém cukru v Dačicích či o uranových dolech v Jáchymově). Ale chybí zde otázky typu: Jaké průmyslové podniky jsou ve vašem okolí? Ve kterém geomorfologickém celku leží vaše město nebo obec? Navíc i díky absenci projektových úloh, tato učebnice není úplně vhodně zvolená pro distanční formu výuky.

Tabulka č. 1: SWOT analýza učebnice Hravý zeměpis 8 od nakladatelství TAKTIK

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Grafické zpracování • Srozumitelnost • Zvýraznění důležitých pojmů 	<ul style="list-style-type: none"> • Absence kapitoly: Místní region • V učebnici chybí otázky zaměřené na místní region (v rámci jednotlivých probíraných témat) • Zcela chybějící dílčí otázky a úkoly • Chybějící doložka MŠMT
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Dostatečný fotografický materiál podněcuje v žácích zájem o návštěvu těchto míst • Doplnující informace (Věděli jste, že?) rozšiřují žákům rozhled i do jiných předmětů (dějepis, přírodopis, člověk ve společnosti, atd) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nevhodnost využití při distanční výuce

Zdroj: vlastní

Borecký, D., Novák, S., Chalupa, P. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola, Brno, 94 s.

Tato učebnice je podobně jako předchozí využívaná již v 8. třídě. Je zde poměrně zajímavá struktura celé učebnice, kdy pouze na 2 stránkách jsou zde zmíněny přírodní podmínky, zatímco ¾ celé učebnice se věnují jednotlivým krajům České republiky.

Velmi pozitivní ohlas bude určitě mít dostatečné množství úkolů a otázek v průběhu všech kapitol. Např. v kapitole o Jihočeském kraji u přírodních podmínek jsou kladeny otázky: Dokážete vyjmenovat základní funkce přehradních nádrží? Co je vltavská kaskáda? Zjistěte, jak se jmenoval zakladatel jihočeských rybníků, a který šlechtický rod je vlastnil. Zároveň se učebnice snaží ve velké míře, aby žáci pracovali i s mapami. Na druhou stranu je oproti předchozí učebnici na nižší grafické úrovni a na konci každé kapitoly zde chybí opakující shrnutí, které by žákům mohlo pomoci si zopakovat nově získané informace.

Podobně jako u předchozí učebnice zde není možné nalézt samostatnou kapitolu zaměřenou na geografii místního regionu. Ovšem na místo bydliště či školy se zaměřuje tato učebnice skrze otázky v jednotlivých kapitolách. Velkým bonusem je na konci učebnice návrh na skupinové projektové úkoly, které by mohly být zpracovány například ve formě posteru či powerpointové prezentace, a pomocí nich by měli žáci dokázat charakterizovat daný region z různých hledisek (hospodářství, kultury, přírodních podmínek). Pro lepší představu, jeden z následujících projektů v učebnici vypadal následovně.

Stručně charakterizujte:

- Polohu místa svého bydliště v rámci České republiky a výhody a nevýhody této polohy
- Geologickou stavbu a nerostné suroviny oblasti, kde vaše vesnice nebo město leží
- Které horopisné celky se nacházejí v okolí a jaká je jejich nadmořská výška
- Roční průběh počasí a dále zjistěte, jaká je průměrná roční teplota a průměrný úhrn srážek
- Do kterého úmoří a povodí náleží vesnice nebo město, kde žijeme
- Jaký půdní typ převažuje v okolí vaší obce
- Stav krajiny, v níž vaše sídlo leží

Borecký a kol. (2019, s. 87)

I z tohoto úkolu jasně vyplývá tendence v této učebnici. Úkoly v učebnici nejsou zaměřené pouze na jednoslovné odpovědi, ale žáci u otázek musejí přemýšlet. Díky těmto projektům, kterých je v učebnici více, je možné tuto učebnici využívat i při distanční formě výuky.

Tabulka č. 2: SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Nová škola

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Mezipředmětové vazby • Doplnující otevřené otázky, které žákům umožňují vyslovit vlastní názor (např. zhodnot' roční počet přírodních, kulturních a historických zajímavostí ve vaší obci) • Spolupráce s mapou 	<ul style="list-style-type: none"> • Chybějící samostatná kapitola o Místním regionu • Stručnost některých kapitol (Přírodní podmínky) • Grafická podoba

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Projektové úlohy • Využití i při distanční výuce 	<ul style="list-style-type: none"> • Předpoklad používání učebnic stejného nakladatelství ve vícero předmětech a jejich vzájemné odkazování

Zdroj: vlastní

Chalupa, P., Weinhöfer, M., Kráčmar, D. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola – DUHA, Brno, 75 s.

Další z řady učebnic, která je využívána spíše školami, které si v rámci svého ŠVP stanovily téma České republiky již v 8. třídě. Ze všech doposud analyzovaných, je tato učebnice nejvíce didakticky zaměřená. Skoro téměř ve všech kapitolách se objevují úkoly pro žáky, které mají různou formu: doplňování, přiřazování či vyhledávání v mapě. Zároveň jednotlivé kapitoly jsou prošíkovány otázkami, které z velké části ovšem odkazují na informace z učebnice. I po grafické stránce je učebnice relativně na slušné úrovni, i když grafickému provedení by se dalo pár věcí vytknout. Nakladatelství Nová škola – Duha si ve velké míře libuje v barevnosti, dostatečném množství fotografického materiálu a mapových podkladů. Na druhou stranu ovšem autoři této učebnice se snažili vtělit, co nejvíce informací, do co nejmenšího prostoru. Pokud by dané informace rozčlenili na více stránek, tak by to pro žáky i učitele bylo mnohem více přehledné, a i graficky poutavé. V určitých kapitolách se v dané učebnici nachází poměrně dlouze psané texty s moc velkými podrobnostmi, kterým žáci nedokážou věnovat pozornost. Na druhou stranu z daného textu je na konci každé kapitoly uděláno shrnutí, které by mohlo sloužit žákům jako zápis do sešitu.

Podobně jako u předchozích učebnic, tak i u této, zde zcela chybí samostatná kapitola, která by se zaměřovala na místní region. Sice v kapitolách u jednotlivých krajů jsou zmíněna zajímavá místa, která by se dala uvádět při výuce jednotlivých místních regionů, ale celkově otázky na problematiku místního regionu zcela chybí. Zároveň zde nenalezneme ani návrhy na skupinové projekty, které by výuku místního regionu trochu více oživily.

Tabulka č. 3: SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Nová škola – Duha

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Didaktická nadstavba • Shrnutí kapitol • Dostatečné množství otázek 	<ul style="list-style-type: none"> • Absence kapitoly: Místní region • Chybějící otázky zaměřené na místní region • Velká podrobnost
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Grafická nadstavba vede k větší atraktivnosti učebnice 	<ul style="list-style-type: none"> • Přehlednost informacemi vede k nepřehlednosti a chaotičnosti • Dlouhé souvislé texty mohou způsobit nezájem dětí o dané učivo

Zdroj: vlastní

Kastner, J. a kol. (2005): Zeměpis naší vlasti. Nakladatelství české geografické společnosti, Praha, 101 s.

Jedna z nejstarších učebnic, která sice je schválená MŠMT pro výuku na základních školách, ale v současné době již není tolik využívána. Z pohledu struktury je podobná ostatním novějším učebnicím. Ovšem liší se v psaném projevu. Tento rozdíl můžeme spatřit již v názvech jednotlivých kapitol. Zatímco v novějších učebnicích se setkáváme s názvy kapitol jako je Geomorfologie, Zemědělství či Vodstvo, tak v této učebnici nás nemůže překvapit spíše literární název: Zvlněná země, Na polích a ve Stájích či Na Střeše Evropy, přičemž pokrývají úplně stejnou tematiku. Právě zastaralost údajů může být v dané učebnici největší problém, protože za 17 let od jejího vydání se některé údaje (počet obyvatel, hustota zalidnění) již pozměnily.

Daná učebnice je velmi podrobná a má tedy poměrně vysokou informační hodnotu. Ovšem díky dlouhým souvislým textům není úplně vhodná pro dnešní dobu, neboť v současnosti je spíše kladen důraz, aby se v učebnicích objevovaly i didaktické materiály, což v této učebnici (kromě kapitoly Poznejte své bydliště) bohužel není. Sice na konci každé kapitoly jsou uvedeny otázky, které ovšem vychází z předchozího textu, takže otázky na zamyšlení se v dané publikaci nevyskytují. I grafická úroveň je zde spíše na nižší úrovni v porovnání s předchozími učebnicemi. Sice se zde nalézají fotografie či mapy, ale na jednotlivých stránkách dominuje především text.

Ale abychom k dané učebnici nebyli pouze kritičtí, tak velkým pozitivním rozdílem oproti předchozím učebnicím je samostatná kapitola o místním regionu. Tato kapitola je zde zpracována ve formě různých úkolů, při kterých mají žáci především pracovat s mapou či uvažovat nad problematickými otázkami, které se týkají regionu.

Tabulka č. 4: SWOT analýza učebnice Zeměpis naší vlasti od nakladatelství ČGS

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Samostatná kapitola: Poznejte své bydliště • Vysoká informační hodnota 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafická podoba • Zastaralost • Chybějící didaktická nadstavba (vyjma kapitoly Poznejte své bydliště) • Monotónnost (všechny kapitoly textově i graficky podobné)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Úkoly zaměřené na práci s mapou 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktuálnost • Dominance textového materiálu nemusí být úplně záživná

Zdroj: vlastní

Kolektiv autorů (2016): Česká republika. Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. Kartografie Praha, Praha, 36 s.

Daná učebnice plní na základních školách spíše funkci atlasu a je vhodné ji využívat jako doplnění výuky. Obsahově odpovídá předchozím učebnicím. Jelikož se jedná o atlas, tak se zde nachází minimum psaného textu a většinu atlasu tvoří mapy, které zachycují všechna možná témata z přírodní, ale i sociální sféry geografie.

Zmínka o místním regionu je zde minimální. Z jednotlivých mapových podkladů lze vyčíst údaje i pro námi zvolené zájmové území, ale těžko jsme mohli předpokládat, že by v daném atlase existovala konkrétní mapa pro námi zvolenou oblast. Pokud bychom chtěli získat mapu daného místního regionu, tak bychom se spíše měli porozhlédnout v různých brožurách zaměřených na naše zájmové území, popř. bychom se měli obrátit na místní či obecní úřad, kde by nám tyto mapové podklady mohly být poskytnuty.

Tabulka č. 5: SWOT analýza učebnice Česká republika od nakladatelství Kartografie Praha

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Velké množství mapových podkladů • Grafická podoba • Obsahová struktura podobná většině učebnic • Doplnující informace (tabulky, grafy) 	<ul style="list-style-type: none"> • Absence textových informací
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Možnost vztáhnout údaje pro místní region z celorepublikových map 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemůže být používána samostatně

Zdroj: vlastní

Kühnlová, H. (2007): Život v našem regionu. Pracovní učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň, 64 s.

Tuto tzv. pracovní učebnici od nakladatelství Fraus sice MŠMT zařazuje mezi učebnice, které by se měly používat při výuce zeměpisu, ale díky svému zaměření na geografii místního regionu, je některými školami využívána především v předmětu Regionální výchova. Svoji strukturou odpovídá tradičnímu pojetí výuky regionálních témat na základních školách.

Celá učebnice se zaměřuje pouze na problematiku místního regionu, kdy se zde nachází dle názoru autora přiměřené množství informací. Oproti ostatním učebnicím je sice více podrobná, ale jelikož je zaměřená pouze na jedno téma (geografii místního regionu), tak to zde vůbec není na škodu. Navíc informace zde žákům nejsou předávány pouze ve formě textů, ale ty jsou zde ve velké míře proloženy různými didaktickými aktivitami, fotografickým a obrázkovým materiálem, mapovými podklady či otázkami a úkoly, které mají mezipředmětový přesah. Po grafické stránce je celá učebnice zpracována na průměrné úrovni, chvílemi působí příliš monotónně. Pro oživení by určitě nebylo špatné využít větší barevnost, zviditelnění nadpisů či zvýraznění důležitých pojmů a úkolů. Díky svému didaktickému charakteru je možné tuto učebnici využívat i při distanční výuce, protože některé navrhované projekty žáci stejně budou plnit v průběhu roku doma. V neposlední řadě je potřeba zmínit, že sice je daná učebnice tematicky zaměřená na místní region, ale ve většině pasáží odkazuje na

celou Českou republiku. Máme na mysli úkoly typu, kdy jev za dané území máme porovnat v krajském či celorepublikovém globálu.

Tabulka č. 6: SWOT analýza učebnice Život v našem regionu od nakladatelství FRAUS

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Podrobnost a vysoká informační hodnota • Vysoká míra didaktické aktivity • Srovnávání určitých jevů místního regionu s Českou republikou • Mezipředmětový přesah • Důraz na myšlení žáků 	<ul style="list-style-type: none"> • Málo zvýrazněné nadpisy • Barevná monotónnost
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Možnost využití i ve vícero předmětech (zeměpis, regionální výchova) • Využití projektů i při distanční výuce 	<ul style="list-style-type: none"> • Obtížnost a časová náročnost některých úkolů

Zdroj: vlastní

Jeřábek, M., Anděl, J., Peřtová, J. (2013): Zeměpis 8. Fraus, Plzeň, 128 s.

Podobně jako výše analyzovaná učebnice s názvem Život v našem regionu, tak i tato pochází od nakladatelství Fraus, takže její hodnocení bude velmi podobné. Po grafické stránce se dá hodnotit jako průměrná. Barevná monotónnost a nepříliš dobrá zvýrazněnost nadpisů je kompenzována dostatečně kvalitním fotografickým materiálem a mapovými podklady. Mezi její kladné stránky určitě také patří její propojenost s ostatními předměty, velké množství didaktických úkolů a shrnující opakování, které žákům může posloužit jako zápis.

Naopak tuto učebnici provází poměrně velká stručnost. Jednotlivým krajům je zde v této učebnici vyčleněna vždycky pouze jedna stránka, zatímco u předchozích publikací je stejné problematice věnováno daleko více prostoru. A podobně je to takto u všech tematických celků. Velká škoda je, že zde také není vyčleněna samostatná kapitola pro místní region. Ale jelikož nakladatelství Fraus vydalo samostatnou učebnici, která se zabývá touto problematikou, tak to určitě hrálo velkou roli, že jí nakladatelství již v této učebnici nechtělo samostatně zmiňovat. Ovšem i v této učebnici existuje široká škála cvičení či projektových

zadání, která odkazují na problematiku místního regionu, a některé z nich by bylo možné využít i při online výuce.

Tabulka č. 7: SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Fraus

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Velké množství didaktických úkolů • Závěrečná opakování u jednotlivých kapitol • Mezipředmětové vazby • Dlouhodobé projekty • Propojenost otázek na místní region 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafická stránka (malá barevnost, nízká zvýrazněnost nadpisů)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Doplnující samostatná učebnice zaměřená na místní region 	<ul style="list-style-type: none"> • Přílišná stručnost

Zdroj: vlastní

Voženílek, V., Szczyrba, Z. (2002): Zeměpis 4. Česká republika. Prodos, Olomouc, 109 s.

Tato učebnice je zatím ze všech dosud analyzovaných úplně nejstarší, neboť byla vydána již v roce 2002, což v sobě může skýtat velké úskalí zastaralosti určitých dat. Z pohledu struktury je koncipována jako předchozí. Dominuje zde geografie jednotlivých krajů nad obecnými informacemi o hydrologii, klimatologii, obyvatelstvu atd. v České republice.

Jednotlivé kapitoly jsou poměrně hustě popsány textem, což sice odkazuje na vysokou informační hodnotu, ale po grafické stránce to není příliš oku lahodící. Ani obrázky, které jsou zde ve srovnání s ostatními učebnicemi v menšině, nemají příliš velkou kvalitu. Na každé stránce se nacházejí postranní žluté obdélníkové rámečky se zajímavostmi, které přesahují zeměpisný rámeček. Na konci každé kapitoly je ještě uvedeno opakování ve formě Zopakujte si... a otázky, které ovšem vycházejí pouze z předtím uvedeného textu. Didaktické aktivity, aktivizační úlohy a otázky na přemýšlení zde naopak zcela chybí, takže využívat uvedené učebnice v době distanční výuky by bylo značně problematické.

Stejně jako u většiny předchozích uvedených učebnic, autor zde zcela postrádá samostatnou kapitolu na téma místního regionu. Navíc ještě díky relativně nízkému počtu otázek a úkolů v jednotlivých kapitolách je odkazování na místní region zcela minimální.

Tabulka č. 8: SWOT analýza učebnice Zeměpis 4 od nakladatelství Prodos

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Vysoká informační hodnota• Shrnutí každé kapitoly• Práce s textem	<ul style="list-style-type: none">• Grafická úprava (textová nahuštěnost, nízká kvalita fotek)• Nízká míra didaktických aktivit• Chybějící kapitola o místním regionu• Nulová práce s mapou
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none">• Propojenost s ostatními předměty• Zajímavosti ve žlutých rámečcích	<ul style="list-style-type: none">• Zastaralost• Absence otázek na zamyšlení

Zdroj: vlastní

Chalupa, P., Horník, S., Demek, J. (2010): Zeměpis 9 pro ZŠ. Česká republika. SPN, Praha, 112 s.

Jedna z mála učebnic, u níž je téma České republiky probíráno až v 9. třídě. Tato učebnice je velmi informačně bohatá. I přestože se zde nachází dostatek informací, tak texty jsou více členěné, takže grafická stránka je na lepší úrovni než u předchozí učebnice, kde informace byly nahuštěné na, co nejméně stránkách. K průměrné grafické stránce přispívají velké obrázky, které ovšem nejsou v příliš vysoké kvalitě, a také boční informační rámečky, které mají za cíl rozšiřovat učivo. Pozitivní také jsou zvýrazněné klíčové pojmy, shrnující texty a opakující otázky na konci každé kapitoly.

Bohužel ani v této učebnici nenalezneme příliš velkou pozornost, která by se věnovala problematice místního regionu. Ten je zde zmiňován pouze přes nějaká zajímavá místa či doplňující otázky. Chybí zde také různé projektové úkoly, které by žákům, alespoň trochu pomohly více poznat či charakterizovat místo, ve kterém žijí/ chodí do školy. I z tohoto důvodu využití této učebnice při distanční výuce by bylo značně komplikované.

Tabulka č. 9: SWOT analýza učebnice Zeměpis 9 od nakladatelství SPN

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Podrobnost• Zvýraznění důležitých pojmů• Informační rámečky• Shrnující texty + opakující otázky	<ul style="list-style-type: none">• Grafická stránka• Malé množství otázek vztahující se k místnímu regionu• Chybějící projektová zadání
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none">• Rozšiřující informace v rámečcích	<ul style="list-style-type: none">• Nevhodné využití při distanční výuce

Zdroj: vlastní

V této kapitole se autor pokusil zhodnotit všechny učebnice, které jsou schválené MŠMT pro používání na základních školách a zároveň se zabývají problematikou geografie České republiky. Právě v učebnicích, jenž se zabývají tímto tematickým celkem lze předpokládat i zmínku o geografii místního regionu. Jak jsme mohli v této analýze zpozorovat, tak všechny učebnice nejsou určeny pouze pro stejný ročník, ale jelikož téma České republiky se na školách probírá v 8. nebo 9. třídě, tak i učebnice různých nakladatelství jsou koncipovány tematicky jinak. Některé z nich zmiňují Českou republiku již v 8. třídě, zatímco některé ve třídě 9., tak aby to odpovídalo požadavkům škol.

V kurikulárních dokumentech byl poměrně velký prostor věnován tématice místního regionu, tak v učebnicích je situace naprosto odlišná. Místní region je u většiny z nich na úplném okraji zájmu a ve většině z nich o něm není zpracována ani samostatná kapitola. Výjimku tvoří učebnice od nakladatelství Fraus, které vydalo na místní region samostatnou učebnici. V některých učebnicích (Nová Škola) je problematika místního regionu zmiňována skrze jednotlivé kapitoly, kdy například při probírání vodstva odkazují i na hydrologii v místním regionu. Některé učebnice (Česká geografická společnost) alespoň místní region zmiňují v rámci různých projektových úkolů. Zbytek učebnic ovšem místní region zcela přehlíží. V některých kapitolách se sice objevují zmínky o místním regionu (rafinérie v Litvínově, jaderná elektrárna Temelín), to ale podle autora neodkazuje na místní region jako takový, ale spíše že daná místa jsou důležitá pro danou oblast v celorepublikovém významu.

7 Didaktická analýza učiva geografie místního regionu

V této kapitole bude zpracována didaktická analýza učiva na téma místního regionu. Didaktickou analýzu učiva by měl zpracovat každý učitel ještě před tím, než si začne připravovat vlastní vyučovací hodinu. Stejně tomu bylo i v případě autora této kvalifikační práce.

Didaktická analýza učiva

Na základě publikací Podroužka (1998) a Zormanové (2014) si autor stanovil následující body, ze kterých by chtěl při tvorbě didaktické analýzy učiva vycházet:

- 1) Téma + vyučovací čas
- 2) Cíle výuky
- 3) Pojmová analýza (výběr základního učiva)
- 4) Operační analýza (zvolení výukových metod)
- 5) Analýza mezipředmětových vztahů
- 6) Sestavení vyučovací hodiny
- 7) Příprava učebních pomůcek

Kromě výše uvedených publikací při tvorbě didaktické analýzy autor také vycházel z kurikulárních dokumentů a konzultací s učitelkami zeměpisu na ZŠ Sokolské v Třeboni.

1) Téma + vyučovací čas

Téma hodiny: Geografie místního regionu

Vyučovací čas: 2 vyučovací hodiny

Pro výuku místního regionu by bylo nejefektivnější uspořádat projektový den (8:00 – 16:00), kdy by žáci pobývali v přírodě, kde by se seznamovali s jevy z přírodní, ale i socioekonomické sféry. Bohužel tato práce vznikala v době koronavirové pandemie, tak se autor musel spokojit pouze s prezenční formou výuky. Po konzultaci s učitelkami zeměpisu si na problematiku místního regionu vytyčil dvě vyučovací hodiny. Tato časová dotace byla zvolena z toho důvodu, že místní region se vždycky probírá až ke konci roku, kdy již nezbyvá tolik času, a tudíž větší časová dotace bohužel není možná.

2) Cíle výuky

Autor si pro dané téma stanovil následující výukové cíle:

- Žák dokáže pracovat s mapou a lokalizuje místní region v mapě okresu, kraje či České republiky
- Žák dokáže charakterizovat přírodní podmínky místního regionu
- Žák uvede názvy nejvýznamnějších přírodních útvarů na daném území
- Žák je schopen doporučit návštěvníkům, která místa by určitě měli navštívit
- Žák se bez problémů orientuje v mapě místního regionu
- Žák hodnotí potenciál a bariéry místního regionu
- Žák se zamýšlí nad problémy, které daný region provází
- Žák navrhuje řešení, která by mohla vézt k odstranění/ zmírnění dopadů daných problémů

3) Pojmová analýza (výběr základního učiva)

Jak již bylo řečeno v předchozí části této kvalifikační práce, tak se autor rozhodl pro trochu odlišný přístup výuky místního regionu, než je prosazován většinou škol u regionálních témat. Po konzultaci s učitelkami zeměpisu si vybral, že se více zaměří na přírodní podmínky a cestovní ruch, jakožto dva naprosto dominantní rysy pro daný region. I z tohoto důvodu je v této didaktické analýze zmíněno především učivo z těchto dvou dominujících oblastí.

a) Lokalizace

- SO ORP Třeboň

b) Přírodní podmínky

- Rybníky
 - Rybníkáři: Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan, Štěpánek Netolický, Mikuláš Ruthard z Malešova
 - Funkce rybníků: chov ryb, ekonomický výnos, rekreace, zásobárna vody, ekosystém pro vodní rostliny a živočichy
 - Nejvýznamnější rybníky: Svět, Rožmberk, Velký Tisý, Opatovický rybník, Staňkovský rybník, Hejtman
- Řeky
 - Funkce řek: rekreace, vodní ekosystém, turistický ruch, rybolov, odvodňování vody mezi rybníky

- Nejvýznamnější řeky: Lužnice, Nežárka, Dračice
- Umělé vodní kanály
 - Funkce: vyrovnávání hladin rybníků, turistický ruch, vodní ekosystém
 - Nejvýznamnější umělé vodní kanály: Stará a Nová řeka, Zlatá Stoka
- Ochrana přírody
 - Velkoplošná ochrana: CHKO Třeboňsko, Biosférická rezervace Třeboňsko, Natura 2000
 - Maloplošná ochrana: NPR Červené blato, NPR Stará a Nová řeka, NPR Velký a Malý Tisý, NPR Žofinka, NPP Vizír

c) Cestovní ruch

- Přírodní památky
 - Viz výše zmíněné
 - Víra, Láska, Naděje
 - Stezka zdraví
 - Pískovna Halámky
- Historické památky
 - Zámek Třeboň
 - Schwarzenberská hrobka
 - Městské hradby + katovna
 - Zámek Chlum u Třeboně
- Kulturní památky a akce
 - Krčínovy slavnosti
 - Novoroční ohňostroj
 - Expozice Krajina a lidé
- Ostatní zajímavosti
 - Pivovar
 - Bertiny Lázně + Lázně Aurora
 - Vyhlídková věž

4) Operační analýza (zvolení výukových metod)

Existuje poměrně široká škála výukových metod, které by šly využít pro výuku místního regionu. Autor této kvalifikační práce se ovšem rozhodl po konzultaci s učitelkami na

základní škole pro následující výukové metody, o kterých se domníval, že by mohly být pro žáky zajímavé a hlavně přínosné:

- Brainstorming
- Práce s mapou a textem
- Výklad
- Práce s fotografiemi
- Diskuse
- Skupinová tvorba posteru

5) Analýza mezipředmětových vztahů

Místní region je poměrně široké téma, o kterém by se dalo vyučovat ve vícero školních předmětech. Nejvíce probírán ovšem bude v následujících:

- Regionální výchova – všeobecný přehled o místním regionu
- Přírodopis – fauna a flóra místního regionu, ochrana přírody
- Dějepis – historické památky, historický vývoj Třeboně
- Člověk ve společnosti – komunální volby, kooperace s ostatními regiony, kulturní a společenský život

6) Sestavení vyučovací hodiny

Místnímu regionu byly vyčleněny dvě vyučovací hodiny. Struktura první vyučovací hodiny vypadala následovně:

0–10 min	BRAINSTORMING
10–25 min	PRÁCE S MAPOU, TEXTY, INTERNETOVÝMI ZDROJI
25–40 min	PRÁCE S FOTOGRAFIEMI, DISKUZE
40–45 min	ZADÁNÍ PROJEKTU

Druhá vyučovací hodina byla zaměřena na prezentaci žáků a naplánována byla takto:

0–10 min	ÚVODNÍ OPAKOVÁNÍ, DISKUZE
10–35 min	PREZENTACE POSTERŮ
35–40 min	ZPĚTNÁ VAZBA, CELKOVÉ SHRUTÍ

Podrobnější seznámení s průběhem vyučovacích hodin a zvolenými výukovými metodami bude popsáno v kapitole 8. - Výuka místního regionu v 9.B.

7) Příprava učebních pomůcek

Než danou hodinu mohl učitel aplikovat v 9. třídě, tak byla ještě potřeba si připravit učební pomůcky, kterých byla celá řada:

- Powerpointová prezentace
- Pracovní list – Brainstorming
- Slepé mapy SO ORP Třeboň
- Knihy, časopisy, odborné články, informační brožury a turistické příručky
- Pracovní list – Cestovní ruch
- Fotografie turisticky významných míst
- Čtvrtky formátu A3 na postery

8 Výuka geografie místního regionu v 9.B.

Poté, co autor této kvalifikační práce a učitel v jedné osobě vytvořil didaktickou analýzu učiva, měl připraven scénář hodiny, vhodně zvolil výukové metody a vytvořil si všechny vyučovací pomůcky, tak teprve tehdy mohl vyučovací hodinu aplikovat v 9. třídě.

Vyučovací hodina v 9.B.

Konečná osnova první vyučovací hodiny v 9.B. vypadala následovně:

0–10 minut BRAINSTORMING

Jelikož učitel nevěděl, co všechno žáci vědí o místním regionu, tak se na začátek hodiny rozhodl pro brainstorming. Tato výuková aktivita je nejen vhodná pro žáky, které vtáhne do dané problematiky, ale zároveň je velmi užitečná i pro učitele, kterým umožní zjistit, jaké znalosti žáci o dané problematice mají. Na základě ní pak učitel může určit jaká témata stačí jen povrchně zopakovat, a naopak kterým je potřeba věnovat více času. Tuto aktivitu žáci zpracovávali samostatně a o výsledcích poté společně diskutovali s vyučujícím i ostatními žáky ve třídě.

Obr. č. 5: Brainstorming

Zdroj: vlastní

10–25 minut PRÁCE S MAPOU A TEXTEM – PŘÍRODNÍ PODMÍNKY SO ORP TŘEBOŇ

Po předchozí aktivitě, kdy žáci byli vtáhnuti do dané problematiky, tak následovalo rozdělení do 5- členných skupin, ve kterých žáci spolupracovali po celé dvě vyučovací hodiny. Prvním jejich společným úkolem byla práce s mapou, textem a internetovými zdroji. Podle geografické mapy SO ORP Třeboň, informačních brožur (obr. č. 6), knížek či internetových článků měla každá skupina zpracovat jedno téma z přírodních podmínek a následně ho v krátkosti představit ve třídě. Témata byla následující:

1. Charakteristika rybníků na Třeboňsku (hlavní funkce, stavitelé, příklady)
2. Charakteristika říční sítě na Třeboňsku (hlavní funkce, stavitelé, příklady)
3. Charakteristika ostatních vodních ploch na Třeboňsku (jaké typy vodních ploch, jejich funkce, příklady)
4. Ochrana přírody na Třeboňsku (jaká velkoplošná ochrana je zde vyhlášena, příklady maloplošných chráněných území)

Po cca dvou minutovém výstupu každé skupiny učitel v krátkosti plánoval ještě zmínit přírodní podmínky na Třeboňsku formou frontální výuky. Žákům chtěl představit nejvýznamnější stavitele, funkci jednotlivých vodních ploch a konkrétní příklady nejvýznamnějších řek, rybníků, umělých kanálů a pískoven. Chtěl také připomenout žákům, které velkoplošné ochrany nalezneme na Třeboňsku, jaký rozdíl je mezi národními přírodními rezervacemi/ památkami a přírodními rezervacemi/ památkami a k jednotlivým plánoval také uvést příklady. Bohužel z důvodu špatné časové rozvrženosti hodiny,

Obr. č. 6: Informační brožury

Zdroj: vlastní

25–40 minut

PRÁCE S FOTOGRAFIEMI, DISKUSE – CESTOVNÍ RUCH

Od přírodních podmínek výuka ve druhé části hodiny přešla k problematice cestovního ruchu na Třeboňsku. Autor opět zvolil skupinovou formu, kdy tentokrát zvolil výukovou metodu práce s fotografiemi a diskusí. Každé skupině rozdělil seznam fotografií (obr. č. 7) a pracovní list. Pracovní list obsahoval tři dílčí úkoly:

- 1) Pojmenovat turisticky významná místa, která jsou znázorněna na fotografiích

U tohoto dílčího úkolu učitel po žácích požadoval, aby v rámci skupiny vzájemně diskutovali o zmíněných místech. Ve skupinách se snažil rozvíjet diskusi otázkami typu: Navštívili jste někdy toto místo? V jaké části SO ORP Třeboň se nachází? Zaslýchli jste nějakou zajímavou informaci o dané lokalitě?

- 2) Uvézt další turistická místa, která podle Vás jsou také ve velké míře navštěvována
- 3) Vzájemně diskutovat nad výhodami a nevýhodami cestovního ruchu v SO ORP Třeboň

Seznam fotografií byl sestaven po konzultaci s paní učitelkou zeměpisu a obsahoval podle autora jednu z nejnavštěvovanějších míst v rámci celého SO ORP. Autor se snažil zmínit památky přírodní, historické, kulturní i zábavné, tak aby si žáci uvědomili, že cestovní ruch ve zdejšímu regionu je rozšířen skrze vícero oblastí.

Seznam fotografií obsahoval tato místa:

- Stezka zdraví
- rybník Rožmberk
- zámek Třeboň
- Schwarzenberská hrobka
- rybník Svět
- řeka Lužnice
- Červené blato
- řeka Dračice
- městské opevnění Třeboň
- rybníky Víra, Láska, Naděje
- pískovna Halámky
- lázně Aurora

Obr. č. 7: Fotografie turisticky významných míst v SO ORP Třeboň

Zdroj: <https://www.trebonsko.cz/naucna-stezka-zdravi-trebon-hradecek>,
<https://www.trebonsko.cz/rybnik-rozmberk>

40–45 minut ZADÁNÍ PROJEKTU

V závěrečné části hodiny byl jednotlivým skupinám zadán projekt, kdy měly vytvořit poster ve formátu A3, ve kterém měly zhodnotit pozitivní a negativní stránky Třeboně jejich očima. Na jeho přípravu měly jeden týden a po uplynutí této doby měly své návrhy prezentovat ostatním skupinám. U kladných stránek jim bylo doporučeno, aby se zamyslely, v čem je místní region proslavený v krajském či republikovém významu, nebo čeho si na regionu nejvíce váží. U záporných zase naopak v čem spatřují hlavní nedostatky, nebo jaké důvody negativně ovlivňují život obyvatel v zdejším regionu.

Druhá vyučovací hodina v 9.B. byla naplánována takto:

0–10 minut ÚVODNÍ ČÁST

Na začátku druhé vyučovací hodiny si učitel vyčlenil cca 10 minut, ve kterých se ještě vrátil k aktivitě z konce minulé vyučovací hodiny. Žáci tehdy vyplňovali pracovní list na cestovní ruch a v rámci skupiny mezi sebou diskutovali o potenciálu a bariérách cestovního ruchu v SO ORP Třeboň. Na počátku této hodiny byl pracovní list společně zkontrolován a zajímaly ho návrhy jednotlivých skupin, jestli cestovní ruch pro Třeboň je spíše pozitivní či negativní.

10–40 minut PREZENTACE POSTERŮ

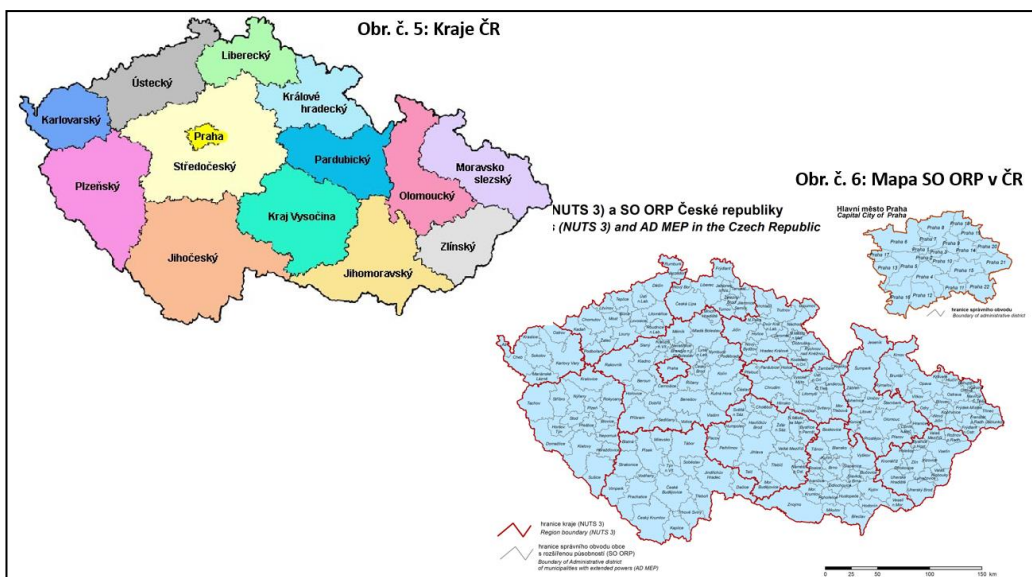
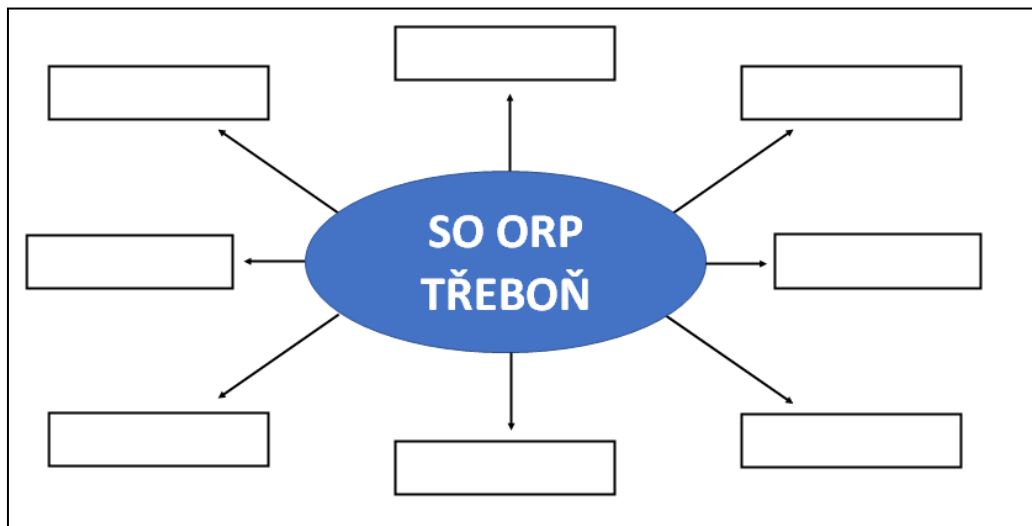
Poté již vyučovací hodina byla v režii žáků a jejich posterů. Každá skupina v 3-5 minutovém vystoupení měla uvést, které pozitivní a negativní stránky spatřují pro Třeboň, jako ty úplně nejdůležitější, a proč zrovna tyto. U záporných vlivů zároveň se měly zamýšlet nad řešením, jak danou situaci, co nejvíce zlepšit. Během jednotlivých výstupů skupin se učitel k tomu nevyjadřoval a pouze zapisoval jejich návrhy na tabuli. Až po prezentaci všech skupin se učitel k nim učitel vyjádřil a diskutoval o nich se třídou.

40–45 minut ZPĚTNÁ VAZBA

Na konci druhé vyučovací hodiny ještě byl učitelem vymezen čas na zpětnou vazbu. Po žácích chtěl zhodnotit vyučovací blok. Žákům kladl otázky typu, která aktivita jim přišla nejzajímavější, co nového se dozvěděli, či naopak co příliš zajímavé a přínosné nebylo.

V průběhu obou vyučovacích hodin učitel vycházel z powerpointové prezentace, kterou měl spuštěnou přes dataprojektor. V ní se nacházelo zadání úkolů, které poté žáci vypracovávali. Prezentace je pro lepší představu níže vložena.

Obr. č. 8 – obr. č. 15: Prezentace použítá při výuce v 9.B

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

Do mapy znázorňující SO ORP Třeboň zakresli s pomocí atlasu, mobilu či různých brožur či článků v časopisech přírodní podmínky, které jsou pro daný region typické + stručně je charakterizuj

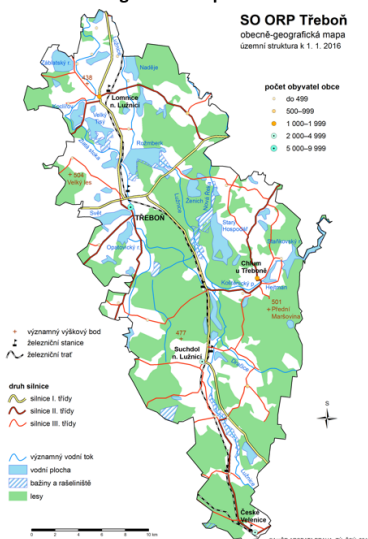
SKUPINA 1: rybníky

SKUPINA 2: řeky

SKUPINA 3: další vodní plochy

SKUPINA 4: chráněná území (NPR, NPP, PR, PP)

Obr. č. 7: Geografická mapa SO ORP Třeboň

CESTOVNÍ RUCH

- 1) Ve skupinách zkuste dané fotografie turisticky atraktivních míst pojmenovat a zkuste je krátce charakterizovat (co je na nich zajímavého, kde se nachází atd)***
- 2) Zamyslete se a zkuste vymyslet dalších 5 míst, které byste určitě doporučili za návštěvu turistům***
- 3) Na závěr zhodnoťte potenciál a bariéry SO ORP Třeboň z pohledu cestovního ruchu (výhody a nevýhody)***

CESTOVNÍ RUCH

POTENCIÁL

BARIÉRY

POSTER

Vytvořte ve skupinách poster (plakát), ve kterém zhodnotíte kladné a záporné stránky Třeboně

KLADNÉ

- ❖ Čím je SO ORP Třeboň proslulá v krajském či republikovém významu?
- ❖ Co je pozitivního na Třeboni ve srovnání s ostatními městy?
- ❖ V jakých oblastech může být Třeboň na sebe pyšná?

ZÁPORNÉ

- ❖ Co negativně ovlivňuje život občanů v Třeboni?
- ❖ V jakých oblastech se Třeboň potýká s problémy?
- ❖ + Zkuste navrhnout, jak byste dané problémy řešili

Velikost: A3

Termín odevzdání: středa 24. 11.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- obr. č. 1: zámek Třeboň, <http://www.kultura.cz/profile/5806-statni-zamek-trebon>
obr. č. 2: rybník Rožmberk, <http://www.kultura.cz/profile/8009-rybnik-rozemberk>
obr. č. 3: Třeboň – centrum, <https://desperado.cz/clanek-2330-trebon-je-lazenske-centrum-jihoceskeho-kraje.html>
obr. č. 4: lázně Berta, <https://www.trebonsko.cz/bertiny-lazne>
obr. č. 5: kraje ČR, <https://www.hrajeme-divadlo.cz/mapa-kraju-cr/>
obr. č. 6: mapa SO ORP v ČR, <https://www.czso.cz/csu/czso/kraje-nuts-3-a-so-orp-ceske-republiky>
obr. č. 7: geografická mapa SO ORP Třeboň, https://www.czso.cz/csu/xc/orp_trebon

Zdroj: vlastní, obrázky viz poslední snímek

9 Didaktická kazuistika (místní region SO ORP Třeboň)

Následující kapitola bude popisovat didaktickou kazuistiku, tedy nejdůležitější část této kvalifikační práce. Pro didaktickou kazuistiku byla zvolena 3A metoda, tedy poměrně nová technika, která by měla docílit toho, aby se daná výuka stala, co nejvíce kvalitní. Právě z toho důvodu, aby bylo dosaženo, co nejvyšší kvality, se učitel snažil být ke své výuce, co nejvíce kritický. 3A metoda se skládá ze tří částí: anotace, analýzy a alterace.

9.1 Anotace

Jak bylo v předchozí kapitole nastíněno, tak geografie místního regionu byla nejprve vyučována ve třídě 9.B. Bylo taktéž i řečeno, proč si autor vybral právě tuto třídu jako první. Obě 9. třídy v průběhu podzimu velmi zasáhla pandemie Covidu-19 a s tím spojené karantény, takže v měsíci říjnu a listopadu absolvovaly většinu času výuky spíše přes distanční či hybridní formu. Jelikož učitel provádějící tento výzkum nechtěl výuku místního regionu učit tímto způsobem, tak počkal až se 9. třídy vrátí do školních lavic. Jelikož se jako první ve větším počtu vrátili žáci třídy 9.B., tak právě tato třída byla vybrána, kde místní region byl vyučován nejdříve.

Výuka byla prováděna studentem 2. ročníku navazujícího magisterského studia, který studuje aprobaci dějepisu a zeměpisu pro 2. stupeň základních škol. Právě díky souvislé praxi, kterou na základní škole Sokolské v Třeboni vykonával v průběhu měsíce října a listopadu, znal i třídu 9.B. Do třídy celkově chodilo 28 žáků, kdy skoro 2/3 tvořily holky. V době, kdy se místní region vyučoval, tak zde bylo přítomných 24 žáků.

Výuka probíhala přesně podle stanoveného harmonogramu, který byl představen v kapitole 8- Výuka geografie místního regionu v 9.B. Nejprve následoval brainstorming, kdy každý z žáků měl uvádět všechny asociace, které se jim vybaví, když se řekne SO ORP Třeboň. Po této úvodní aktivitě, která měla žáky vtáhnout do této problematiky, tak následovalo vytvoření skupin. Učitel do rozdělení skupin nechtěl zasahovat a nechal zcela na žácích, jak si skupiny vytvoří. Nakonec byly vytvořeny 4 skupiny po 5-6 členech, které zpracovávaly dílčí úkoly. První z nich byl zaměřen na přírodní podmínky, kdy každá skupina měla charakterizovat jednu oblast z pohledu vodstva a ochrany přírody. U této aktivity učitel požadoval po žácích, aby pracovali s mapou, textem a internetovými zdroji. Poté následovala aktivita na cestovní ruch, kdy byla zvolena výuková metoda práce s obrázkem a diskuse. Na konci hodiny byl zadán projekt, které měly jednotlivé skupiny vypracovat ve stejném složení jako dílčí úkoly. I

zde se jako v průběhu vypracování všech dílčích úkolů projevila rozdílná úroveň v grafickém a informačním zpracování. Na druhou stranu se ovšem musí říct, že daný projekt v určený termín měly připraveny všechny skupiny.

Učitelova představa o hodině se nesečkala příliš s realitou. Celá výuka na toto téma byla zaměřena hodně na práci žáků a diskusi. Bohužel ovšem tato třída během hodin moc komunikativní nebyla, což mohlo být způsobeno vícero důvody, které jsou blíže popsány v kapitole 9.2 Analýza.

9.2 Analýza

Průcha (1987) a Zormanová (2014) za základní determinanty, které ovlivňují výuku, považují čas, interakci, učitele, žáka a obsah učiva. Právě těmto činitelům se bude věnovat tato část a z ní budou následně vycházet návrhy na úpravu výuky.

ČAS – DETERMINANT VÝUKY

Časový determinant je bezesporu jedním z hlavních činitelů, který ovlivňuje výuku. Všichni učitelé z vlastní zkušenosti ví, jak obrovský rozdíl je mezi tím, když ve třídě učí první nebo šestou hodinu. A noční můrou všech vyučujících je, když mají jít do třídy, která měla předchozí hodinu tělesnou výchovu nebo odpolední pauzu. I z tohoto důvodu ve většině škol jsou hlavní předměty (český jazyk, cizí jazyk, matematika) vyučovány především v ranních hodinách, zatímco v odpoledním čase se vyučují předměty, které nemají takovou důležitost (výtvarná výchova, tělesná výchova, hudební výchova). Zeměpis na základní škole Sokolská v Třeboni patří spíše mezi ty důležitější předměty, protože ve většině tříd je vyučován v dopoledních hodinách. Ve třídě 9.B. je zeměpis vyučován v pondělí i pátek třetí vyučovací hodinu, takže je to podle názoru autora v naprosto vhodný čas. Zároveň to není první hodinu, kdy jsou žáci ještě rozespali, ale zároveň to není ani šestou hodinu, kdy jsou již žáci unavení. Bohužel i přes tento fakt, třída 9.B. byla při probírání problematiky místního regionu poměrně málo aktivní, za což ovšem časový determinant nemohl.

Základem úspěchu pro každého učitele je před začátkem vyučovací hodiny si ji správně časově rozvrhnout. Samozřejmě v pouze minimum případech se stane, že hodina proběhne tak, jak je naplánovaná. Většinou se něco stane a učitel je nucen improvizovat. Některé aktivity se mu například díky zájmu žáků prodlouží, a z toho důvodu je některé aktivity nucen

zkrátit. Stejná situace nastala také ve třídě 9.B. První vyučovací hodinu měl časově naplánovanou takto:

- 0-10 min BRAINSTORMING
- 10-25 min PRÁCE S MAPOU A TEXTEM
- 25-40 min PRÁCE S FOTOGRAFIEMI, DISKUSE
- 40-45 min ZADÁNÍ PROJEKTU

Bohužel ovšem časově hodina podle tohoto časového návrhu nebyla možná uskutečnit. Sice učitel do třídy přišel již se zvoněním, ale již v začátku hodiny nabral časový skluz (z důvodu zápisu do třídní knihy či sestavením skupin), který do konce vyučovací hodiny nebyl schopen dohnat. Zároveň i jednotlivé aktivity (především práce s mapou a textem) zabraly mnohem více času, než učitel při plánování hodiny předpokládal. Navíc každá skupina pracovala jiným tempem, takže nastala situace, kdy sice jedna skupina měla již hotovo, ale učitel nemohl pokračovat v následujících aktivitách, neboť byl závislý na zpracování úkolu u všech skupin. Pak bohužel může nastat situace, kdy skupina, která již bude mít úkol hotový, tak se začne nudit a vyrušovat ostatní skupiny. Toto ovšem u 9.B. naštěstí nenastalo.

INTERAKCE A KOMUNIKACE – DETERMINANT VÝUKY

Pojetí výuky, které pro dané téma zvolil autor, vyžadovalo aktivitu žáků, neboť celé dvě vyučovací hodiny byly zaměřené především na jejich skupinovou práci. Skupiny byly zcela vytvořeny podle přání žáků, takže se dalo předpokládat, že mezi jednotlivými členy skupin by mohla být zajištěna jejich vzájemná spolupráce a aktivita při plnění zadaných úkolů. To se v 9.B. potvrdilo. Členové skupin se snažili aktivně mezi sebou spolupracovat, rozdělovali si práci a každý člen plnil, co mu bylo zadáno. Velký rozdíl byl sice v rychlosti, grafickém zpracování a informační hodnotě, což se ovšem dalo předpokládat.

Aktivita a spolupráce mezi žáky byla naprosto v pořádku. Horší ovšem byla interakce mezi třídou a učitelem, která se projevovala především v nižší aktivitě žáků při diskusích. S učitelem se bavila poměrně úzká skupina žáků, zatímco ostatní moc sdílní nebyli. Sice se učitel snažil zapojovat všechny ve třídě, vyvolával i žáky, kteří se nehlásili, ale jeho snaha byla ve většině případů zbytečná. Odpovědi neaktivních žáků byly velmi strohé, odpovídali pouze jednou větou a dále své názory a myšlenky více nerozváděli. Často se opakovaly věty

například typu: „No, já chtěl říct, co už tady zaznělo.“ Naopak u aktivnějších žáků byla situace naprosto opačná. Učiteli ale i ostatním ve třídě rádi sdělovali svoje názory a myšlenky, vzájemně se doplňovali. Mnohdy odbíhali až moc od tématu, což muselo být z učitelovy strany korigováno.

Celkově ve srovnání s ostatními třídami, ve kterých v rámci souvislé praxe učitel působil, byla tato třída z pohledu aktivity spíše podprůměrná. Sice malá část žáků s učitelem komunikovala, takže výuka měla formu diskuse, ale pro výuku by bylo mnohem efektivnější, aby se aktivně do výuky zapojila mnohem větší část třídy. Nízká interakce mezi učitelem a třídou mohla být způsobena z několika důvodů. Jedním z nich určitě bylo prozatímní krátké působení učitele na základní škole, kdy někteří žáci mohli mít strach sdělovat svůj názor někomu, koho ještě úplně neznají. Svou roli určitě mohla hrát i předcházející hodina. Je velký rozdíl mezi matematikou, kdy všichni žáci musejí počítat, a například dějepisem, kdy spíše jen poslouchají. Toto všechno se může přenést i do hodiny následující, kdy žáci pokračují v trendu, ve kterém se odehrávala předchozí hodina. Hodině zeměpisu konkrétně u 9.B. předcházela chemie, tedy předmět, jenž je poměrně složitý a pro většinu žáků nezajímavý. Takže i tento fakt mohl hrát roli, proč třída nebyla tak aktivní, jak by si učitel představoval. Nutno uvést, že všechny tyto faktory roli hrát mohly, každopádně když se učitel bavil na toto téma s ostatními pedagogy, tak většina zastávala názor, že tato třída patří k jedné z nejméně aktivních a komunikativních na celém druhém stupni.

UČITEL – DETERMINANT VÝUKY

Velkou roli na průběh výuky určitě hraje i postava učitele. Zde výuku vedl student druhého ročníku magisterského navazujícího oboru pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, který studuje aprobaci dějepis – zeměpis pro 2. stupeň základních škol. Učitel je teprve v počátcích své pedagogické kariéry, takže s výukou žáků moc zkušeností zatím nemá. Toto se mohlo projevit na snížené sebejistotě, která celý jeho projev mohla provázet.

Většina začínajících učitelů se potýká s problémem, jakou šíři učiva předávat žákům základních škol. Díky studiu na vysoké škole jsou nabití vědomostmi a žákům se snaží předat, co nejvíce z nich, což je ovšem kolikrát spíše kontraproduktivní. Se stejným problémem se potýkal i autor této kvalifikační práce, kterému několikrát v průběhu souvislé praxe či učitelů didaktiky na vysoké škole bylo doporučeno, aby si na toto dal pozor. I přestože při

sestavování vyučovací hodiny se těmito radami řídil, tak hodina byla pro žáky poměrně hodně informačně obsáhlá, ale na druhou stranu většina zde zmíněných poznatků byla pro žáky spíše opakovacího charakteru.

ŽÁK – DETERMINANT VÝUKY

Kromě učitele důležitým subjektem při výuce jsou také žáci, kteří ovlivňují průběh výuky. Školy sice bojují o každého žáka, ale učitelům se spíše učí lépe ve třídách, kde je například 20 žáků a může jim být věnována větší pozornost. 9.B. patřila spíše k početnějším třídám na škole, neboť jí navštěvovalo celkem 28 žáků. Ve třídách svou roli hraje, zdali se tam nacházejí žáci s různými specifickými poruchami učení, žáci vyžadující individuální vzdělávací plán či žáci potřebující pomoc asistentky. Právě jejich přítomnost ve třídě může ovlivnit především přípravu učitele a následnou výuku. I přestože těchto žáků na základních školách v poslední době přibývá, tak v 9.B. tyto žáky nenajdeme.

Pro kvalitu výuky je obrovsky důležité to, jak budou mezi sebou spolupracovat žáci, a jaké tedy bude třídní klima. Samozřejmě, že přáním každého učitele je, aby výuka ve třídách probíhala bez jakýchkoliv žákovských incidentů a kázeňských problémů. V případě, že by byly jakékoliv negativní vztahy mezi žáky ve třídě, tak by to mohlo ovlivnit například různé skupinové práce. I přestože v 9.B. je nepoměr mezi počtem holek a kluků, tak v dané třídě, když tam byl vyučován místní region, působila příznivá atmosféra.

OBSAH UČIVA – DETERMINANT VÝUKY

Tématem vyučovacích hodin byla geografie místního regionu. Toto téma je velice široké, takže se dá vyučovat ve vícero předmětech. Každopádně pro hodinu zeměpisu si učitel vybral především přírodní podmínky a cestovní ruch, jakožto dva dominující rysy zdejší oblasti. Hodina byla sestavena autorem této kvalifikační práce za pomoci publikací Čapek (2015), internetových zdrojů a po konzultaci s paní učitelkou zeměpisu a regionální výchovy.

Autor se snažil sestavit hodinu, která bude ve velké míře zaměřená především pouze na práci žáků a učitel bude pouze jejich průvodcem. Proto v hodině je pouze minimum částí, které by mohly připomínat frontální výuku. Autor se snažil využít metody, se kterými se žáci v ostatních hodinách tak úplně nesetkají. Kamenem úrazu se stala hned první aktivita – brainstorming. Učitel se domníval, že s touto výukovou metodou již žáci mají zkušenosti,

protože je učitelé hojně využívána na začátku hodin. Bohužel skoro nikdo ze třídy ovšem netušil, jaký je smysl této aktivity. Problém nastal také i u pojmu SO ORP Třeboň. Jelikož se učitel domníval, že o správním členění České republiky již žáci mají podvědomí, tak SO ORP příliš nevysvětloval. Bohužel žáci si pod touto správním oblastí představili pouze město Třeboň, nikoliv jeho okolí, jenž do této oblasti také patří.

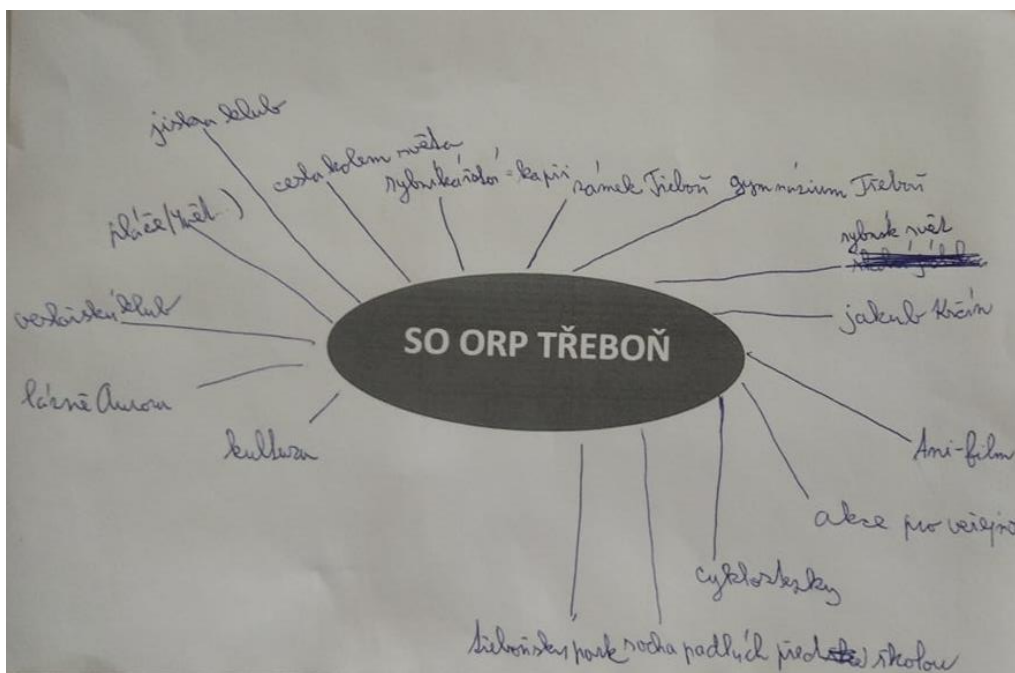
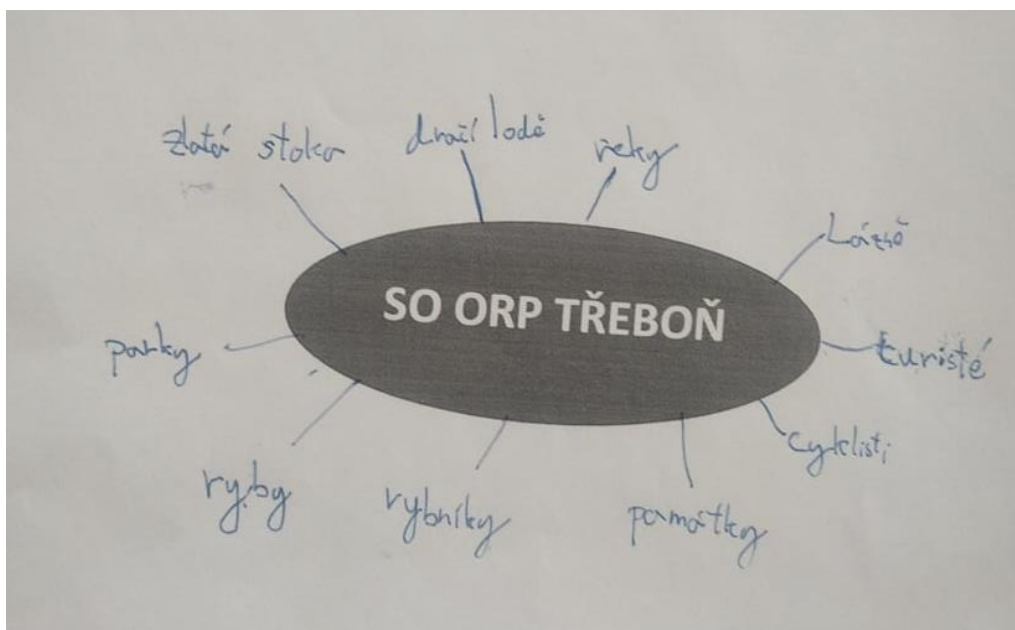
Úskalím druhé aktivity byla především práce se slepou mapou. Jednotlivým skupinám 9.B. byla rozdána slepá mapa Jihočeského kraje a slepá mapa SO ORP Třeboň. Do první z nich si každá skupina měla poznačit, kde se SO ORP v rámci Jihočeského kraje rozkládá, zatímco do druhé z nich konkrétní přírodní útvary a jevy, které byly jednotlivým skupinám zadány. Bohužel orientace v mapě byla obrovský problém. Některé skupiny nedokázaly ani správně zakreslit hranice SO ORP Třeboň a tuto správním oblast zakreslily skoro stejně velkou jako okres Jindřichův Hradec.

Třetí aktivita, práce s obrázkem a následná skupinová diskuse, byla pro žáky nejjednodušší. Největším problémem bylo přijít na to, která turisticky významná místa se nacházejí na fotografiích. Pokud se na obrázku objevila památka nacházející se v bezprostředním okolí Třeboně, tak většinou byla pojmenovaná správně. Ve chvíli, kdy se na fotografii objevila již lokalita, která se nachází ve větší vzdálenosti od Třeboně (např. rybníční soustava Víra, Láska, Naděje nebo řeka Dračice) tak už to byl větší problém a většina skupin na název nepřišla. To odkazuje na poměrně malý rozhled žáků, protože byla po konzultaci s paní učitelkou zeměpisu vybrána pouze ty nejvýznamnější a nejnavštěvovanější místa daného regionu.

Problém se vyskytl i v aktivitě projektů. Jelikož zbývalo na jejich zadání poměrně málo času, tak informace o nich byla řečena pouze jednou. Učitel dal žákům na jeho tvorbu týden, kdy na A3 mají ve skupinách vytvořit poster (plakát), kde zhodnotí kladné a záporné stránky Třeboně. Jednotlivým skupinám doporučil, aby se příliš nezabývaly otázkou cestovního ruchu, protože to společně budou rozebírat na začátku příští hodiny. Stejně zadání, které žáci viděli na tabuli, jim bylo vloženo i do Microsoft Teamsu (obr. č. 14). I přestože všechny skupiny měly daný projekt připraven v určený čas, tak u některých skupin došlo k nepochopení daného úkolu. Jedna skupina místo plakátu na A3 pouze sepsala klady a zápory Třeboně na papír ve formátu A4. Jiná skupina sice vytvořila poster ve správním formátu, ale téměř všechny informace byly popisného charakteru, což znamená, že spíše popisovala město Třeboň, než že by se zamýšlela nad klady a zápory, jak po nich bylo požadováno v zadání.

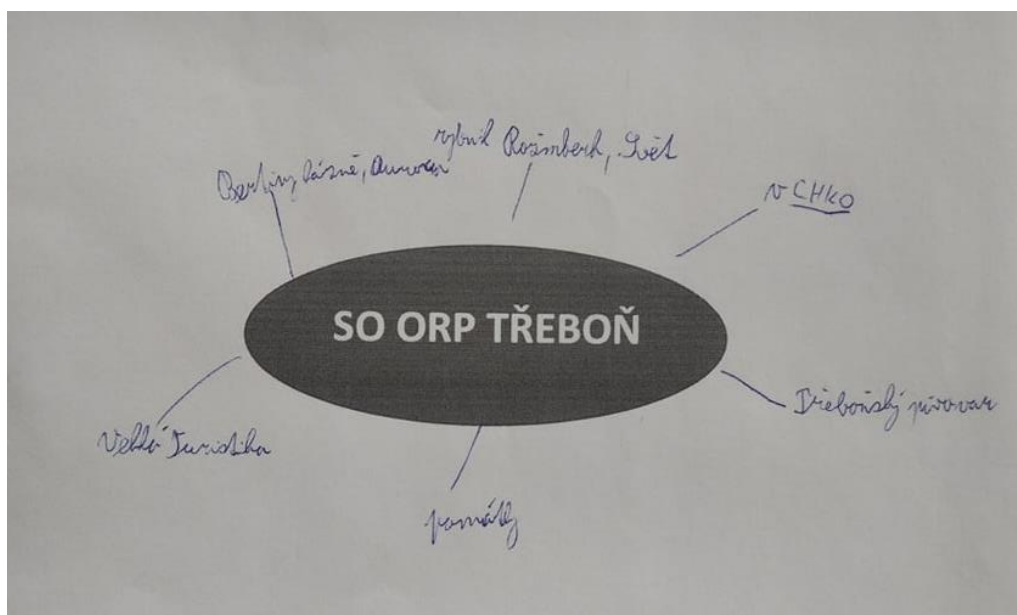
Na konci této kapitoly jsou přiloženy jednotlivé vypracované úkoly žáků 9.B. Autor se snažil vybrat především výtvořky žáků, které nebyly zpracovány úplně správně. Podle nich poté mohl navrhnout úpravy výuky a podle následných výtvořů žáků 9.A. mohl stanovit, zda dané úpravy byly úspěšné a vedly ke zkvalitnění výuky. Na obrázcích č. 16–19 je zachycen brainstorming, kdy u této aktivity vyvstal problém, že nebylo dostatečně vysvětleno, co se myslí pod pojmem SO ORP Třeboň. Žáci si z toho důvodu mysleli, že do tohoto správného celku patří pouze město Třeboň, a nikoliv i jeho blízké okolí.

Obr. č. 16- obr. č. 19: Brainstorming žáků ve třídě 9.B.

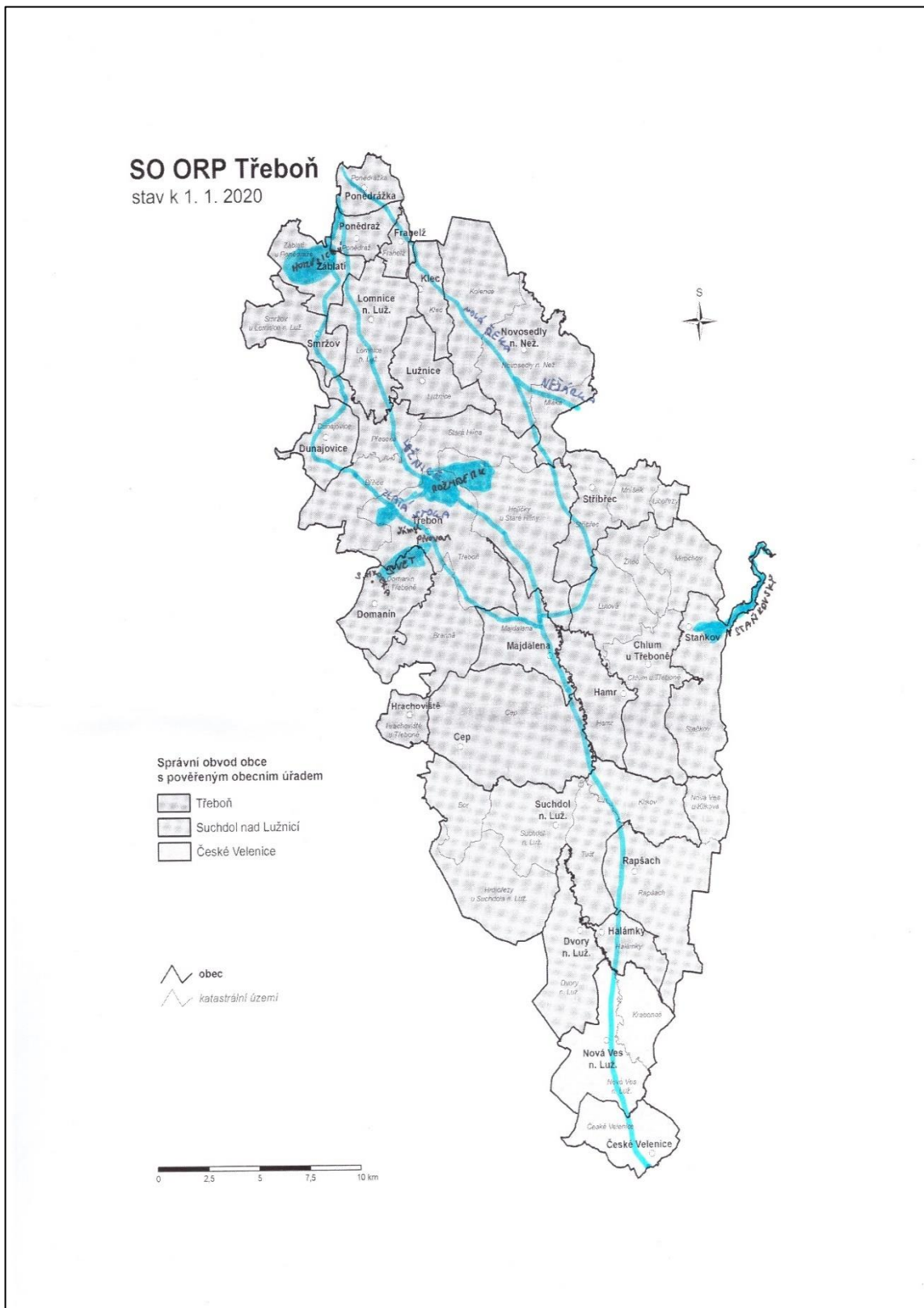
Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

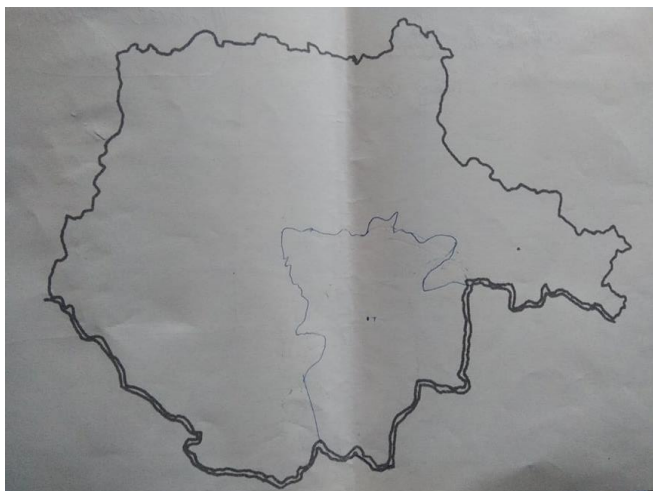
Druhá aktivita hodiny, jež žákům měla pomoci charakterizovat přírodní podmínky v Třeboni a jeho blízkém okolí, ukázala na obrovskou rozdílnost úrovně mezi jednotlivými skupinami. Zatímco některé skupiny si s tímto úkolem poradily bez problémů a dokázaly do mapy zakreslit přírodní podmínky podle zadaného tématu (obr. č. 20), tak některé skupiny měly problém i se zakreslením území SO ORP Třeboň do mapy Jihočeského kraje (obr. č. 21).

Obr. č. 20: Samostatná práce na přírodní podmínky v podání žáků 9.B.

Zdroj: vlastní

Obr. č. 21: SO ORP Třeboň v rámci Jihočeského kraje podle žáků třídy 9.B.

Zdroj: vlastní

Aktivita zaměřená na cestovní ruch žákům příliš velké problémy nedělala, na což odkazuje pracovní list (obr. č. 22), který byl velkou částí skupin víceméně správně vyplněn. Jen u prvního cvičení žákům dělala problém poznávat turisticky významná místa, která byla už ve větší vzdálenosti od města Třeboň.

Obr. č. 22: Vyplněný pracovní list na téma cestovního ruchu žáky 9.B.

Cestovní ruch v místním regionu

Poznávkačka:

- 1) STEZKA ZDRAVÍ
- 2) HRAZ ROZUMBERKA
- 3) LAZNĚ AURORA
- 4) MAJDALENSKÁ PÍŠKOVNA
- 5) SKUTEK DOBRÁ VŮLE
- 6) ZA'MECKÝ PARK
- 7)
- 8)
- 9) RYBNÍK SVĚT
- 10) LUZNICE
- 11) TŘEBOŇSKÝ LA'NEK
- 12) SCHWAN. HROPKA

Nejnavštěvovanější místa:

1. STEZKA ZDRAVÍ
2. TŘEBOŇSKÝ ZA'NEK
3. SCHW. HROPKA
4. LA'ZNE AURORA
5. MASA RYKOVO NA'NESTI

Zhodnocení cestovního ruchu:

Potenciál: peníze, rozšíření popularity.

Bariéra: loďka, kufřík

Zdroj: vlastní

Výuka by v první řadě měla být mnohem lépe zorganizována. Po zkušenostech ze třídy 9.B. by měl být upraven časový harmonogram hodiny, který zaznamenal poměrně velké změny. Vyučovací hodiny by měly být nově časově strukturovány takto:

PRVNÍ VYUČOVACÍ HODINA

0-15 min BRAINSTORMING

15-35 min PRÁCE S MAPOU, TEXTEM, INTERNETOVÝMI ZDROJI

35-45 min ZADÁNÍ PROJEKTU

DRUHÁ VYUČOVACÍ HODINA

0-25 min PRÁCE S FOTOGRAFIEMI, DISKUSE – POTENCIÁL/ BARIÉRY CESTOVNÍHO RUCHU

25-40 min PREZENTACE POSTERŮ

40-45 min ZPĚTNÁ VAZBA

Učitel bude chtít více času věnovat přírodním podmínkám. Žáci 9.B. sice po skupinovém úkolu dostali poměrně dost času na vyjádření a dotazům k tomuto tématu, ale díky časové tísní již nedošlo samotným učitelem k celkovému shrnutí této problematiky. Více času by chtěl také učitel věnovat zadání projektu, aby nedošlo ke stejným chybám při jeho zpracování jako v předchozí třídě. Žákům 9.A. plánuje ukázat některé postery z vedlejší třídy a na nich chce dokumentovat, co na nich bylo správně, a čemu by se na nich měli vyvarovat. Cestovnímu ruchu bude věnováno stejně času jako v předchozí třídě, ovšem toto téma se bude probírat až druhou vyučovací hodinu. I brainstorming dostane větší časový prostor, a to z toho důvodu, že ještě před touto aktivitou učitel promítne žákům mapu SO ORP Třeboň a na jejím základě bude chtít, aby si žáci uvědomili, co všechno do tohoto správního obvodu patří. Naopak čas bude zredukován u prezentace posteru, a to především díky tomu, že návrhy kladných a záporných stránek se u jednotlivých skupin v 9.B. hodně opakovaly, takže učitel se domnívá, že stejná situace bude i ve třídě 9.A. Po skupinách bude požadovat, aby říkaly pouze informace, které ještě nezazněly. Díky tomu lze předpokládat, že prezentace posterů nezabere tolik času, a proto jí vyčlenil přibližně pouze 15 minut s možným 5- minutovým přesahem do zpětné vazby.

Zároveň se učitel bude snažit ušetřit čas i jinými způsoby. Zápis do třídní knihy udělá v průběhu samostatných či skupinových prací, pomůcky do třídy a přihlášení na školní

počítač bude učiněno již o přestávce a žáky do skupin si učitel rozdělí již před zahájením výuky. Před skupinovou prací pouze žákům oznámí, jak budou skupiny vypadat. Tím bude zabráněno diskusím, kdo s kým bude, a tím pádem zbytečně nedojde k různým časovým prodlevám.

Učitel byl spokojen s výukovými metodami, které pro výuku v 9.B. zvolil. Ovšem je si vědom, že některé zadané úkoly byly náročné časově i zvolenou obtížností, tak proto se je bude snažit zjednodušit. Největší problém žákům dělala aktivita, kdy s pomocí internetových zdrojů, naučných článků v časopisech, knihách a brožurách měli charakterizovat jednu zadanou oblast z přírodních podmínek a využít k tomu i slepou mapu. Pro 9.A. se rozhodl tuto aktivitu ponechat, ale tento úkol jim zlehčil tím, že už po nich nepožadoval, aby dané téma zakreslovali do slepé mapy. Po skupinách požadoval pouze, aby dokázaly ostatním žákům ve třídě srozumitelně charakterizovat svoje téma. Pro větší jednoduchost jim ještě do prezentace přidal návodné otázky, tak aby věděly, co je důležité zmínit a nezacházely zbytečně do velkých podrobností. U cestovního ruchu se rozhodl také pro drobné úpravy. Téměř všechny skupiny v 9.B. měly problém poznat, která turisticky atraktivní místa se ukrývají na fotografiích. V 9.A. tuto aktivitu zjednodušil, kdy skupinám rozdál fotografie a názvy míst a skupiny mezi sebou soupeřily, která z nich jako první dokáže správně přiřadit všechna místa k fotografiím. Aby každá aktivita byla všem žákům jasná, tak se učitel rozhodl, že každé zadání vysvětlí nejméně dvakrát.

Aby se vyvaroval stejného problému, jako v předchozí třídě, kdy byl obrovský rozdíl v kvalitě i rychlosti mezi jednotlivými skupinami, tak se učitel rozhodl, že tentokrát vytvoří skupiny sám. Potřeboval k tomu pomoc paní učitelky zeměpisu, která s danou třídou má již zkušenosti a ví, kdo jak na tom je. Sliboval si od toho především, že se mu podaří ušetřit čas, jak bylo výše nastíněno, ale zejména to, že zadané úkoly budou skupinami zpracovány v podobném čase a odpovídající kvalitě. Pokud by ovšem nastala situace jako ve vedlejší třídě, že jedna skupina bude značně rychlejší, tak se rozhodl připravit si i náhradní práci, kterou by mohl využít i při neočekávatelných situacích (např. při problému s elektronikou).

Zároveň by v této třídě chtěl také zlepšit komunikaci mezi žáky a učitelem, která byla v minulé třídě značně problematická. Žáci byli při hodině málo aktivní, takže z tohoto důvodu se rozhodl do své výuky zařadit aktivity, které by měly pozvednout aktivitu a komunikaci mezi žákem a učitelem. Zejména se jednalo o počáteční brainstorming. Ten měl proběhnout podobně jako ve vedlejší třídě, tedy že každý žák bude sepisovat na papír své návrhy, co se mu vybaví, když se řekne SO ORP Třeboň. Zároveň aby i zaktivizoval studenty, tak se

rozhodl, že každý žák bude muset alespoň svůj jeden návrh napsat na tabuli a bude muset vysvětlit, proč si vybral zrovna tuto asociaci. Jako další aktivizační prvky plánoval například hlasování o otázce, zda cestovní ruch v Třeboni má spíše pozitivní či negativní dopady. Na základě toho, by se třída rozdělila na dvě skupiny:

- a) Přívrženci cestovního ruchu, kterým by nevadilo ještě více turistů v Třeboni
- b) Odpůrci tak masivního cestovního ruchu, kteří tvrdí, že turismus v Třeboni by se měl nějak začít omezovat

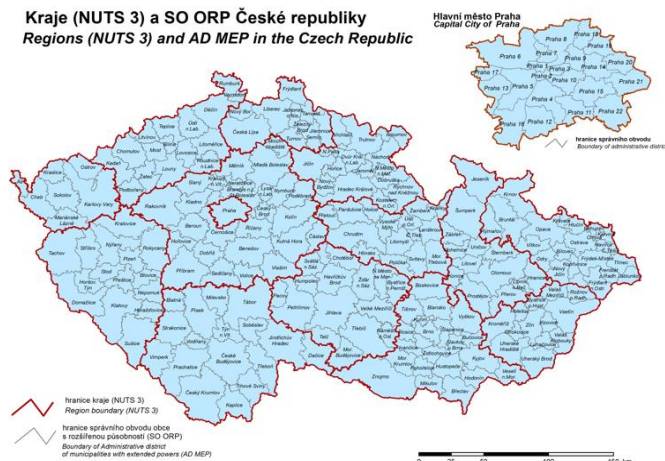
Skupiny by si vzájemně mezi sebou začaly vyměňovat argumenty, jestli cestovní ruch ANO x NE.

Zároveň bude upravena i prezentace, která se podobně jako v předchozí třídě stane důležitým vyučovacím nástrojem učitele. Ačkoli prezentace zaznamenala pouze drobné úpravy ve srovnání s prezentací, která byla využita v 9.B., tak se jí autor pro lepší představivost čtenáře rozhodl zveřejnit. Prezentaci určenou pro výuku v 9.A. můžeme vidět níže na obrázcích č.24-č. 30.

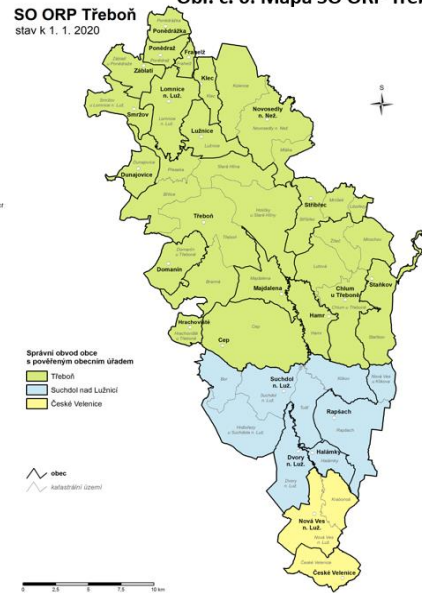
Obr. č. 24 – obr. č. 30: Upravená prezentace určená pro 9.A.

Obr. č. 5: Mapa SO ORP v ČR

Obr. č. 6: Mapa SO ORP Třeboň

SO ORP TŘEBOŇ

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

<div style="background-color: red; color: white; border-radius: 50%; padding: 10px; font-weight: bold; font-size: 18px; margin-bottom: 10px;">RYBNÍKY</div> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jaká je hlavní funkce rybníků? ❖ Jací významní rybníkáři působili na Třeboňsku? ❖ Jaké rybníky jsou pro oblast Třeboň nejdůležitější? ❖ Do jakých rybníčních soustav patří zdejší rybníky? 	<div style="background-color: blue; color: white; border-radius: 50%; padding: 10px; font-weight: bold; font-size: 18px; margin-bottom: 10px;">ŘEKY</div> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jaká je hlavní funkce řek? ❖ Jaké významné řeky protékají danou oblastí? ❖ Jaké řeky jsou významné pro cestovní ruch? 	<div style="background-color: yellow; border-radius: 50%; padding: 10px; font-weight: bold; font-size: 18px; margin-bottom: 10px;">DALŠÍ VODNÍ PLOCHY</div> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jaké další vodní plochy se vyskytují na Třeboňsku? ❖ Jaké jsou jejich hlavní funkce? ❖ Jaké pískovny bys doporučil návštěvníkům ke koupání? 	<div style="background-color: green; color: white; border-radius: 50%; padding: 10px; font-weight: bold; font-size: 18px; margin-bottom: 10px;">OCHRANA</div> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jaké velkoplošné ochrany jsou vyhlášeny na Třeboňsku? ❖ Jací významní živočiškové jsou pro Třeboňsko typičtí? ❖ Jaká maloplošná území jsou v rámci CHKO zde chráněna?
---	---	---	---

CESTOVNÍ RUCH

- 1) Přiřaďte správné názvy k fotografiím turisticky atraktivních míst
- 2) Hlasování: Má podle Vás cestovní ruch pro Třeboň pozitivní či negativní dopad?

POSTER

Vytvořte ve skupinách poster (plakát), ve kterém zhodnotíte kladné a záporné stránky Třeboně

KLADNÉ

- ❖ Čím je SO ORP Třeboň proslulá v krajském či republikovém významu?
- ❖ Co je pozitivního na Třeboni ve srovnání s ostatními městy?
- ❖ V jakých oblastech může být Třeboň na sebe pyšná?

ZÁPORNÉ

- ❖ Co negativně ovlivňuje život občanů v Třeboni?
- ❖ V jakých oblastech se Třeboň potýká s problémy?
- ❖ + Zkuste navrhnout, jak byste dané problémy řešili

Velikost: A3

Termín odevzdání: pátek 17. 12.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- obr. č. 1: zámek Třeboň, <http://www.kultura.cz/profile/5806-statni-zamek-trebon>
obr. č. 2: rybník Rožmberk, <http://www.kultura.cz/profile/8009-rybnik-rozmbek>
obr. č. 3: Třeboň – centrum, <https://desperado.cz/clanek-2330-trebon-je-lazenske-centrum-jihoceskeho-kraje.html>
obr. č. 4: lázně Berta, <https://www.trebonsko.cz/bertiny-lazne>
obr. č. 5: kraje ČR, <https://www.hrajeme-divadlo.cz/mapa-kraju-cr/>
obr. č. 6: mapa SO ORP v ČR, <https://www.czso.cz/csu/czso/kraje-nuts-3-a-so-orp-ceske-republiky>

Zdroj: vlastní, obrázky viz poslední snímek

10 Výuka geografie místního regionu v 9.A.

Takto upravená hodina byla aplikována v 9.A. Do této třídy celkově chodí 26 žáků, z toho 14 holek a 12 kluků. V době výuky bylo přítomných 21 žáků. Podobně jako v 9.B. tak i tato třída měla zkušenost s učitelem díky souvislé praxi, který zde vyučoval tři hodiny týdně (2x zeměpis a 1x dějepis) po dobu následujících čtyř týdnů.

Hodina v této třídě byla časově mnohem lépe rozvržena než v předchozí třídě, takže na všechny aktivity bylo mnohem více času. Na začátku se začínalo brainstormingem, kdy ještě před jeho uvedením učitel stručně žákům nastínil správní členění České republiky. Byla jim také promítnuta mapa SO ORP Třeboň a žáci byli upozorněni, že tato správní oblast se neskládá pouze z města Třeboně, ale že do této oblasti patří i její blízké okolí. Poté již následovala aktivita brainstormingu. Jak můžeme vidět z obrázku č. 31 tak ve srovnání s druhou třídou se zde objevují již rozmanitější asociace. Samozřejmě zde dominují návrhy, které se týkají především města Třeboně, ale žáci brali už i na zřetel okolní části.

Obr. č. 31: Ukázky brainstormingu u žáků třídy 9.A.

Zdroj: vlastní

Poté následovaly skupinové práce, kdy každá skupina dostala jednu oblast z přírodních podmínek, kterou měla stručně charakterizovat. Ve srovnání s 9.B. daná třída byla mnohem rychlejší. Během 10 minut každá skupina měla připravené povídání, které odpovídalo struktuře, kterou měli zapsanou na tabuli. Díky rychlému zpracování a ušetřenému času autor mohl pokládat i doplňující otázky (např. jaký je rozdíl mezi národní přírodní rezervací a

přírodní rezervací) a sdělovat žákům zajímavosti (např. jaké pověsti jsou spjaty se stavbou rybníků či jak poznáme na rybníce Rožmberk zakulacení zeměkoule). Na závěr první vyučovací hodiny byl žákům zadán projekt. Učitel ukázal i postery, které vytvářeli žáci 9.B.

Druhá vyučovací hodina byla uvedena soutěží, kdy skupiny mezi sebou soupeřily, která z nich jako první správně poskládá dvojice (obr. č. 32).

Obr. č. 32: Aktivita na cestovní ruch

Zdroj: vlastní

Poté došlo k hlasování o tom, zda žáci vnímají dopady cestovního ruchu spíše kladně či záporně. Na základě toho se poté rozdělili do skupin, kdy si skupiny vzájemně argumentovaly a snažily se přesvědčit druhou stranu o své pravdě. Zde poměrně překvapivým faktem bylo rozdělení skupin v poměru 8:13, kdy více žáků vnímalo cestovní ruch na Třebíčsku spíše negativně. Přívrženci cestovního ruchu argumentovali, že si na své zde přijdou milovníci historických památek, cyklističtí nadšenci díky velkému množství upravených cyklotras, ale i

vodáci díky sjízdnosti řek. Důležitým argumentem byly také finance, které sem návštěvníci přinášejí. Naopak odpůrci tak masivního cestovního ruchu oponovali především obrovskou masou cyklistů, jejich nevhodným chováním a s tím související znečišťování přírody. Tato aktivita přinesla velice zajímavou diskusi, ovšem jejím negativum bylo, že se do ní zapojila přibližně polovina třídy, zatímco ostatní jen poslouchali a nevyjadřovali se.

V druhé části vyučovací hodiny žáci prezentovali své postery. Oproti druhé třídě všechny skupiny dodržely podmínky zpracování, takže se zde neobjevily problémy, že by některý plakát byl zpracován třeba pouze ve formátu A4 či místo kladných a záporných stránek by uváděl faktografické informace například o zdejších rybnících nebo památkách. I přestože žáci byli varováni, aby se zdrželi hodnocení cestovního ruchu, tak i ten se v jejich poster vyskytoval. Všechny postery byly informačně hodně podobné. Žáci v pozitivěch hojně zmiňovali bohatý kulturní program (Krčínovy slavnosti, novoroční ohňostroj), rozličnou škálu sportovišť (kurty na tenis a plážový volejbal, fotbalové hřiště, sportovní hala, plavecký bazén, vodní plocha na windsurfing), zachovalou přírodu a velké možnosti ohledně vzdělávání a zábavy. Naopak negativně v Třeboni je žáky vnímáno chybějící obchodní centrum, špatná dostupnost lékařské péče, nedostatek parkovacích míst, zastaralost některých budov (budova základní umělecké školy), nedostatečné spoje městské hromadné dopravy, málo pracovních pozic a neatraktivnost Třeboně v zimní sezóně. Prezentace posterů a následná diskuse byla velmi přínosná, takže ji učitel nechtěl zbytečně utnout a nechal ji volně běžet až do konce vyučovací hodiny. Následkem toho ovšem bylo, že se na konci nestihlo hodnocení a zpětná vazba. Některé z posterů žáků 9.A. jsou součástí přílohy č. 6.

Cekově hodina v 9.A. měla mnohem více formu diskuse než v předchozí třídě. Bylo zde mnohem více aktivních žáků, kteří s učitelem komunikovali, a i z toho důvodu se jednotlivé aktivity protáhly.

11 Závěr

Hlavním cílem této kvalifikační práce bylo vytvořit didaktickou kazuistiku na výuku místního regionu. Ještě předtím autor musel zhodnotit, jak se této problematice věnují kurikulární dokumenty a učebnice určené pro základní školy. Sice v úvodu této práce bylo nastíněno, že geografie místního regionu je na okraji zájmu. Ovšem závěrem se musí říct, že to úplně tak není. V kurikulárních dokumentech (RVP, ŠVP) je tomuto tématu věnováno docela dost prostoru. Nalezneme ho v jednotlivých vzdělávacích oborech (např. zeměpis, člověk a svět práce nebo výchova k občanství). Kromě toho o problematice místního regionu se zmiňují i průřezová témata, jako je například Enviromentální výchova nebo Výchova demokratického občana.

Zcela opačná situace je v učebnicích určených pro výuku na základních školách. Z devíti analyzovaných učebnic pouze ve dvou z nich (od nakladatelství Fraus a České geografické společnosti) nalezneme samostatnou kapitolu o místním regionu. Některé další učebnice zmiňují místní region skrze projektové úlohy či doplňující otázky. Ale velká část učebnic místnímu regionu nevěnuje ani zmínku.

Nejdůležitější část tvořila didaktická kazuistika. Ještě před ní si autor vytvořil didaktickou analýzu, která mu měla posloužit k proniknutí do probírané látky. Na základě této analýzy mohl přejít k sestavení vyučovacích hodin, které nejprve aplikoval v 9.B. V této třídě sledoval hlavně časové rozvržení jednotlivých aktivit, komunikaci a interakci mezi učitelem a třídou, obsah vyučování, spolupráci žáků ve třídě a svůj výkon. Na základě nedostatků, které objevil ve své výuce v rámci těchto determinantů, poté navrhl dílčí úpravy. Nově upravené hodiny poté aplikoval v 9.A. Výuka v této třídě byla mnohem na vyšší úrovni. Jednak zde zaznělo díky lepší časové rozvrženosti a zjednodušení výukových metod mnohem více informací a celé hodiny díky aktivnímu přístupu třídy měly spíše formu diskuse než monologu. Ovšem i na této hodině autor pozoroval nedostatky (např. chybějící zpětná vazba), takže se dá očekávat, že až toto téma bude učit příště, tak dojde k dílčím úpravám.

Místní region je téma, které se dá pojmout vícero způsoby. Nejúčinnější je samozřejmě jednodenní exkurze. Ovšem ne vždycky k tomuto způsobu výuky je možnost. Hlavní poučení pro učitele z této diplomové práce je, že by si měli naplánovat výuku v průběhu celého roku tak, aby jim na téma místního regionu zbylo, co nejvíce času. Protože vyučovat problematiku místního regionu pouze ve dvou vyučovacích hodinách je obtížné.

12 Seznam použité literatury a zdrojů

ALBRECHT, J. a kol. (2003): Chráněná území ČR VIII. Českobudějovicko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 807 s.

AOPK ČR (2020): Správa CHKO Třeboňsko, <http://trebonsko.ochranaprirody.cz/> (15.2. 2020).

BASHA, S. (2004): Methods of teaching geography. Discovery publishing house, India, 293 s.

BORDOVSKAIA, N., DARINSKAYA, L., ZHEBROVSKAIA, O. (2016): Didactic Tools of Selection in the Use of Active and Interactive Training Methods. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 217, 26-33.

BORECKÝ, D., NOVÁK, S., CHALUPA, P. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola, Brno, 94 s.

ČAPEK, R. (2015): Moderní didaktika. Lexikon výukových a hodnotících metod. Grada Publishing, Praha, 604 s.

ČERTÍK, M. a kol. (2001): Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení. OFF, Praha, 352 s.

ČSÚ (2021a): SO ORP Třeboň. https://www.czso.cz/csu/xc/orp_trebon (21.3. 2022).

ČSÚ (2021): Počet obyvatel v obcích, <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019> (17.2. 2022).

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (2006): Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. AOPK ČR, Brno, 582 s.

DEMEK, J. a kol. (2012): Geografie 1 pro střední školy. Fyzickogeografická část. SPN, Praha, 111 s.

EDU.CZ (2020): RVP – Rámcové vzdělávací programy. <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/> (25.3. 2022).

GALVASOVÁ, I. (2008): Průmysl cestovního ruchu. Společnost pro regionální ekonomické poradenství, Praha, 268 s.

GERSMEHL, P. (2008): Teaching geography. The Guilford Press, New York, 320 s.

- GINNIS, P. (2017): Efektivní výukové nástroje pro učitele. Strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka. Euromedia Group, Praha, 365 s.
- HRUŠKOVÁ, J. (2012): Výuka místního regionu na 2. stupni ZŠ na příkladu Prachaticka. Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 92 s.
- CHÁBERA, S. (1998): Fyzický zeměpis jižních Čech: přehled geologie, geomorfologie, horopisu a vodopisu. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 139 s.
- CHALUPA, P., WEINHÖFER, M., KRÁČMAR, D. (2019): Zeměpis 8. 2. díl: Česká republika. Nová škola – DUHA, Brno, 75 s.
- CHALUPA, P., HORNÍK, S., DEMEK, J. (2010): Zeměpis 9. Česká republika. SPN, Praha, 112 s.
- JANÍK, T., SLAVÍK, J., MUŽÍK, V., TRNA, J. (2013): Kvalita vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky. Masarykova univerzita, Brno, 434 s.
- JEŘÁBEK, M., ANDĚL, J., PEŠTOVÁ, J. (2013): Zeměpis 8. Fraus, Plzeň, 128 s.
- KASTNER, J. a kol. (2005): Zeměpis naší vlasti. Nakladatelství české geografické společnosti, Praha, 101 s.
- KOLEKTIV AUTORŮ (2021a): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. MŠMT, Praha, 163 s.
- KOLEKTIV AUTORŮ (2021b): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. MŠMT, Praha, 171 s.
- KOLEKTIV AUTORŮ (2016): Česká republika. Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. Kartografie Praha, Praha, 36 s.
- KOŠINOVÁ, M. (2005): Historie rybníkářství na Třeboňsku. <https://www.trebonsko.cz/historie-rybnikarstvi> (20.2. 2022).
- KRAFTOVÁ, I. (2013): Výuka místního regionu na 2. stupni ZŠ na příkladu regionu Žďáru nad Sázavou. Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 90 s.
- KUBŮ, E., OHEROVÁ, P. (2018): Hravý zeměpis 8. Česká republika. Taktik International, Praha, 88 s.

- KÜHNLOVÁ, H. (2007): Život v našem regionu. Pracovní učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň, 64 s.
- KÜHNLOVÁ, H. (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Nakladatelství Karolinum UK, Praha, 145 s.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2003): Výukové metody. Paido, Brno, 219 s.
- MŠMT (2021): Učebnice pro základní vzdělávání. <https://www.msmt.cz/file/56207/> (27.2. 2022).
- NERADOVÁ, J. (2020): Výuka cestovního ruchu na 2. stupni základních škol. Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 67 s.
- PETTY, G. (2013): Moderní vyučování. Portál, Praha, 380 s.
- PLÁN (2018): Plán péče o CHKO Třeboňsko na období 2018–2027. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 59 s.
- PODROUŽEK, L. (1998): Úvod do didaktiky předmětů o přírodě a společnosti. Západočeská univerzita, Plzeň, 146 s.
- PRŮCHA, J. (1987): Determinanty reálné výuky. Pedagogika, 37, 4, 395–415.
- ROZBORY (2016): Rozbory CHKO Třeboňsko k 30.6. 2016. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 198 s.
- SKALKOVÁ, J. (2007): Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. Grada Publishing, Praha, 322 s.
- SLAVÍK, J., JANÍK, T., JARNÍKOVÁ, J., TUPÝ, J. (2014): Zkoumání a rozvíjení kvality výuky v oborových didaktikách: metodika 3A mezi teorií a praxí. Pedagogická Orientace, 24, 5, 721-752.
- SĽAVÍK, J., STARÁ, J., ULIČNÁ, K., NAJVAR P. a kol. (2017): Didaktické kazuistiky v oborech školního vzdělávání. Masarykova univerzita, Brno, 466 s.
- ŠMATOVÁ, R. (2018): Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ (na příkladu SO ORP Horažďovice). Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 93 s.

TOLASZ, R. a kol. (2007): Atlas podnebí Česka = Climate atlas of Czechia. Český hydrometeorologický ústav, Praha, 255 s.

VALIGOVÁ, T. (2017): Náměty na badatelsky orientované vyučování zeměpisu na 2. stupni ZŠ (s praktickou ukázkou při výuce místního regionu SO ORP Jindřichův Hradec). Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 130 s.

VALVODOVÁ, E. (2020): Vybrané přírodní složky země – didaktické kazuistiky a jejich výukové situace. Diplomová práce. Katedra geografie PF JU, České Budějovice, 102 s.

VOBORNÁ, L. (2016): Metodika 3A při analýze výuky ve výtvarné výchově. Diplomová práce. Institut výzkumu školního vzdělávání PF MU, Brno, 91 s.

VOŽENÍLEK, V., SZCZYRBA, Z. (2002): Zeměpis 4. Česká republika. Prodos, Olomouc, 109 s.

ZORMANOVÁ, L. (2017): Obecná didaktika: pro studium a praxi. Grada Publishing, Praha, 239 s.

ZORMANOVÁ, L. (2012): Výukové metody v pedagogice s praktickými ukázkami. Grada Publishing, Praha, 155 s.

ZŠ NA SADECH (2018): Školní vzdělávací program. Barevná škola pro všechny. Základní škola Na Sadech Třeboň, Třeboň, 291 s.

ZŠ SOKOLSKÁ (2019): Školní vzdělávací program: Let za poznáním 9. Základní škola Sokolská Třeboň, Třeboň, 99 s.

13 Seznam obrázků, tabulek a map

Obrázky:

Obrázek č. 1: Očekávané výstupy učebního tématu Česká republika v RVP

Obrázek č. 2: Minimální úroveň očekávaných výstupů pro téma místního regionu dle RVP

Obrázek č. 3: Učivo tématu Česká republika podle RVP

Obrázek č. 4: Očekávané výstupy a učivo vztahující se k místnímu regionu dle ŠVP ZŠ Sokolské

Obrázek č. 5: Brainstorming

Obrázek č. 6: Informační brožury

Obrázek č. 7: Fotografie turisticky významných míst v SO ORP Třeboň

Obrázek č. 8: Prezentace použita při výuce v 9.B

Obrázek č. 9: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 10: Prezentace použita při výuce v 9.B

Obrázek č. 11: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 12: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 13: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 14: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 15: Prezentace použita při výuce v 9.B.

Obrázek č. 16: Brainstorming žáků ve třídě 9.B.

Obrázek č. 17: Brainstorming žáků ve třídě 9.B

Obrázek č. 18: Brainstorming žáků ve třídě 9.B.

Obrázek č. 19: Brainstorming žáků ve třídě 9.B.

Obrázek č. 20: Samostatná práce na přírodní podmínky v podání žáků 9.B.

Obrázek č. 21: SO ORP Třeboň v rámci Jihočeského kraje podle žáků třídy 9.B.

Obrázek č. 22: Vyplněný pracovní list na téma cestovního ruchu žáky 9.B.

Obrázek č. 23: Skupinový poster žáků 9.B.

Obrázek č. 24: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 25: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 26: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 27: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 28: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 29: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 30: Upravená prezentace pro 9.A.

Obrázek č. 31: Ukázky brainstormingu u žáků třídy 9.A.

Obrázek č. 32: Aktivita na cestovních

Tabulky:

- Tabulka č. 1:** SWOT analýza učebnice Hravý zeměpis 8 od nakladatelství TAKTIK
- Tabulka č. 2:** SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Nová škola
- Tabulka č. 3:** SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Nová škola – Duha
- Tabulka č. 4:** SWOT analýza učebnice Zeměpis naší vlasti od nakladatelství ČGS
- Tabulka č. 5:** SWOT analýza učebnice Česká republika od nakladatelství Kartografie Praha
- Tabulka č. 6:** SWOT analýza učebnice Život v našem regionu od nakladatelství FRAUS
- Tabulka č. 7:** SWOT analýza učebnice Zeměpis 8 od nakladatelství Fraus
- Tabulka č. 8:** SWOT analýza učebnice Zeměpis 4 od nakladatelství Prodos
- Tabulka č. 9:** SWOT analýza učebnice Zeměpis 9 od nakladatelství SPN

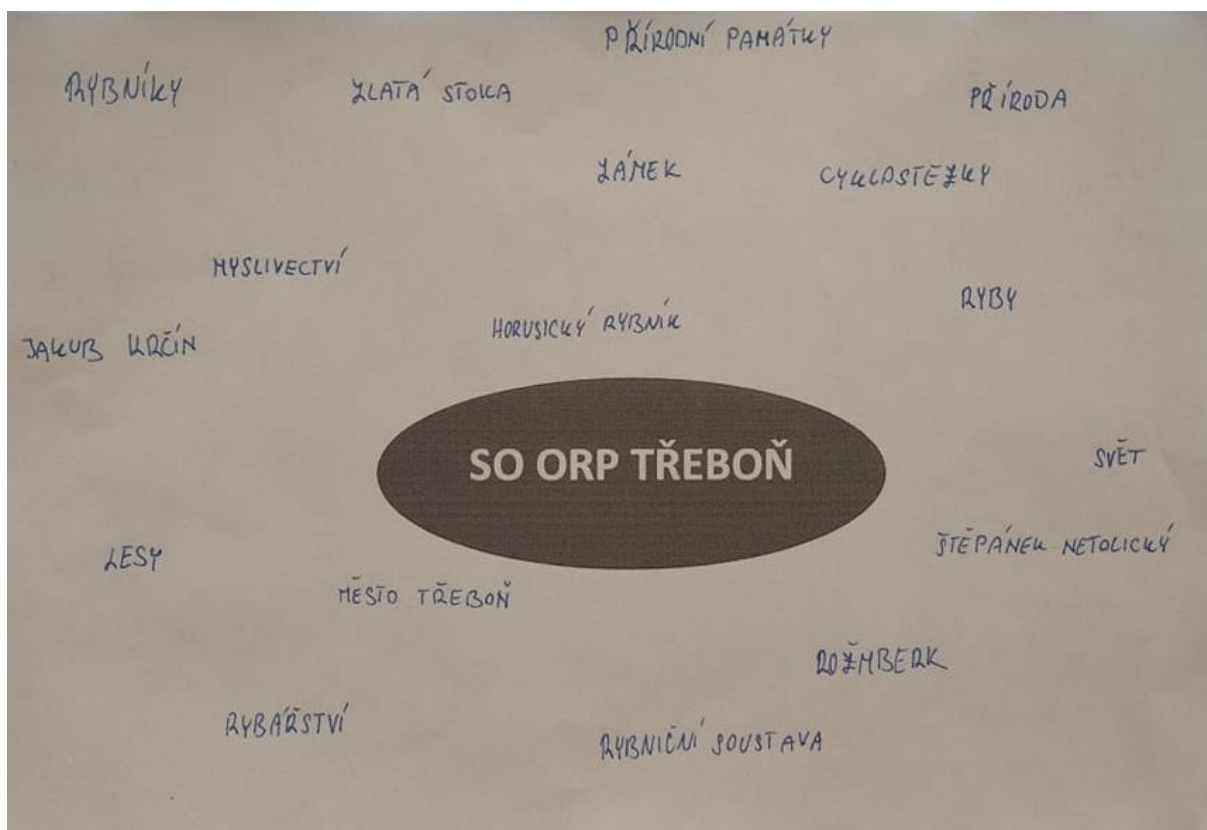
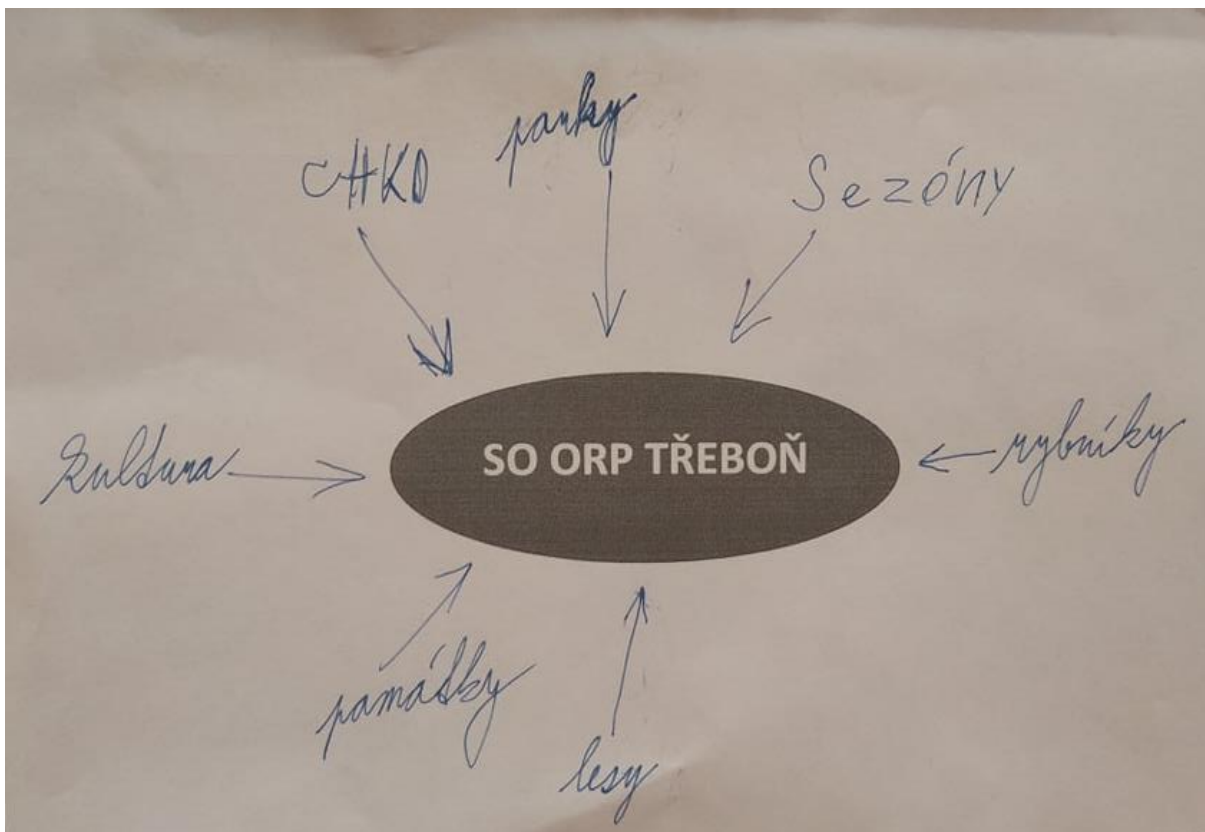
Mapy:

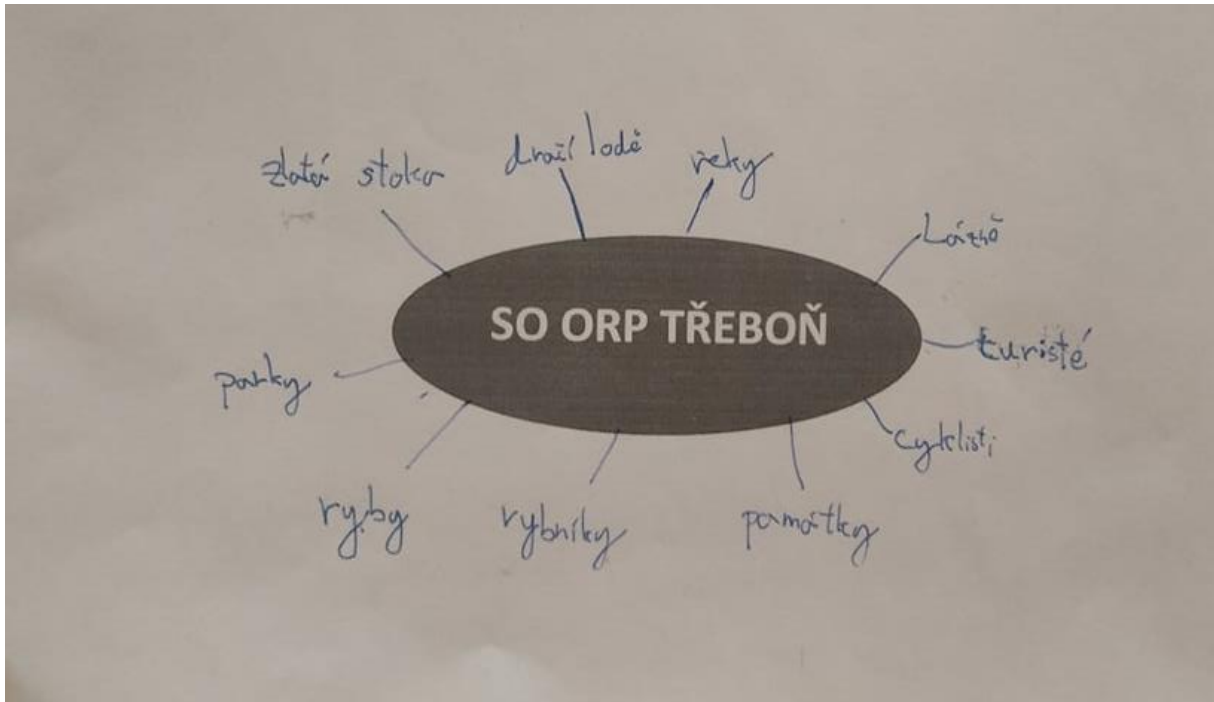
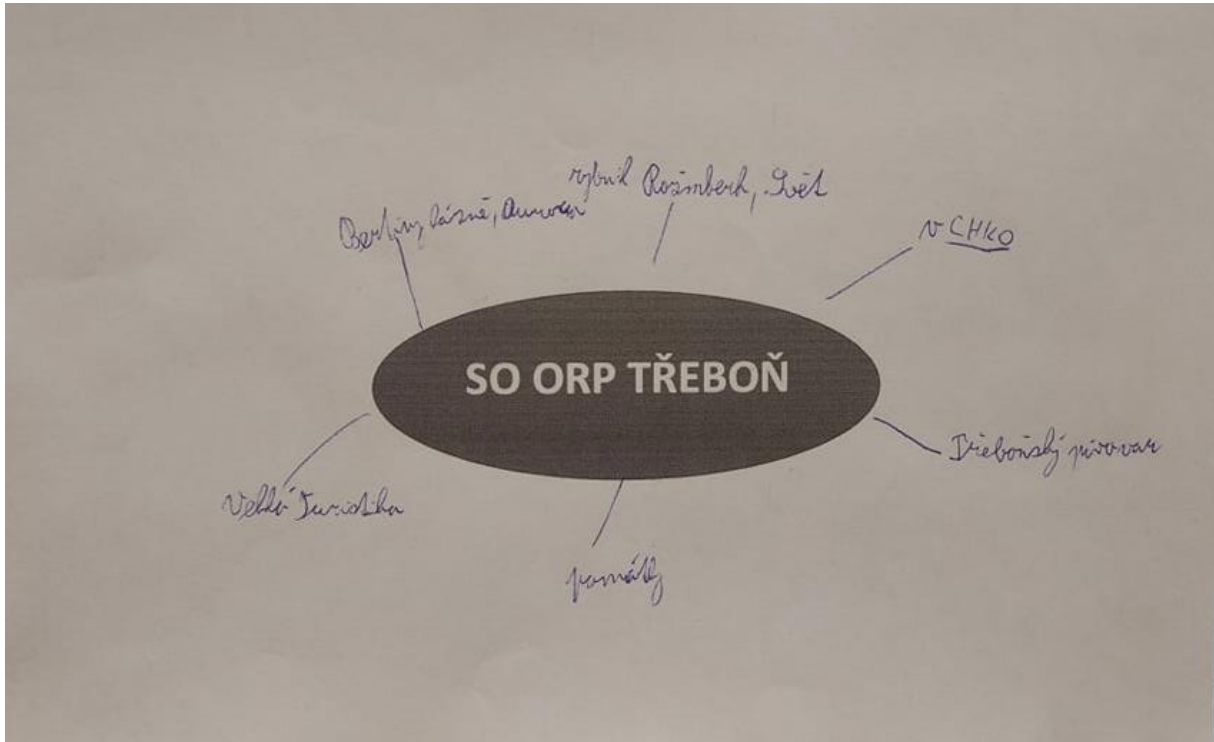
- Mapa č. 1:** Mapa SO ORP Třeboň

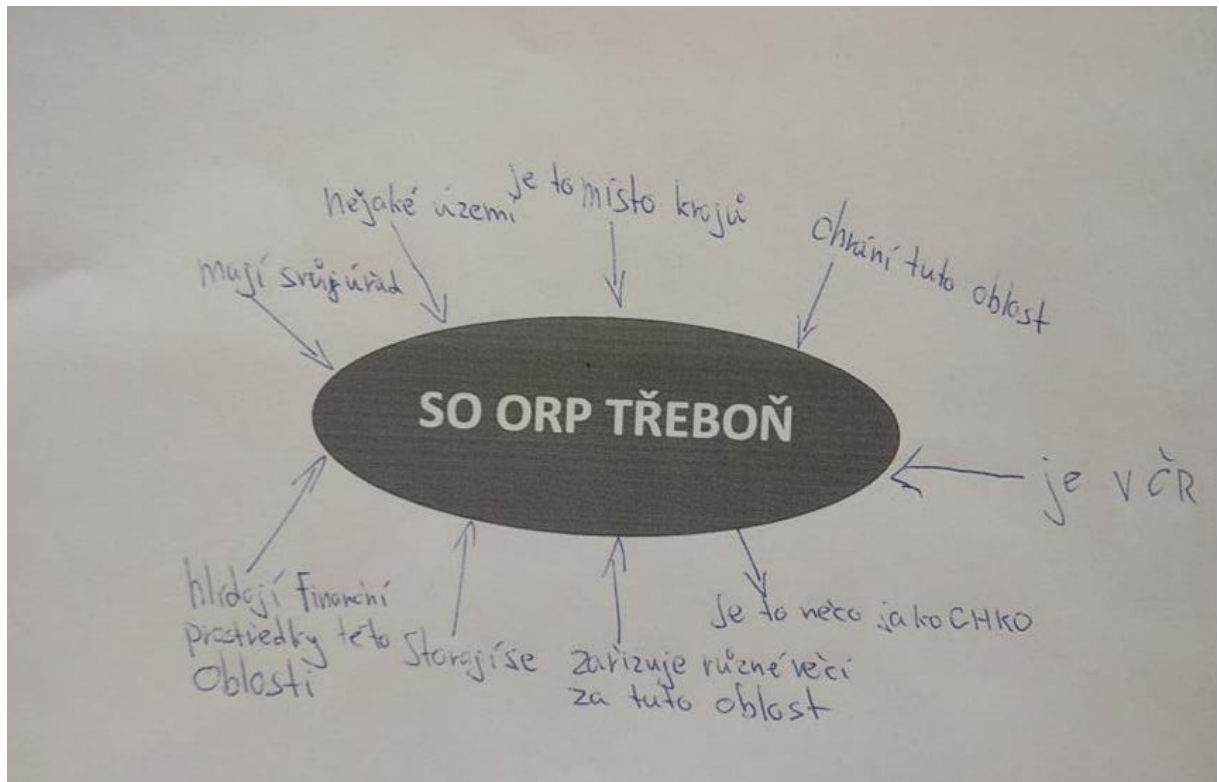
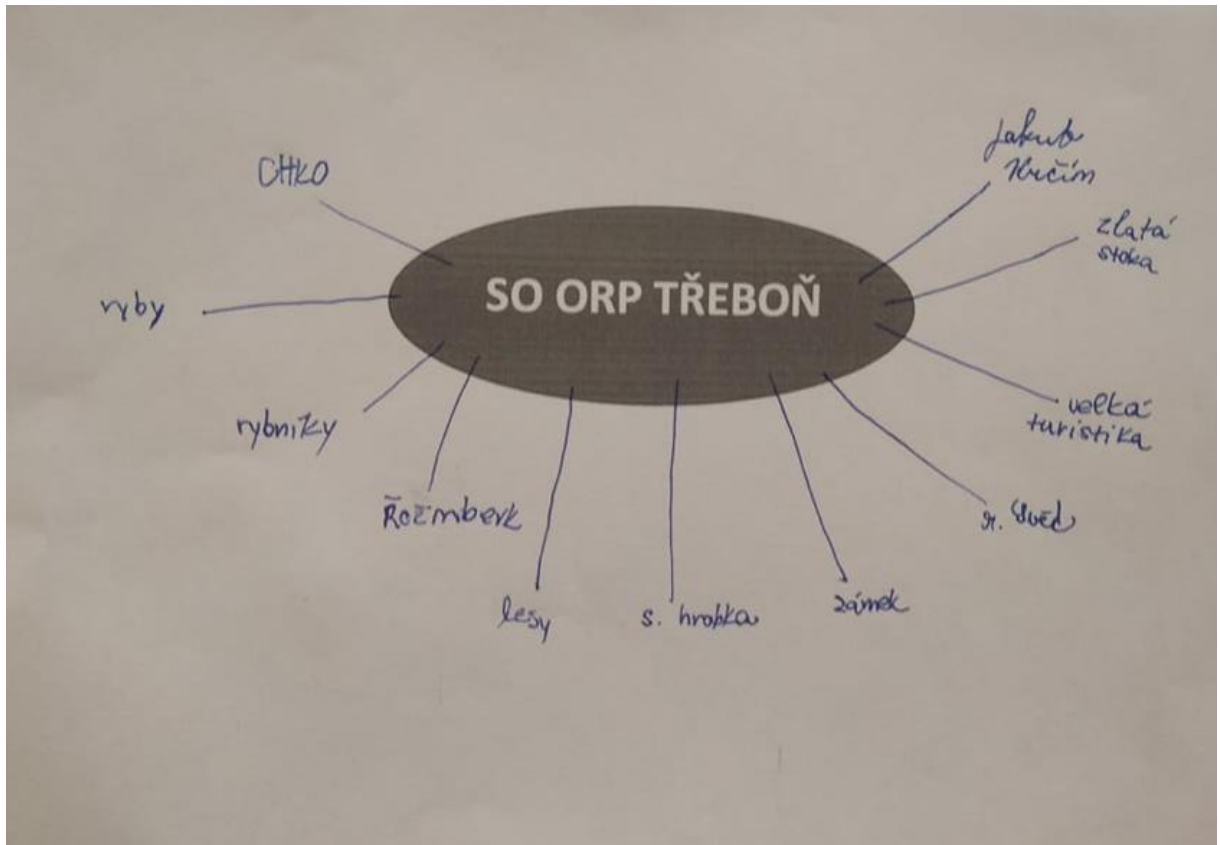
14 Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Brainstorming – 9.B.
- Příloha č. 2:** Vypracované pracovní listy na přírodní podmínky
- Příloha č. 3:** Vypracované pracovní listy na cestovní ruch
- Příloha č. 4:** Použité fotografie pro aktivitu cestovního ruchu
- Příloha č. 5:** Brainstorming – 9.A.
- Příloha č. 6:** Skupinové projekty

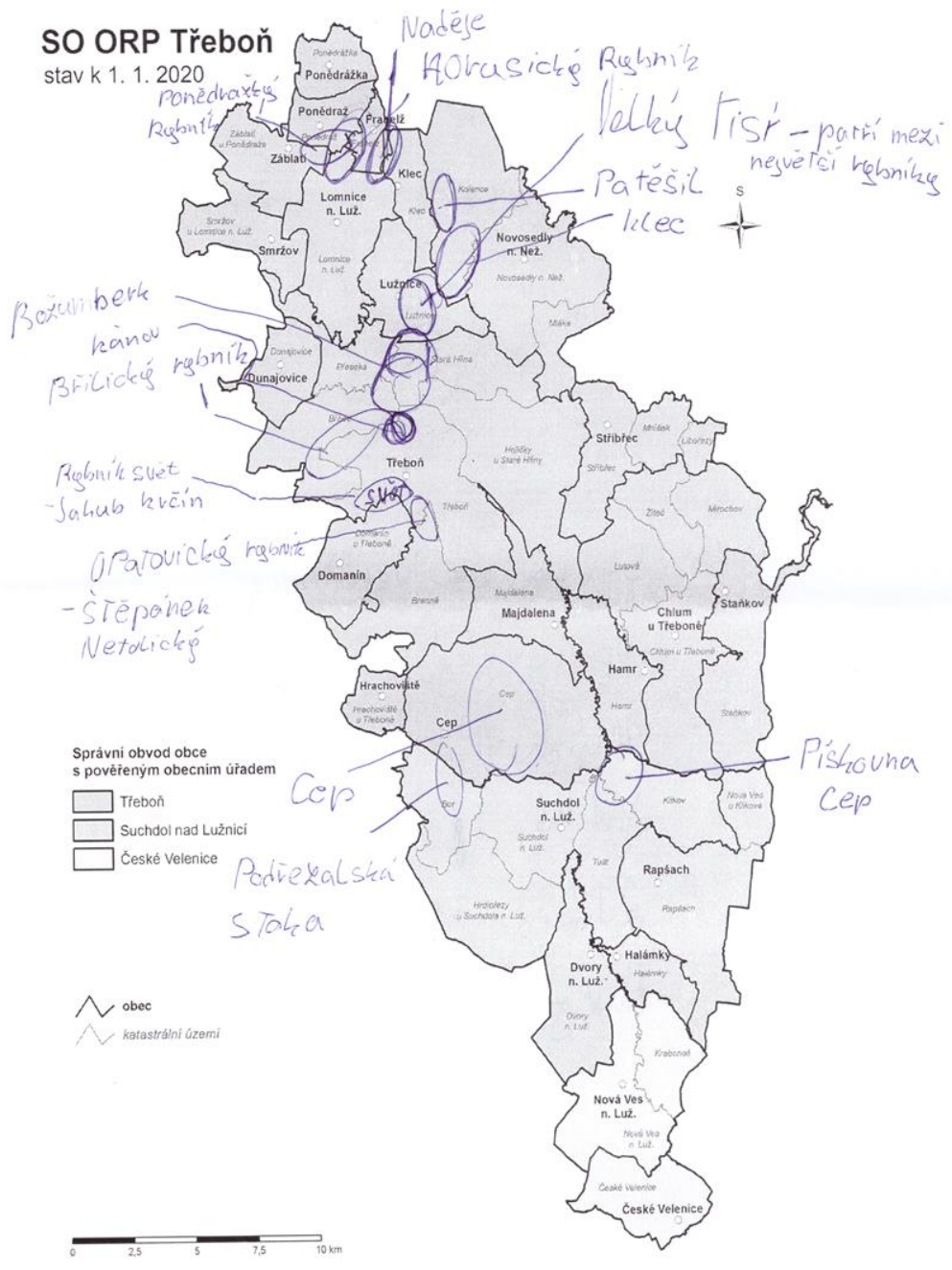
Příloha č. 1: Brainstorming 9.B.

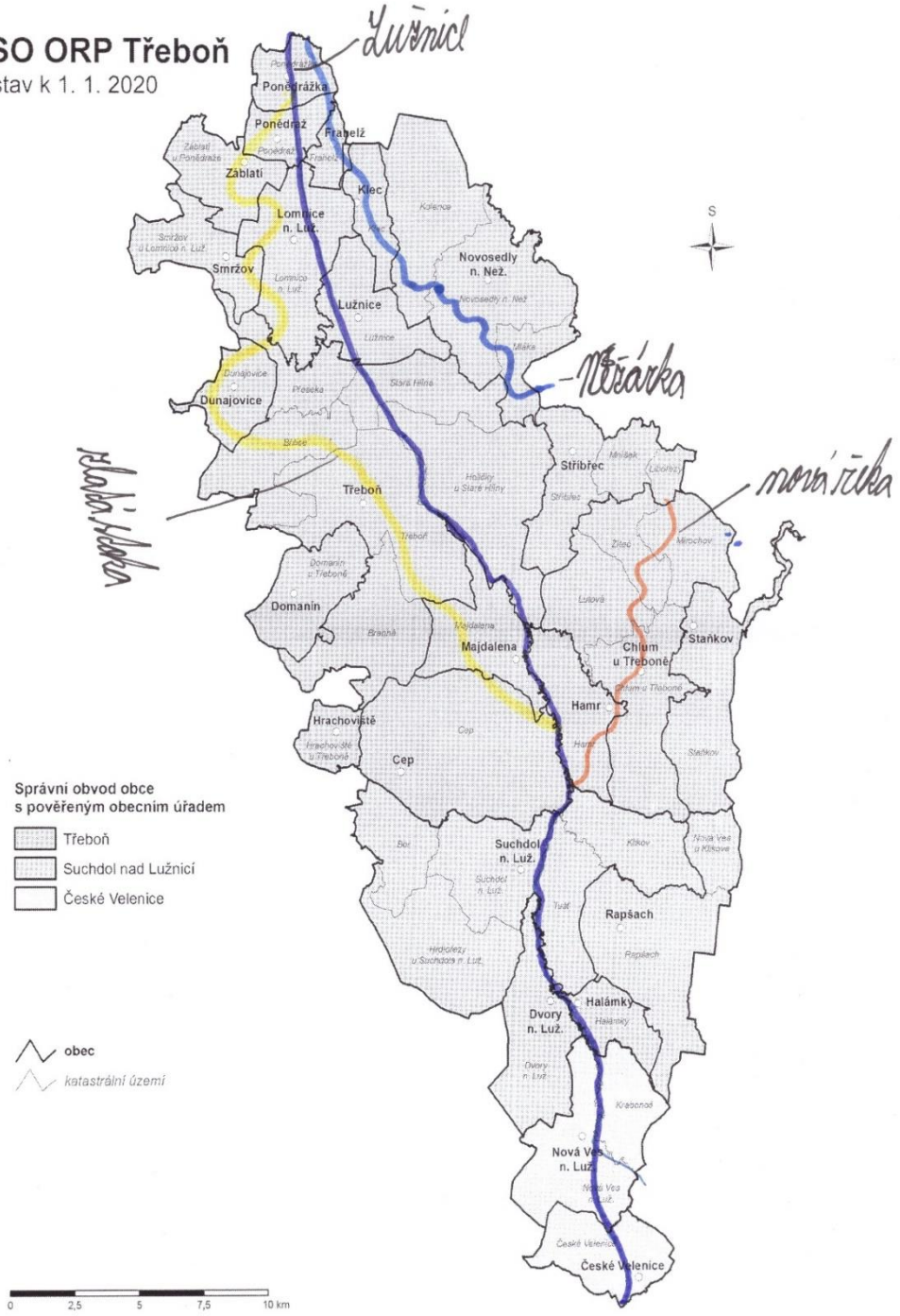

Příloha č. 2: Vypracované pracovní listy na přírodní podmínky

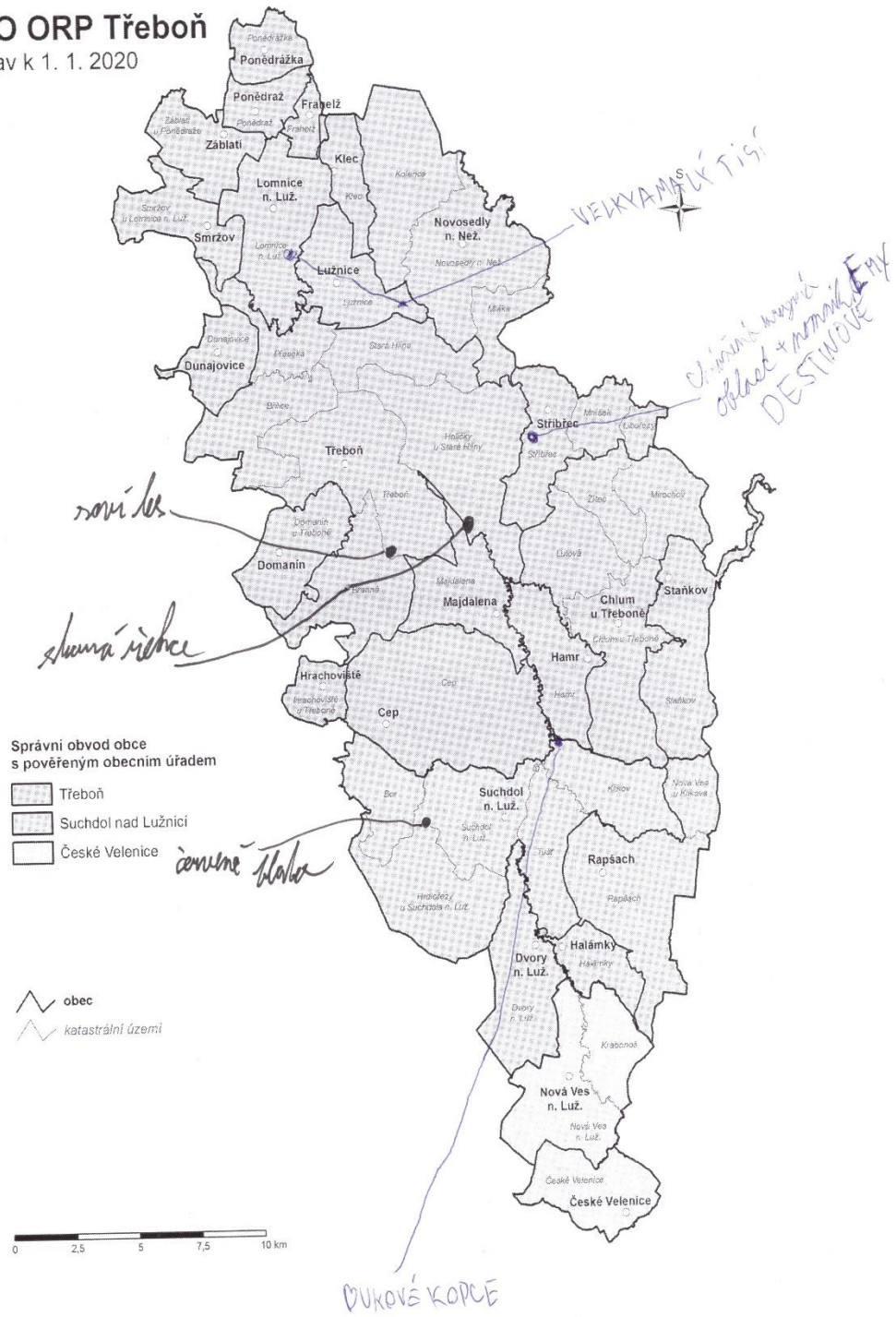
SO ORP Třeboň

stav k 1. 1. 2020

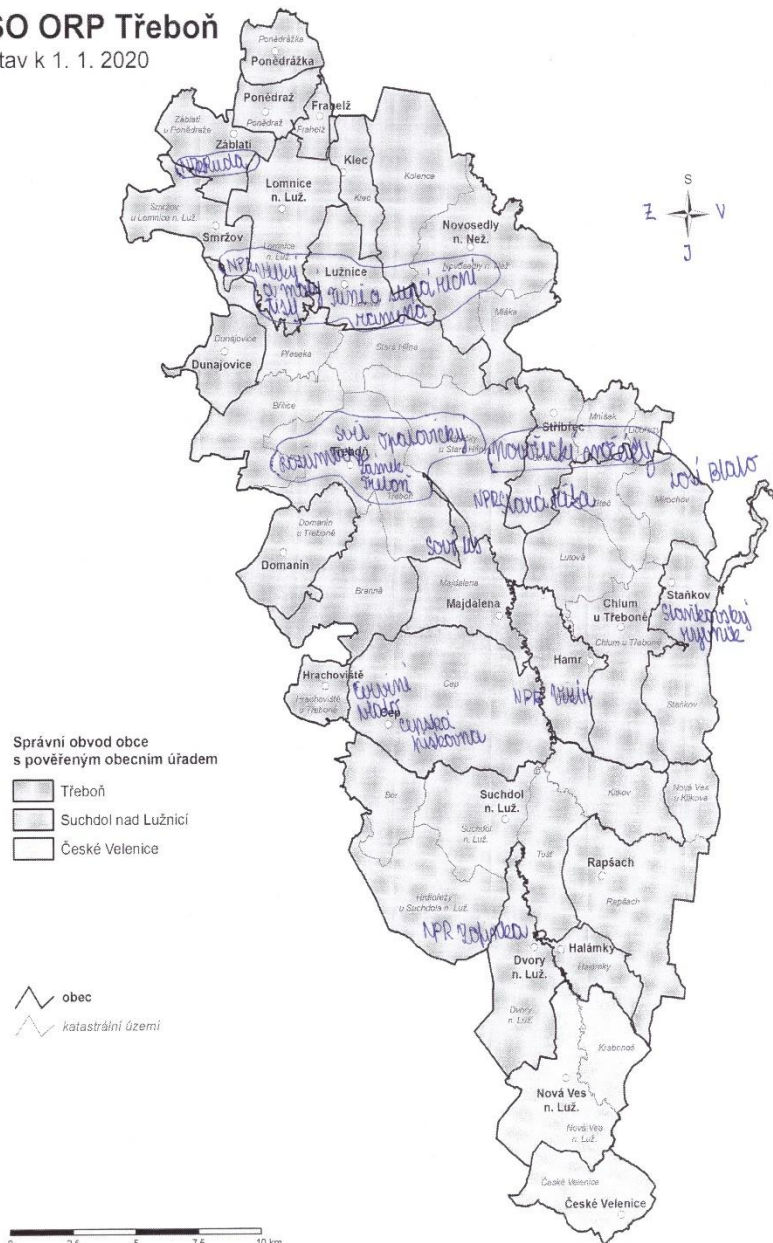
SO ORP Třeboň

stav k 1. 1. 2020

SO ORP Třeboň

stav k 1. 1. 2020

Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem

- Třeboň
- Suchdol nad Lužnicí
- České Velenice

- obec
- katastrální území

Příloha č. 3: Vypracované pracovní listy na cestovní ruch

Cestovní ruch v místním regionu

Poznávka:

- 1) Střecha radravi
- 2) Hráz rybníka Račimberk
- 3) Ložné Auora
- 4) Průzkumná Kala
- 5) Vlna, kácha, maslije
- 6) městské oporní Práboň
- 7) čtrvrtě hlato
- 8) řeka Dračice
- 9) rybní Gvič
- 10) řeka Lučina
- 11) náměstí Práboň
- 12) Schwarzenberka Krobka

Nejnavštěvovanější místa:

1. Dělný házi
2. Masarykovo náměstí
3. divadlo J. K. Sylva
4. kostel a klášter
5. Pergola u Sv. Vlna

Zhodnocení cestovního ruchu:

Potenciál: řeky pro vodníky; sluny pro kolaři
národní město

Bariéra:
hochné lichí, automobilní město

Cestovní ruch v místním regionu

Poznávka:

- 1) ~~Historie~~ Uvaha o Zobraní
- 2) ~~Obora~~ ~~hrobka~~ hrobka královna Božena
- 3) Lázně Aurora
- 4) Halámky
- 5) Lázeň, víra, naděje, (Blatná)
- 6) Lázeňský park
- 7) ~~Blatná~~ Červené Blatno
- 8) Dražice
- 9) Svět
- 10) Nežárka
- 11) Lázeň Třebon
- 12) Schwarzenberská hrobka

Nejnavštěvovanější místa:

1. Berlínské lázně
2. Masarykovo náměstí
3. pískovny (Jusť, Halámky...)
4. pláž (Ostende, Třebon, Vítkovice)
5. Třebonský pivovar Regent

Zhodnocení cestovního ruchu:

Potenciál:

finanční přínos, památky

Bariéra:

kuriozita s velkým množstvím lidí
cyklisté ↑
recreativní tur. prostředí

Cestovní ruch v místním regionu

Poznávka:

- 1) STEZKA ZDRAVÍ
- 2) hrabě rybníka Pojemník
- 3) Lázně Aurora
- 4) pivovarna Halámky
- 5) Červené Bláto
- 6) Místní opavění Třeboně
- 7) víra, láska, naděje
- 8) řeka Frávie
- 9) rybník Leis
- 10) řeka Luvnice
- 11) zámeček Třeboně
- 12) Schreierova kámenka hrabka

Nejnavštěvovanější místa:

1. TRĚBONĚ
2. PŘÍRODA
3. PIVOVAR
- 4.
- 5.

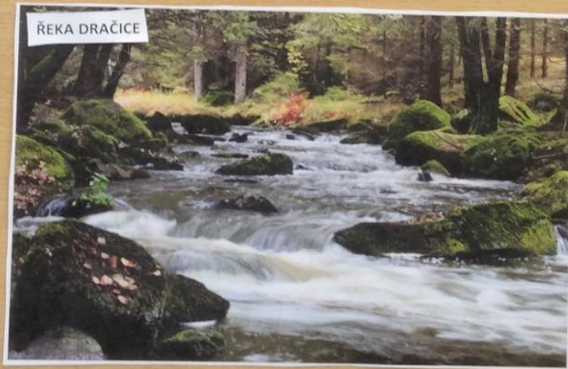
Zhodnocení cestovního ruchu:

Potenciál: PENÍZE, MAUKA JÍZDY NA KOLE - VYHÝBÁVÍ SE PRŮZÁKŮM

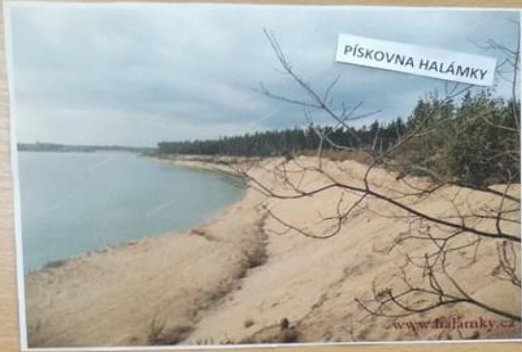
Bariéra: PRAŽÁCI - JEZDÍ JAKO PRASATA

Příloha č. 4: Použité fotografie pro aktivitu cestovního ruchu

PÍSKOVNA HALÁMKY

www.halanky.cz

SCHWARZENBERSKÁ HROBKA

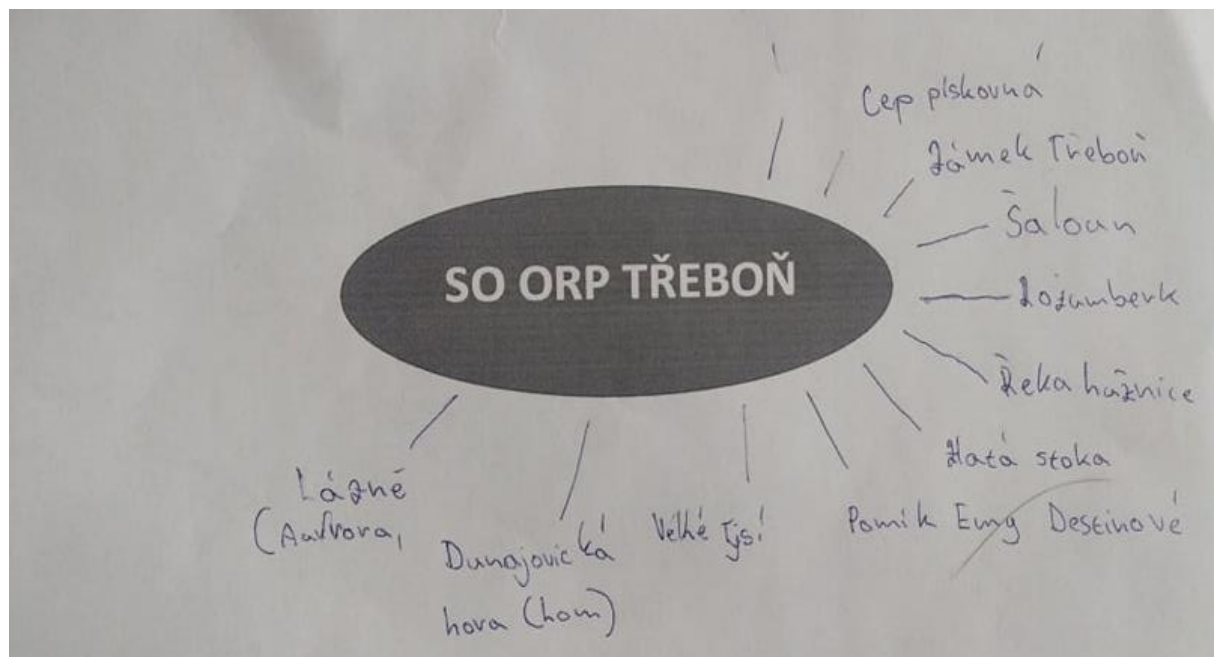
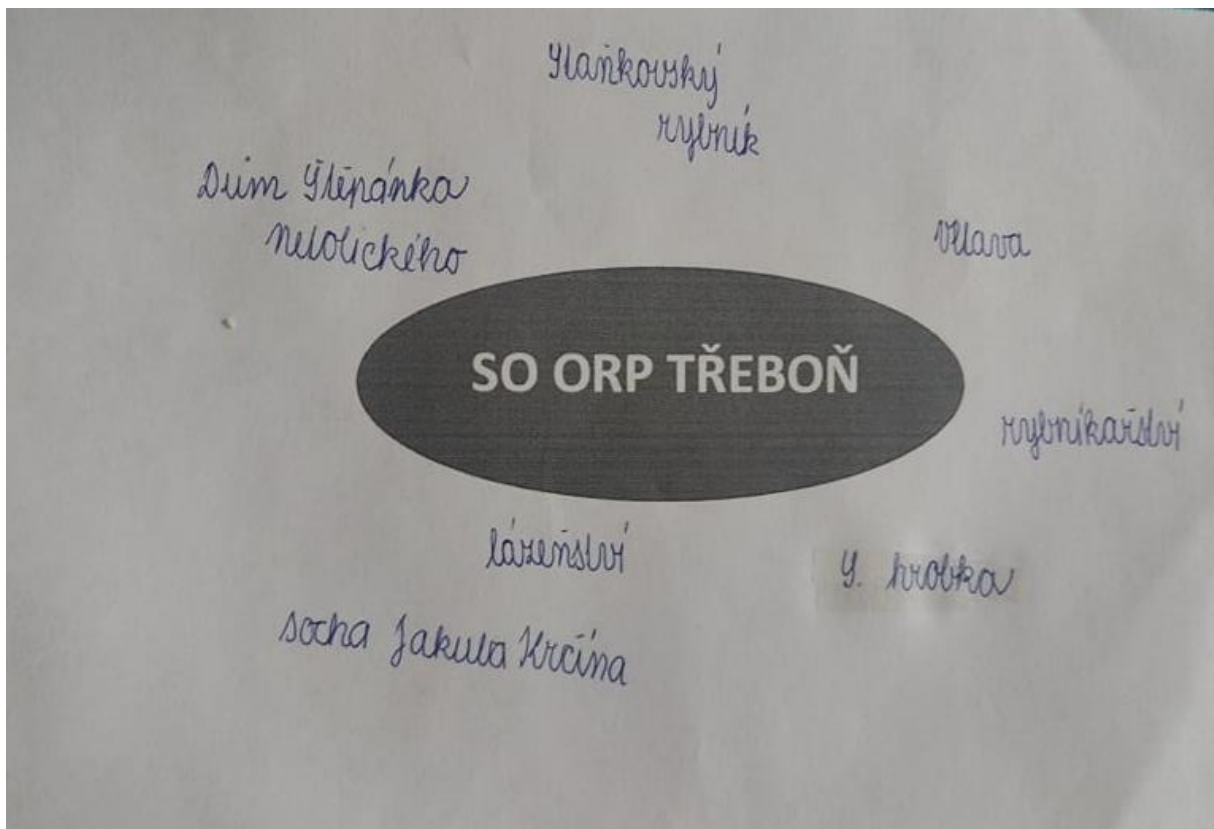
HRÁZ RYBNÍKA ROŽMBERK

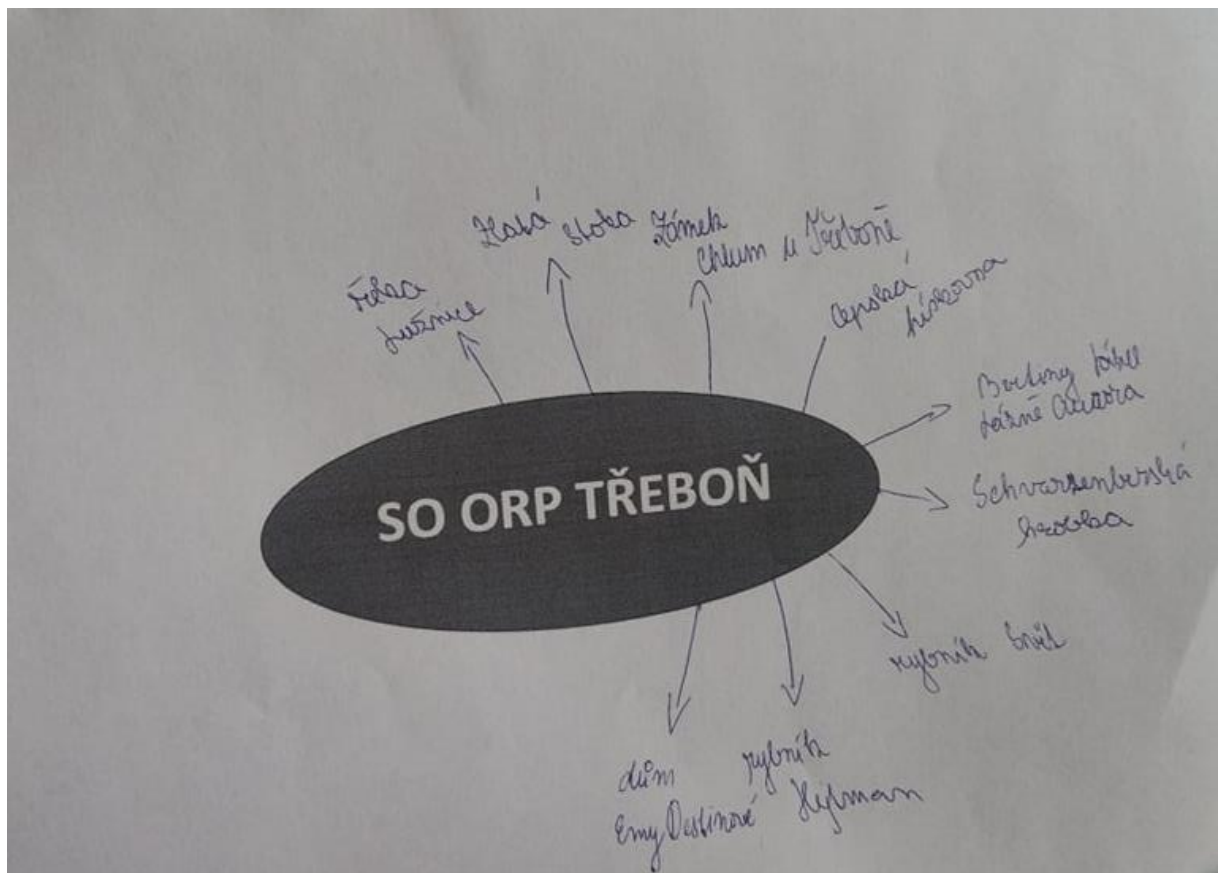

LÁZNĚ AURORA

Příloha č. 5: Brainstorming – 9.A.

Mladá

1) Je zde vyhledávaných hodně rybníků.

2) Město leží v Třeboničské pánvi, proto je tu hodně přírody.

3) Sou tu lázně Luverna a Bezděny.

4) Okolo Třeboni vede hodně cyklostez.

5) Je tu hodně kulturních památek.

Třebeň

1) Tu máte samý krásný kraj.

2) Mnoho zde krásných přírodních památek.

3) Je tu celá řada krásných památek.

4) Mnoho krásných památek.

5) Většinou je to tu krásně.

Žabovrh

TRVĚBOM

BLADĚ:

- HODNĚ TURISTŮ = UTRATÍ HODNĚ PENĚZ
- CYKLOSTEZKY
- LAŽENSKÉ MĚSTO
- HISTORICKÉ MĚSTO-HODNĚ PAMÁTEK
- OBCHODY
- ŠKOLA
- RYBNÍKÁŘSTVÍ - TŘEBONSKÝ KARR
- LETNÍ SEZONA

ZÁPORY:

- HODNĚ CYKLISTŮ → ZNÍŠENÍ AUDIENCE
- MÁLO PRACOVNÍCH POZIC → MÁLO ZAMĚSTNANOSTI → MÁLO PRACOVNÍCH PRÁZE
- MÁLO DOKTORŮ
- ŽÁDNÉ VELEKÉ OBCHODNÍ CENTRUM → IDOU ŠDĚNÍ
- DO OSTATNÍCH MĚST
- ZAMĚŘENÍ DOBA OBCHODŮ (SO-DO 12:00-17:00)
- PARNÍKOVÁNÍ
- GOLFOVÝ STADION
- ZIMNÍ SEZONA

Třebonň

Klady

- + hezké náměstí
- + rybolov
- + hezký zámek
- + hodně přírody
- + eurytika (peníze)

Zápory

- žádné obchodní centrum
- cyklisté v létě
- nedostatek dopravního spojení
- nedostatek lekářské péče
- v létě střed dopravního ruchu

